

Mircea , am introdus un nou doc.(**40 b Goga**.)Trebuie trecut la sumar și urcate subtitlurile Trebuie să pui la **Nae Ionescu 40 a**).

...Aș vrea ca la Plan doc., să pui **11 la titlurile 2**

...Aș vrea să scoți puncte punctele(.....) la **cap de rând**

PARTIDUL NATIONAL LIBERAL- I -

PARTIDUL NATIONAL LIBERAL- I -.....	1
1.) M.I.Costian,"Regele Carol II si partidele politice",1933.....	8
▫ Înlăturarea lui Carol.....	9
▫ Restauratie.....	9
▫ Sciziunea din PNL (pag.61-64).....	9
▫ Noua orientare a lui Vint.Brătianu.(pag.69-72).....	9
2)Teodor Cudalbu"Scaderile morale ale Partidelor politice de azi ",1935.....	10
▫ PARTIDUL LIBERAL (pag.24-26).....	10
3) Mitiță Constantinescu, "Naționalismul economic și doctrina partidelor politice din România " Cercul de studii PNL, București ,1930.....	10
▫ PNL.....	10
▫ PNL și-a fixat programul "naționalist economic " care :.....	11
▫ Metodele economice ale celorlalte partide.....	11
4) Gh.N.Leon, "Politica economică a PNL"1932.....	11
5) D.Drăghicescu, "Evoluția ideilor liberale " și un Apel către tineretul liberal,.....	11
▫ Evoluția ideilor liberale în România (pag.1-4).....	12
▫ Misiunea PNL în trecut (pag.4-7).....	12
▫ Criza prezentului (pag.7-17).....	12
▫ Oamenii.Cadrede.....	12
6) D .Drăghicescu,"Partide și clase sociale",1922.....	12
▫ f)Partidul Național Liberal (pag.70 -87).....	13
▫ Duca.....	13
▫ Vint.Brătianu.....	13
▫ Al.Constantinescu.....	14
▫ Alte talente din PNL:.....	14
▫ Ofiul lui Drăghicescu :P.Liberal Socialist !.....	14
7) Ilie Moscovici,Antologie , "Mișcarea Socială".....	14
▫ Ura față de PNL și guvernările sale.....	14
▫ Creșterea credibilității și popularității PNL.....	15
▫ PNL protestează contra Legii ptr. apărarea liniștii publice și creditului țării	15
8) Cezar Papacostea , "Ștefan Zeletin , viața și opera",1935.....	15
9) Șt.Zeletin,"Burghezia română",1925.....	15
10) Șt.Zeletin, "Neoliberalism",1926.....	15
11) Vintilă Brătianu,1936, "Viața și opera".....	15
▫ Biografie.....	16
▫ Vint.Brătianu ca om de stat și doctrină.....	16
▫ În 1867 ,fam.Brătianu se mută dela Florica la București.(tatăl la guvern).....	17
Const.Georgescu / '36.....	17
▫ Vintilă Brătianu : naționalism integral; intervenționism ;.....	17
▫ Vintilă Brătianu : proprietate, capital, armonie socială.....	17
▫ Vint.Brătianu : unitate națională, anti-regionalism , anti naționalism.....	17
▫ Vint.Brătianu : Concepție profund democrată	17
▫ Vintilă Brătianu : neoliberal.....	18
▫ Vint.Brătianu : " Prin noi înșine !".....	18
12) Vint.Brătianu, "MEMORIU" prezentat CC al PNL,23 sept.'30.....	18
13) Vint.Brătianu, Declarația PNL de ieșire din Parlament.....	19
14) M.Manoilescu,"Rostul și destinul burgheziei românești",1941.....	19
15) Alex.Papacostea, "România politică",1806-1925.....	19
▫ Criza Partidului Liberal , rev."România politică" ,1922.....	19
16) C.I.C.Brătianu, "Memoriu adresat lui Carol II " [? 1938].....	19
▫ Suveranii și PNL.....	20

▫ PNL și marile momente	20
17) C.I.Brătianu , Memorii ,Declarații,Opinii, vara și toamna 1940.....	20
18) Gh.Tătărescu, Scrisoare către Mircea Cancicov,ca răspuns lui Iuliu Maniu ,	20
▫ Guvernarea PNL.....	20
19)C.Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România.Istoricul și programele lor.",1934.....	21
▫ Partidul Liberal Democrat (I.Th.Florescu) (p.40-41).....	21
20) C.Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România.Istoricul și programele lor.",1934.....	22
▫ Doctrina PNL (Cf.I. Gh Duca ,Conf.la Fundația Carol,15 febr.1923):.....	22
▫ Istoria PNL.Din timpul mișcărilor revoluționare din 1848,din Muntenia,în frunte cu Ioan C .Brătianu,întemeietorul PNL.....	22
▫ Programul de guvernămînt PNL.....	22
21) I.C.Brătianu[lonel] , "Manifeste" programatice ale PNL,1919.....	23
▫ PNL-I.IC Brătianu.....	24
▫ PNL vrea să întemeieze înlăuntru o democrație puternică,dar națională și de ordine:.....	24
22) Mesajul Regal [regența],a guv.Vintilă Brătianu.....	24
▫ Stabilizarea și împrumutul.....	24
▫ Sesiunea ar fi trebuit să pregătească și înfăptuiască stabilizarea și	24
▫ Relațiile cu străinătatea ▫ Armata ▫ Minorități.....	24
23) Manifest-Program de guvernare -PNL - I.G.Duca - 1933.....	24
24) Programul de guv.Gh.Tătărescu , 6 ian.'34).....	26
▫ Urmașul lui IGDuca.....	26
▫ Stăvilirea agitațiilor sterile.....	26
▫ Campaniile de ură slăbesc poziția internaț.a Rom.....	26
▫ Programul economic.....	26
▫ Politica externă.Continuitate.....	26
▫ Const.Brătianu , noul șef al PNL.....	26
25) Legea pentru apărarea ordinii în Stat,7 apr.1934.....	27
26) Manifestul Guv.Tătărescu,22 nov.'37.....	27
▫ Continuitate și operă constructivă :.....	27
▫ Guvern de înnoire.....	27
▫ Reformele pentru plugărime,sporirea veniturilor prin raționalizarea, zotehnicizarea ,industrializarea agricolă;.....	27
▫ Reformele pentru muncitorime.....	27
▫ Investiții industriale și lucrări publice.....	27
▫ Acțiunea de despoliticianizare.....	28
▫ Revizuirea tuturor legilor de organizare ,a tuturor practicilor din viața publică, pentru crearea unei atmosfere de întăritoare sănătate morală.....	28
▫ Naționalismul constructiv.Toate aceste reforme vor fi călăuzite de crezul.....	28
▫ Politica minoritară.....	28
▫ Politica externă.....	28
27) Gh.Tătărescu,Expunere radio,12 dec.'37.....	28
▫ Realizările guvernării PNL(sub formă de 20 de întrebări retorice).....	28
▫ Programul de viitor.....	29
▫ Răspuns dlui Maniu (vezi fișier Sist.de partid ;Carol II ; Etică).....	29
▫ O reacțiune este necesară.....	29
28) Dinu Brătianu,Scrisoare către membrii PNL, ? mai '38.....	29
29) Gh.Tătărescu , "Mărturii pentru istorie", Editura enciclopedică,București,1996.....	30
A ▫)Discurs în Camera Deputaților,5 febr.1920 (Vezi fișier Țărănism).....	31
B ▫) Discurs în cameră :Internaționala A III-a și Basarabia.9 dec.'25.....	31
C ▫) Manuscris ?[Craiova?Tg.Jiu?],mss.Poiana Gorj,august1930.....	31
D ▫) Cuvîntare radio,Apelul la tineret , ? dec.'33 (p.141-148).....	31
E ▫) Referat asupra demisiei luiTitulescu , ? 1936 (Vezi fișier Polit.externă).....	31
F ▫) Memoriu :Evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de nord,Poiana-Gorj,iul.'1940.31	
G ▫) Scrisoarea către Cancicov (răspuns lui Maniu) (Vezi fișier Polit.ext).....	31
H ▫) Discurs la Giurgiu,17 dec.1944 (Vezi fișier Carol II).....	31
30) Constantin Argetoianu,"Memorii.Pentru cei de mîine,amintiri din vremea celor de ieri," Vol.I-VIII Ediție și indice,Stelian Neagoe,Edit.Machiavelli,1991-1997.....	31
▫ Brătianu -Carol.....	31

☐ Brătianu-Carol	31
☐ PNR,Maniu - PNL, I.Brătianu.....	32
☐ "Chestiunea Carol " : Regența.....	33
☐ Brătienii .Frații,amicii.....	34
☐ "Florica " (p.94+96) :casele,dependințele,grădina,biblioteca,grajdurile.....	34
☐ Frații Brătianu (157-158).....	35
☐ Ferdinand.Lupta pentru putere .Culise	35
☐ Guv.Averescu-Știrbei-Brătianu.....	35
☐ Guvern Știrbei	36
☐ Guv.Brătianu , Ionel, apoi Vintilă , 22 iun.'27- nov.'28.....	36
☐ Brătianu -procesul Manoilescu.....	37
☐ Șantajul PNȚ : Carol !.....	37
☐ Adunarea dela Alba Iulia , 6 mai 1928.....	38
☐ Presiunile PNȚ.....	38
☐ PNȚ la guvern.....	38
☐ PNL.....	39
31) Nicolae Iorga," România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI,....	40
☐ Contra lui Brătianu.....	40
☐ Guv.Știrbei , Guv Brătianu (p.410-413).....	40
☐ Guv.PNL-Vint.Brătianu . (p.419 -421 și urm.).....	40
32) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut.....	41
☐ PNL-Carol.....	41
33) Armand Călinescu, "Însemnări politice",1916-1939,Humanitas,1990.....	41
☐ I.G.Duca - Restaurația.....	41
☐ PNL-Carol II.....	42
☐ Guvern Duca	42
☐ Asasinarea lui Duca. (p.199-200).....	42
☐ Tătărescu, Procesul , destinderea (p.201- 203).....	43
☐ Dinu Brătianu-Iuliu Maniu.....	43
☐ Conflicte în guvernul Tătărescu.....	43
☐ Tabere liberale.....	44
34) Grigore Gafencu, "Însemnări politice",1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991.....	45
☐ Guv.Duca	45
☐ Duca-G de F	45
☐ Carol - Tătărescu.....	46
35) L.Kalustian, "Conspirații sub cer deschis",[1936-'38] ,Ed.Eminescu,1976.....	46
36) Nichifor Crainic,"Zile albe,zile negre",Memorii (I),Ed."Gîndirea",Bucur.,1991.....	47
☐ Duca - "carliștii"	47
☐ Guv. Duca G de F.....	47
☐ I.G.Duca - Nae Ionescu - Camarila - G de F - Crainic.....	47
☐ Procesul asasinării lui Duca.....	48
37) C.C Giurescu, "Amintiri",1,Ed.Sport -turism,1976.....	49
38) A.P.Samson,"Memoriile unui gazetar",1927-1937,Cartea Românească,1979.....	49
☐ Guv.Averescu-Știrbei-Averescu	49
☐ Vintilă Brătianu.....	50
☐ I.Gh.Duca (p. 200).....	50
☐ Duca - Gde F.....	51
☐ Guv.Tătărescu	51
☐ Dinu Brătianu - GhTătărescu	51
39) N.Carandino,"De la o zi la alta",Memorii,Cartea Românească,1979.....	52
40 a.) Nae Ionescu, "Între ziaristică și filosofie" Texte publicate în "Cuvîntul",.....	52
☐ PNL,Liberalism	52
☐ Duca curentul antisemit.....	53
40.b)Octavian Goga ,Naționalism dezrobitor.Permanența ideii naționale,.....	53
1930.A cui e vina?(II).....	54
/Partidul Liberal.....	54
-PȚ= emanație a miopiei liberale.....	54
-Burghezie inventată ad hoc.....	54
-Țărănimea – victimă perpetuă.....	54
-Blocarea Ligii Poporului pentru evoluție lentă.....	54
-Paradoxul relației PL-Ardeal.....	54

41) Manifestul-program (electoral) , oct. 1919.....	55
42.) Programul PNL din 27 nov. 1921.....	56
▣ PNL -partid istoric.....	56
▣ Constituția :.....	57
▣ Unificarea administrativă:.....	57
▣ Unificarea legislativă:.....	58
▣ Finanțele. Bugetul.....	58
▣ Propășirea economică : P.d.v. al PNL cunoscut de mult :.....	58
▣ Chestia agrară :.....	58
▣ Chestia muncitorească :.....	59
▣ Chestia religioasă :.....	59
▣ Chestia învățământului :.....	59
▣ Chestia sanitară :.....	59
▣ Armata :.....	60
▣ Politica externă :.....	60
▣ Criza morală.....	60
43) PNL.Doctrina liberală , 1923-1924.....	60
I.G.Duca , Doctrina liberală , (p. 103-110).....	60
Liberalismul și partidele liberale.....	61
Proprietatea.....	61
Libertatea absolută / Intervenționismul.....	61
Libertate, liberalism , PNL.....	62
44) Manifestul -program PNL. Campania electorală 1926.....	62
▣ Monarhie constituțională :.....	62
▣ Unificarea administrativă și legislativă :.....	63
▣ Capitalul străin :.....	63
▣ Meseriași și muncitori :.....	63
▣ Minoritățile : PNL, călăuzit de largi principii democratice ,.....	63
▣ Educația cetățenească :.....	63
▣ Diferența dintre partide :.....	64
▣ Respingerea învinuirilor aduse PNL.....	64
▣ Partid bancar ?.....	65
▣ Partid de dreapta ?.....	65
47) "Dinastia " Brătianu	68
-----	68
Guvern Vint.Brătianu.Legislatura I , Sesiunea oct.-nov.'28.....	68
-----	68
48) Comentariu .Dezbateri parlamentare	68
▣ "Demisia guvernului Vint.Brătianu" (editorial).....	68
▣ Declarațiile lui Vint. Brătianu (consfătuirea majorității) :.....	69
48 b) Nae Ionescu : despre guvern și PNL ("Cuvîntul") aug-oct.1928.....	69
49) Manifestul electoral PNL,Vint.Brătianu , nov. 1928.....	70
▣ Opera PNL:.....	70
▣ Pentru viitor :.....	71
▣ Politica externă.Apărarea națională.....	71
50) .Disidențe liberale : ITh Florescu , Ionescu Quintus.(nov. 1928).....	71
-----	72
Guvernul Maniu.Legislatura I . Sesiunea I , 1928/ 1929.....	72
-----	72
51) Vintilă Brătianu a făcut următoarea Declarație (11 dec. '28).....	72
▣ "Tactica PNL" -comentariu -.....	73
52) I.G.Duca -Declarație la Mesaj, 28 dec.'28.....	73
53) Nic. Iorga . Discurs la mesaj , 29 dec. '28.....	73
54) M.Ralea (PNȚ) Discurs la mesaj , șed. 29 dec.'28.....	74
55.) Dr.N.Lupu (P.Ț) ,Discurs la Mesaj, 29 dec.28.....	75
56.) Iosif Pistiner (PSDR) ,Discurs la Mesaj, șed. din 31 dec.'28.....	76
▣ Legea electorală. (vezi la Regim electoral).....	76
▣ Amoralitatea PNL.....	76
▣ Banco -boierimea liberală.....	76
▣ Militarismul liberal	76
▣ Imperialismul liberal.....	77

▫ Siguranța. (vezi la Siguranță).....	77
▫ Capitalul străin.....	77
▫ Politica externă.....	77
57) Octavian Goga (P.P.-Averescu),discurs la Mesaj, șed. 15 ian.'29.....	78
▫ PNL „burghezia „străină”,Ardealul.....	78
58) D.Bogos (PNȚ) Discurs la Mesaj, 16 ian.29.....	79
▫ Oligarhia română.....	79
59) Petre Andrei (PNȚ) , Discurs la Mesaj, șed. din 16 ian.'29.....	79
60.) Virgil Madgearu (PNȚ, ministrul Industriei și comerțului),.....	80
Capitalul „național” și „străin”.....	80
Liberali -conservatori / liberali -național țărăniști	81
61) M.G.Orleanu (senator PNL)declarație la modificarea legii minelor.....	81
62) I.Fluerăș (PSD) , Discurs la mesaj, 18 ian.'28.....	82
▫ Legiferarea muncitorească.....	82
▫ 1918. PNR - PSD.....	82
▫ PNR - PNL,1918.....	82
63) V.Toncescu (PNȚ, raportor la Mesaj),șed. 28 ian.'29.....	82
▫ Jandarmeria.....	83
▫ Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! > (p. 587-588).....	83
▫ PNȚ : < Porți deschise!>.....	84
▫ PNL și democrația.....	84
▫ PNȚ, adevăratul partid „liberal ”.....	84
64) Protocolul cu Moscova , privind Tratatul B-K,Camera Deputaților, 14 febr.'29.....	84
▫ Rezervele la Pact	84
▫ Rusia Sovietică / Basarabia !.....	85
▫ Pactul de la Moscova	85

Autorii in ordinea introducerii pe calculator:

Doctrină, sinteze,memorii

1. M.I.Costian , „Regele Carol II si partidele politice”,1933

// 1925-'26 -înlăturarea lui Carol de la succesiune -vinovăția PNL, **Ionel Brătianu** //

// 1930-Restaurația -Carol II- vinovăția PNL, **Vint.Brătianu** // PNL-2 **Gh.Brătianu** //

Teodor Cudalbu, „**Scaderile morale ale Partidelor politice de azi** ”,1935

// 1919 -1930 -locul , rolul, valoarea, realizările PNL// **Ionel Brătianu** -merite //

//Greșelile PNL : înlăturarea lui Carol // poziția la restaurație //

Mitiță Constantinescu , „**Naționalismul economic și doctrina partidelor politice din România** ” 1930

// 1919-1929 .PNL: rolul soc. econom. polit. al PNL//

// Opera constructivă a PNL // Programul național-economic //

// Programul economic intern // metodele economice ale PNL//

// Lupta PNL cu P.Conservator , apoi cu PNȚ //

Gh.N.Leon , „**Politica economică a PNL**”, 1932 .

// liberalism economic //

Dim.Drăghicescu , „**Evoluția ideilor liberale**” ,Apel, 1921

// Evoluția ideilor liberale // Misiunea PNL în trecut //

// Criza liberalismului și a PNL //

// Idealul dreptății și silidarității sociale //

Dim.Drăghicescu , „**Partide și clase sociale**”,1922

// PNL.loc, rol, realizări, perspective //

// Portrete de liberali : **Ionel Brătianu, Duca, Vint.Brătianu, Al.Constantinescu**

colaboratori valoroși și adversari //

// Deziderat Drăghicescu : Partid Liberal Socialist . //

Ilie Moscovici,Articole în „Mișcarea Socială ” , 1929-1932

//1928: Ura generalizată contra PNL //

// 1930: credibilitatea și popularitatea PNL //

8. **Cezar Papacostea** ,„**Șt.Zeletin.Omul și opera** ” , 1935

// Zeletin în P.P.-Averescu , motivație)

9..**Șt.Zeletin** , „Burghezia română” , 1925

Șt.Zeletin , „Neoliberalism” , 1926

11. **Vint.Brătianu** [1911-'30], **Viața și opera** , 1936
 // Biografia : studii - inginerie- PNL- programe- Cerc de studii- parlament-
 marile reforme- Constituția- "Viitorul" - BNR și Banca Românească-
 regia monopolurilor - primar Capitală- ministru Război și Finanțe -
 primministru, șef PNL //
 // Construcția partidului // om de stat //
 // Doctrina : naționalism integral, intervenționism // prin noi înșiși ! //
 // Principii: democrația - armonia socială //
 // Crezuri : proprietatea - capitalul - dezvoltarea economica independenta //
 12.. **Vint.Brătianu**, nov. 1929: //Declarația PNL la părăsirea Parlamentului //
Vint.Brătianu, sept.1930 [document "testamentar" dec.'30]
 // Analiza a **2 ani de guvernare PNT** //
 // **Programul de reparație națională**: chestiunea constituțională /
 /chestiunea economică / politica externă și apărarea națională /
 / administrația țării / Minorități / Confesiunile / Învățământ / Sănătate //
 // **Program comun de interes național** //
M.Manoilescu, "Rostul și destinul burgheziei românești" , 1941
15. Alex.Papacostea, "**România politică**", 1806-1925
 / 1925 : // Criza în PNL // Grupări de interese în PNL :
 / elemente vechi burgheze / elemente vechi conservatoare /
 / burghezia din provinciile unite / burghezia evreilor pămînteni //
C.I.C.Brătianu, Dinu , 1938, **Memoriu către Carol** :
 // PNL și Suveranii // PNL și momentele cruciale istorice //
 // Protest contra desființării partidelor //
C.I.C..Brătianu, Dinu, 1940 , **Memoriu către Antonescu** :
 // Carol II -dictatura regală // G de F -asasinarea legionarilor //
 // cedarea Basarabiei , Bucovinei , Transilvaniei //
Gh.Tătărescu, către Cancicov, [retro '37-'40], 1943
 // 1934-1937- guvernarea PNL //
 //1938-1940 - participarea la guvernare
 //Constituția- lichidarea anarhiei - destinderea - cedarea Basarabiei-Bucovinei//
 Gr.Zotta, N.Tulceanu, 1934 : **PLD, I.Th.Florescu** : // '29-"Omul liber" - '31.PLD //
 Gr.Zotta, N.Tulceanu, 1934 : **PNL, C.I.C.Brătianu (Dinu)** .
 // Doctrina PNL (cf. conf. lui IG Duca din 1923) //
 // Istoricul și șefii PNL, de la 1863- 1934 : **I.Brătianu, D .Sturdza, IC Brătianu,**
Vint.Brătianu, IG Duca, CIC Brătianu // moartea lor //
 // Programele de partid și de guvernare , 1863-1933.
 // Guvernele PNL , de la 1866- 1934//
 // Contribuțiile PNL la marile evenimente : aducerea lui Carol I (1866)-
 Constituția 1866- războaiele - marile reforme- unitatea națională -
 Constituția ' 23 - ș.a.//
 // Manifest- Programul de guvernare, **IG Duca** oct. 1933 (vezi mai jos) //
- PNL- I.I.C. Brătianu**, Manifest electoral , sub regimul votului universal, 1919 :
 //Meritele istorice ale PNL , de la unirea principatelor, pînă la unirea din 1918 //
 // Programul de viitor al PNL: **democrație** în toate domeniile (enumerare) //
- Mesajul Regal, Parlament, **Guv.Vint.Brătianu**, oct.'28.
 // echilibrarea bugetului // stabilizarea // împrumutul extern // etc.etc.
 [sesiunea se întrerupe, guvernul cade , în dec.'30 moare Vint.Brătianu]
23. **IG.Duca**, **Manifest-program**, declanșarea răsturnării gub. PNT, oct.'33
 // Program în 20 de puncte , cuprinzînd toate domeniile și obiectivele//
 [revanșa după 5 ani de opoziție , urmat de venirea la guvern și asasinarea lui Duca]
- Programul de guvernare **Tătărescu**, 5 ian.'34
 // Tătărescu (la guvern) , CIC Brătianu (la partid) //
 // Tătărescu -promite să realizeze programul economic a lui Duca //
 // Stăvilirea grupărilor anarhice, de ură și violență //
 // restabilirea ordinii și liniștii publice //
 // Continuitate în politica externă //

Legea pentru apărarea ordinii publice ,7apr.'34

Manifest electoral , Guv. **Tătărescu** ,22nov.'37 (a doua investire)

[LD: cel mai demagogic program anunțat vreodată de un guvern liberal !]

// Continuitatea operei constructive // Înnoire și reforme //

// Pentru plugărimă ... promisiuni diverse //

// Pentru muncitorime... promisiuni diverse //

// Investiții și lucrări publice //

// Însănătoșirea climatului moral în administrație //

Tătărescu, Discurs radio, 12 dec.'37

C.IC. Brătianu, Dinu , mai'38, scrisoare către membrii PNL :

// Nu stînjenește Coroana // Nu renunță la principii și existență //

// Nu admite și nu se solidarizează cu cei ce , **în nume personal** ,
participă la experiențe periculoase //

Tătărescu, Marturii * ...1996 , ['20/ '25 / '30/ '33/ '36 / '40 Evacuarea Basarab.
apr.'43> **retro'40** / dec.1944>**retro '38- '40**]

Vezi la fișierele **problematic**

C.Argetoianu [în PNL: 1927-1930] ,Memorii,'24-'30 :

// 1925-1926 : **I.Brătianu** și înlăturarea lui Carol de la Tron //

// 1926 : tratativele de fuziune PNL- PNR // PNR:pro-liberali- pro-țărăniști //

// **Brătienii** , "Florica" :frații, surorile, copii, prieteni, colaboratori //

// 1927 :guv.Averescu // guv.Știrbei // Guv.I. Brătianu //

// moartea lui Ferdinand // moartea lui **Ionel Brătianu** // Regența //

// iun.'27-nov.'28 .Guvern PNL - Ionel apoi **Vintilă Brătianu** //

// Argetoianu în PNL și guvern -culise,implicare, diferende //

// nov.'28 . **Vint.Brătianu** -cedează guvernarea // Guvern PNȚ //

// 1928-1930 -PNL în opoziție // Argetoianu în PNL //

// 1-3 mai 1930 -Congresul PNL//

// **Vint.Brătianu** acțiunea de răsturnare a guv.PNȚ //

// 8 iunie 1930.Restaurația- Carol -poziția PNL -**Vint.Brătianu**

// Argetoianu iese din PNL //

N.Iorga, Supt trei regi, 1932.

// '23-'24 . PNR contra lui Brătianu // dezacordul Iorga //

// '27.guvern Știrbei,guv. I.Brătianu //

// moartea lui Ferdinand **moartea lui I.Brătianu** //

// **Vintilă Brătianu** - șef de guvern, de partid (portret)

Iorga, Doi ani de restaurație,'32

// 1930.PNL-Carol II - Vint.Brătianu , Duca //

// **moartea lui V. Brătianu**.(portret)//

A.Călinescu,Însemnări,'16-'39 Ș

// 1930- **Duca** >**Restaurația**> Carol II //

// 1933. Apropierea PNL- Carol II // apropierea PNL-PNȚ pe tema Gde F //

// nov.-dec.'33 -guv. **Duca** // măsuri anti-G de F // 29 dec. **Asasinarea** lui **Duca** //

// 1934. // implicarea lui Carol ? // **Guv.Tătărescu** ? // Procesul asasinilor //

// '34-'35. Conflicte **Brătianu-Tătărescu** : schimbarea Constituției ?! //

// 1936."taberele liberale " // 9 iul.'36 :Congres PNL.Reales **Dinu Brătianu** //

// nov.'37.Guvern **Tătărescu II** //

Gr.Gafencu,Însemnări,'29-'39:

// dec.'30 - **Vint.Brătianu** //

// nov.-dec.'33 -**guvern Duca** //

// culisele rotativei :presiunea Titulescu-Boncour - Lupeasca - cercurile evreești //

// nov.-dec.'33 - **Duca -Titulescu (autorul)** , dezacord privind represiunea G de F //

// Dizolvarea , reprimarea, interdicția la alegeri -G de F //

// 29.dec.'33 -asasinarea lui **IGDuca** // 1934- **Tătărescu**-"**omul regelui** " //

L.Kalustian, " Conspirații sub cer deschis " , '36-'38 :

// **Notă.*** 16 iul.'36 .Congresul PNL :dezacordurile **Brătianu -Tătărescu** //

N.Crainic, Zile albe, zile negre, '26

// 1927 .**Duca** "carliștii" - Manoiescu(arestare, proces) - Crainic //

// oct.'33. **Duca G de F** // **camarila, Lupeasca - G de F** /

// nov.'33 **Duca** dizolvarea G de F, represiunea, interzicerea alegeri //

// 29.dec.'33 **Asasinarea lui Duca** / vinovății, complicități (**Inculeț ***) //
 // mart.-apr.'34.**Procesul asasinării** : martorii //
 // Rechizitoriu **Petrovicescu** <**Duca a găsit ce a căutat !** >-
 // Condamnarea asasinilor, achitarea vinovaților morali ! //

* **Nota** (vezi mai jos aluzia lui Carandino la Inculeț-Crainic)

C.C.Giurescu ,Amintiri /1, // PNL-GhBrătianu //

A.P.Samson,Memorii , '27-'37

// '27.Guv.Averescu - Știrbei- I.Brătianu // // 23/'24 nov.'27 - I.Brătianu //

// '27-'28.Guv.Vint.Brătianu. Portret // "Viitorul" - Duca și colaboratorii //

// '30-'33 .PNL-Duca // '33. Duca -G de F //

// '34-'37 . Dinu Brătianu - Gh Tătărescu //

N.Carandino,Memorii: // ***Notă** . aluzia la relația Inculeț-Crainic //

Nae Ionescu,Cuvîntul,'26-'38 :

//1928-lipsa totală de doctrină a PNL //

// 1933: părăsirea naționalismului etnicist brătienist de către Duca,

devenit apărătorul finanței semite //

Documente programatice . 1919-1928.

41. Manifestul -program PNL, din oct.1919,**IICBrătianu**

42. **Programul PNL** din 27 nov.1921

43. PNL.Doctrina liberală , 1923-1924

-**IGDuca** - Doctrina liberală

G.Taşcă - Liberalismul economic

Mircea Djuvara -Evoluție și revoluție

Mihail Manoilescu -Neoliberalism

(vezi pe larg la **Doctrine politice / Liberalism**)

44. Manifestul -**program PNL** din 1926

45. Instrucțiuni ale **C.Ex. PNL** către organiz. județene. oct 1926.

46. Extrase din presă despre **Ionel Brătianu** și PNL (1922, 1927,1928)

Guvernul **Vintilă Brătianu**. Legislatura I .Sesiunea II. Oct. 1928

47. "**Dinastia**" **Brătianu** (1927)

48. PNL (și despre).**Vint.Brătianu**.Legislatura PNL, ses. II, oct-nov.1928

48b . **Nae Ionescu** : despre PNL ("Cuvîntul") aug-oct.'32

49. **Manifestul electoral PNL**, **Vint.Brătianu** ,nov. 1928

50. Dizidențe liberale -**I.Th.Florescu** , **Ionescu- Quintus** (nov. 1928)

Guvernul Maniu . Legislatura I .Sesiunea I. 1928/ 1929

Vint. Brătianu ,Declarație, 11 dec.'28

52. **I.G. Duca** (PNL) , Declarație la Mesaj, , 28 dec.'28

53. **N. Iorga** (PND) , discurs la mesaj, 29 dec.'28

54. **M. Ralea** (PNT) , discurs la mesaj, 29 dec. '29

55. **N.Lupu**(PT) , discurs la mesaj, 29 dec.'28

56. **I.Pistiner** (PSD) , discurs la mesaj, 31 dec.'28

57. **O.Goga** (P.P.) , discurs la mesaj, 15 ian.'29

58. **D.Bogos** (PNT) , Intervenție , 28 nov. '28 ; discurs la mesaj, 16 ian.'29

59. **P.Andrei** (PNT) , discurs la mesaj, 16 ian.'29

60. **Madgearu** (PNT) ,Legea pentru întreprinderile și avuțiile statului ,
Intervenții **Duca** , 19 febr.'29

61. **M.G.Orleanu** (PNL) ,Legea minelor, 19 febr.'29

62. **I.Flueras** (PSD), discurs la mesaj, 18 ian.'29

63. **V.Toncescu** (Raportor), Concluzii la dezbateri mesaj, 28 ian.'29

64. **IGDuca**, Discurs la **Protocolul de la Moscova**, 14. Febr.1929

Guvernul Maniu. Legislatura I .Sesiunea II , 1929/ 1930 (**vezi următorul fișier**)

1.) M.I.Costian,"Regele Carol II si partidele politice",1933

(L.D.Vezi pe larg la Fisierul Carol II)

▣ Înălțurarea lui Carol

1925/ '26

Costian consideră **vinovat P.N.L.** ,si pe **Ionel Brătianu** pentru înălțurarea **Prințului Carol** de la succesiunea la Tron.(dec.'25-ian.'26).

Conchide:"**Actul de la 4 ian.a dus la slăbirea P.N.L.**,care pînă atunci contribuise atît de mult la dezvoltarea României și care **va plăti scump ambiția** fără margini a șefului său și a sfetnicilor din juru-i [...]

/ P.N.L. ajunsese în 1926 în culmea puterii sale..Conducătorii săi au amezit și temîndu-se de declin,au crezut că printr-o **adevărată lovitură de stat**,vor da noi puteri partidului.

[...]Spre a se putea menține ,cei batrîni au abuzat de disciplina de partid și în numele ei au tîrît partidul în **marea greșală de la 4 ianuarie.**"

De acum mai departe ,**curentul popular se va îndrepta spre P.N.Ț.**care, pe lîngă ideile democrat,avea în programul de luptă readucerea Prințului... și vor impune venirea lor la putere (1928).

Costian /

▣ Restauratie.

[8iunie'30] **P.N.L., Vintilă Brătianu**,vinovați de manevrele care urmăreau împiedicarea lui Carol de a reveni la Tron. **Vint.Brătianu** a trecut de partea **Reginei Maria**, urmărind **să o includă în Regență.**

/ În iunie '30,Vint.Brătianu era îngrijorat că Guv.P.N.Ț. și membri influenți ai P.N.Ț. ... "ar fi partizani hotărîți ai revizuirii actului din 4 ian."

A hotărît să **convoace C.C.**(la 6 iunie) ,pentru a lua hotarîri pentru păstrarea ordinii constituționale !Dar ,a avut **surpriza să afle că Regele sosise în țară...**

" În imensa bucurie a națiunii ,**un singur om rămînea izolat** ,cu chipul întunecat și fugind de la această desfătare sufletească generală ,**clocea în umbră un gînd trufaș:**

Vintilă Brătianu".(pag.35)"Obosit de o viață de sfortări uriașe ,dar inutile,de a marca ceva în istoria acestei țări,el credea că-și va sfîrși cariera politică cu un act care să-l arate ca om statornic și **se încăpățîna într-o atitudine** care - spre norocul partidului - nu a fost urmată decît de cei ce erau strînși în juru-i prin obligațiuni mai tari decît voința lor.Facînd **prevestiri negre pentru viitorul țării**,el declara că rămîne apărător al ordinii stabilite la 4 ianuarie ; declarație primită cu resemnare de partizani și pe care chiar el o va regreta mai tîrziu"

/ Chiar la venirea lui Carol,**o mare parte din P.N.L.**,a avut curajul să scuture jugul lui Vint.Brăt. Fiul lui Ionel Brateanu,**Gh.Brătianu**,șeful liberalilor din Moldova ,a ridicat steagul ...Apoi ,dupa proclamare ,s-a dus în audiență la Regele Carol și și-a spus p.d.v. Costian/'30

▣ Sciziunea din PNL (pag.61-64)

-In timp ce conducerea centrală PNL luase o atitudine hotărîtă ,contra proclamării noului Rege,unii fruntași au avut curajul să-l înfrunte pe Vintilă Brătianu,pentru a nu repeta greșala din 4 ian.'26.In special **Gh I Brătianu si mulți moldoveni și munteni** au reacționat ,**cerînd să se convoace Congres.**

-Vint. Brătianu (unchiul,loial fratelui!) a refuzat și a hotarît excluderea lui Gh.Brătianu (fiul lui I.Brat.!)

-"**D-I Gh.Brătianu**,dîndu-și seama de toate aceste consecințe,a reacționat și ,luînd exemplul de la tatăl sau ,care avusese de luptat cu Dimitrie Sturza pentru șefia partidului , a pornit lupta cu curaj,convocînd congresul partidului ptr.15 iunie 1930,la Bucur.[...]" In afară de organiz. din Moldova, au aderat organiz. din Banat,din Capitală(Vasilescu Valjean),Brasov,Cluj ,Botosani,olt etc etc...La Congres,delegatii l-au proclamat pe **Gh. Brătianu sef al PNL....** ,devenit **PNL- "georgist"**

-Intre cele doua fracțiuni se va da o luptă surdă,pentru înfietate .

Costian/

▣ Noua orientare a lui Vint.Brătianu.(pag.69-72)

-Vazînd că noul regim este primit cu toată dragostea de popor,**Vint.Brăt.** ,sub presiunea

frunzașilor de partid (**Franasovici,Tatarescu**),mai ales a lui **Duca**,încearca să primească o audiență la Palat (nov). Vintilă nu voia ca PNL să participe la lucrările Parlamentului care se apropia.**Duca preia inițiativa "tinerilor",contra "batrînilor"**
Costian / 1926, 1930

2)Teodor Cudalbu"Scaderile morale ale Partidelor politice de azi ",1935

[**Atentie L/D. Cudalbu este goghist si procarlist,scriind brosurica pentru a justifica parasirea P.P. de catre gruparea Goga si a pleda pentru devotament fata de Carol**
Vezi fisierele : Carol II Etica / P.N.A./]

Cudalbu /

▣ **PARTIDUL LIBERAL (pag.24-26)**

/ Partidul Liberal,cu o vechime de cca 70 de ani,a fost în trecut o forță politică considerabilă.Atotputernicia sa a culminat cu șefia lui **Ionel Bratianu**,care s-a bucurat de o mare încredere din partea Coroanei.[...]

/ Dupa razboi,cît a trăit Ionel Bratianu,**Partidele politice "au fost o curată jucărie în mîinile sale** ,pricină care a contribuit mult la **vițierea vieții noastre politice**, prin zguduirea și mai mult a slabelor caractere politice.

Mai mult,spiritul său firesc **înclinat spre despotism** ,dar **patriotic**,l-a împins a face și mari greșeli ,una din ele fiind **inexplicabila sa atitudine în chestiunea succesiunii la tron în 1926** ,ale cărei urmări se resimt încă ,în chip păgubitor pentru țară ."

/ Cu **moartea prematura a lui Ionel Brătianu,atotputernicia PNL a căzut**, iar **atitudinea lui Vint.Brătianu** în chestia Restaurației,l-a împins spre prăbușire.

/ Acest partid politic mai poate încă servi țara în viitor,dar **numai dacă revine sincer și cu devotament în slujba Coroanei si țării.**

Cudalbu / 1918- 1930

3) Mitiță Constantinescu, "Naționalismul economic și doctrina partidelor politice din România " Cercul de studii PNL, București ,1930.

[**Atenție LD! Tratată pe larg l a fisierul de doctrine LIBERALISM**]

Mitiță /'19-'29

▣ **PNL.**

*Capit. V .Epoca de după război.1919-1929 (pag.54-63)

-După război ,**PNL** s-a aflat în fața unor **noi probleme ,politice,sociale,economice. Noua mentalitate** creiată în rîndul masselor,prin conștiința luptelor duse pe front pentru realizarea idealului național, "**a primenit concepțiunea poporului despre raporturile pe care trebuie să le aibă** între ele masele populare ,elementele sociale și politice ale națiunii,precum și factorii de producțiune economică"

/ Acestui "**riviriment psihologic**" i s-au adăugat :**Unirea, Reforma agrară,Votul obștesc**, fiecare și toate contribuind la modificarea condițiilor economice și sociale.

- Examinarea acestor noi condiții,analizarea noilor probleme care interesau viața de Stat și viața națională, a fost **prima sarcină ce a incumbat PNL.**

Din ele au rezultat **cele dintii principii care au alcătuit baza Programelor :**

/Organizarea politică și administrativă a României Mari ;

/Infăptuirea Reformei agrare ;

/Consolidarea unirii tuturor românilor ;

/apărarea și dezvoltarea forțelor productive ale țării;

Mitiță Constantinescu/

-Această perioadă amintește cu fidelitate **epoca dela 1857-1877**, cînd România , nou născută politicește,avea de creat **întregul organism de viață politică,economică, financiară** etc. ,luptîndu-se cu mentalitățile nesănătoase și periculoase conservatoare.

După 1918,**PNL vedea ridicîndu -i-se în fața operei sale constructive**, aceeași **mentalitate conservatoare** , adoptată de part Țărănist și Național,

apoi de PNȚ, în acele grele împrejurări când:

- /capitaliștii străini voiau să acapareze pe prețuri de nimic bogățiile țării
- /oferțele de împrumuturi, concesiuni, și arendări nu conteneau...
- /unii cereau petrolul românesc pe 90 de ani...
- /alții cereau regia drumurilor și CFR...
- /alții cereau monopolurile Statului... minele de cărbuni... bălțile

Mitiță Constantinescu/

▣ **PNL și-a fixat programul "naționalist economic" care :**

- /a asigurat neatârnrarea economică a României Mici ;
 - /Va asigura neatârnrarea României Mari ;
 - /Va garantea raporturi de cinstită conlucrare cu capitalul străin ;
 - /Va înscrie în Constituția din 1923 aceste principii de salvagardare și consolidare a patrimoniului național ,față de capitalul străin ;
- Vintilă Brătianu**, ca ministru de **finanțe** (1922-1926) a aplicat această **doctrină** în toate domeniile economice. (dă largi citate din opiniile lui V.B.)

PNL și-a fixat și **programul economic inten** prin care :

- /a asigurat Statului proprietatea subsolului (petrol, căderi de apă, ș.a.)
 - /a condus la noua repartitie a solului cultivabil, între proprietari și săteni ;
 - /dezvoltarea forțelor productive ,fără a da un contur șovinist exclusivist;
- (dă largi citate din Vint.Brăt.)

În modul acesta **Vintilă Brăteanu** lămurea principiile politicii economice de colaborare cu străinătatea, în cadrele intereselor naționale, aplicându-se **lozinca PNL "Prin noi înșine!"**, lozincă prin care s-a asigurat viața, independența și dezvoltarea economico-politică a României.

Mitiță/

▣ **Metodele economice ale celorlalte partide**

[L. D. le trec la fișierele respective : **PNȚ ȚĂRĂNISM, Carol II PCR**]

/ **Concepția primejdioasă a Part. Conserv. ,este astăzi reînviată și aplicată ,cu patimă și cu înverșunare și mai intensă ,de guvernul PNȚ.**

Cu drept cuvânt se spunea în Cameră :(1924)

-Vint.Brătianu:-"Era aceiași **deosebire de vederi dintre conservatori și noi** , care este **azi între d-voastră și noi** . Este foarte **multă asemănare** între **boierii cei vechi și ciocoi** cei noi ,ziși oamenii noi de azi " ...

-Mihalache: "Suntem ciocoi fiindcă cerem impozit pe capital?..."

Brătianu : "ați moștenit dela boierii cei vechi ,nu numai pe dl Cantacuzino ,Brătășanu, Grig. Filipescu,dar și aceste teorii financiare **copiilor de bani gata**"

-Mihalache : am crezut că sunt dela bolșevici... (citează masiv din Vintilă Brătianu)

Mitiță /

*Capit VII."**Sintează și concluzii**" (pag.82-94) Tratat la fișier **LIBERALISM**

Mitiță Constantinescu / 1919-1929

4) Gh.N.Leon, "Politica economică a PNL"1932

Vezi la fișier **LIBERALISM/** doctrina economică a PNL

5) D.Drăghicescu, "Evoluția ideilor liberale " și un Apel către tineretul liberal,

tinerimea cultă și către socialiștii și lucrătorii din România Mare,1921

* **Notă .Drăghicescu, Apel.**-----

Apel către tinerimea liberală (pag.III-V)Scopul lucrării este de a prezenta evoluția **PNL și poziția față de noile grupări politice** ,în vederea viitorului **congres** care s-a anunțat.Lucrarea a fost concepută pornind de la o **conf.ținută la Cercul de studii liberale,cu îngrijorare față de**

generația nouă liberală, care trebuia să fie la înălțimea predecesorilor, într-un moment cînd **viitorul PNL era aprig discutat** și contestat de noile formații politice. -----

[Atenție L.D. problemele din Apel le-am dispersat problematic la Fișierele : **Elite Liberalism PȚ Etică Soc.dem. etc.**]

Drăghicescu/

▣ **Evoluția ideilor liberale în România (pag.1-4)**

-România se află la o mare cotitură a istoriei omenirii[se creionează] și la o întorsătură importantă a evoluției neamului nostru. Prezentul ne obligă să adoptăm o înălțime teoretică considerabilă, spre a deduce din experiența ultimilor 70 de ani, drumul de viitor.
-România Mare are de îndeplinit 3 mari prefaceri interne :
/ Unificarea neamului întregit
/ Organizarea votului universal
/ Înfăptuirea reformelor agrare
prefaceri radicale din toate privințele, care se cer rezolvate simultan și care obligă noua generație la eforturi mai mari chiar decît în război.

Drăghicescu/

▣ **Misiunea PNL în trecut (pag.4-7)**

-Istoria elementară a ultimilor 70 de ani , de la 1848, se confundă cu istoria PNL, cu triumful ideilor liberale. [trece în revistă ideile, etape, episoade, oameni]
-Este bine să se amintească **Ardelenilor** că liberarea lor este ultimul act al idealului național de la 1848, după cum **Țărăniștii** ar trebui să fie recunoscători pentru opera liberală de emancipare a țărănimii.

Drăghicescu/1921

▣ **Criza prezentului (pag.7-17)**

-**PNL trece**, în prezent printr-o criză. [analizează doctrinara criza liberală]
Vezi la fișier **Liberalism Etică Sist. de partid**
-Atît de adevărat este acest **diagnostic al crizei**, că mulți fruntași liberali se preocupă de găsirea soluțiilor. Opiniile privind căile de rezolvare, diferă:
/ Pentru unii, PNL are nevoie doar de / reorganizare internă
\ democratizarea conducerii
în condițiile generate de votul universal.
/ Pentru alții, trebuie să se fixeze **menirea PNL**, în concurență cu celelalte partide (țărănist, averescan, naționalist etc), prin formule :
" <Part. Liberal trebuie să **evolueze cît mai la stînga**> "
" < **să umple prăpastia** dintre munca actuală și munca acumultă, în să cu **prezervarea proprietății private** > "
" <Partidul liberal **să termine acolo unde începe partidul socialist** > "
" < Part. liberal **să ia apărarea** cît mai complexă **a intereselor muncitorilor dela orașe și sate** > "
-Drăghicescu : formule vagi, goale, care pot sta în programul oricărui partid.
Cu asemenea formule "anchilozate" nu se atrag masele, nu se cîștigă sufletul .
-PNL trebuie să-și asume **idealul dreptății și solidarității sociale**, ca o continuare și consolidare a principiului de libertate , sub steagul căruia a realizat edificiul României moderne.

LD!vezi mai departe la LIBERALISM

Drăghicescu/1921

▣ **Oamenii.Cadrelor**

-În sînul PNL se găsesc azi cei mai numeroși oameni cu experiență politică, cu cultură politică-socială , și cele mai strălucite talente .
-În sînul PNL sunt și "beneficiari" ai libertății absolute ...care ar trebui să dea dovadă de solidarism social. **L.D.vezi mai departe la fișier Elite**
Drăghicescu / 21

6) D .Drăghicescu,"Partide și clase sociale",1922

!!!Atenție L.D.volumul, în întreg,este o pledoarie în favoarea PNLdeși ...

Vezi contextul la **fișier Sistem de Partide** și la fiecare partid analizat.

Este extrem de darnic cu șefii partidului și se simte tensiunea tînărului în atribuirea de epitete ,dar și strecurarea de aprecieri nefavorabile destul de străvezii ...

Drăghicescu / '22

▣ f)**Partidul Național Liberal** (pag.70 -87)

/PNL,partid solid,masiv,temeinic organizat ,puternic,"nu atît prin ce este azi ,cît mai ales prin ce a realizat pînă azi"

/Sub aspect numeric(aderenți,cadre,fruntași) **cîntărește mai mult decît celelalte 5 partide burgheze la un loc.** Este cel mai puternic din Regat și Banat.

/Calitățile șefului PNL ,identice cu ale partidului.

"**Ion Brătianu -tatăl** a determinat ,incontestabil,**trăsăturile și calitățile partidului liberal** ,care este opera sa,iar **Ion Brătianu -fiul** ,trăind viața partidului și aducînd acestuia o personalitate făurită sub influența educativă a tatălui său,nimic nu poate fi mai natural decît profunda analogie și educație între **caracterul său și acela al partidului.** Astfel se explică indisolubila ,ineluctabila concordanță și unitate sufletească între șef și partid,**solidaritatea dintre partid și șef**,care ,văzute de afară,par **tirania șefului** ,și **disciplina de fier** a partizanilor ,pe care toți o invidiază"

/Comparați **consecvența ,tenacitatea sa**,cu versatilitățile și incontinența adversarilor săi:Marghiloman și Take Ionescu.**Oratoria lui Brătianu** nu va avea scilpirile ,artificiile și sonoritățile goale ale emulilor săi,dar va avea "**Masivitatea unei voințe și a unor concepții** și convingeri adînci" "vorbește cu **accentul profeților biblici**"etc etc ..."Această personalitate [...] va fi una din cele mai impunătoare și din cele mai determinante în destinele neamului "

/Avînd un asemenea șef,**valoarea politică a partidului** se resimte în cel mai înalt grad.Tocmai de asta nu este scutit de "ostilitatea energică ,dîrză,a tuturor invidiilor și neputințelor coalizate "La toate popoarele ,personalitățile puternice au stîrnit uri și veninoase defăimări.

/ **Colaboratorii imediați** ai lui Brătianu sunt **IGDuca,V.Brătianu,AI.Constantinescu.**

Fiecare fiind "**valori politice de mîna întîii**"

Drăghicescu / '22

▣ Duca

/ "Despre d.Duca ,se pot spune lucruri cam asemănătoare cu cele ce am spus de d.Brătianu."**Există o profundă afinitate și analogie între aceste personalități.**

Analoage dar mai "redușe ",o voință "mai șovăelnică"

Că nu se prea îndeletnicește cu ideologiile și abstracțiunile din cărți,

că se sacrifică prea mult bucătăriei electorale și politice,

nu sunt obiecțiuni în regimul votului universal.

Talentul oratoric asemănător lui Brătianu.

/ O acțiune politică și mai ales socială,dă **personalității lui Duca un relief deosebit.**

Deaceea ,atît între prieteni ,cât și la adversari,"**de acum pare că se desemnează în dl.Duca șeful partidului,**"pentru momentul cînd dl.Brătianu nu va mai dori...

Drăghicescu/'22

▣ Vint.Brătianu

/Posedă calități și merite care ar putea face din el șeful unui partid.;sufletul

organizăției;contribuția la proiectul Constituției;

absorbit de concret și actual,"neîndemînic la ideologii";"va fi obiectul hărțuiei zilnice a

tuturor adversarilor politiciși va produce chiar nemulțumirea unor prieteni,prin

intransigența dusă pînă la extrem,prin rigiditatea convingerilor și prin scrupulozitatea și

curăția atitudinii sale care,însă ,cîteodată ,îi pot juca farsa de a-l face să se lase

păcălit,în mod grav și total ,de orice partizan mai șiret."

Aceste calități "îl pot recomanda ca pe viitorul șef al partidului",și

"punctul de plecare al sevei și energiei care va circula în toată organizația [...] Dacă altul

va fi capul acestui partid, dsa va fi inima lui."
Drăghicescu/'22

▣ **Al.Constantinescu**

După Vintilă, omul cel mai activ, expeditiv, ingenios în rezolvarea chestiunilor practice. În el se încarnează "rațiunea practică" dacă Emmanuell Kant n-ar fi făcut din rațiunea practică fundamentul moralei și moralității. "Intuiția clară și inițiativa duse la o perfecțiune", punând la forma "șmecheriei"

"Domnul Constantinescu posedă astfel prea mult, poate, ceea ce lipsește atât de mult oamenilor ca dl. Vaida și Maniu".

Calitățile lui îl recomandă ca fruntaș activ și utilitate practică, și tocmai de aceea el este atăcat cu violență de adversari.

Drăghicescu / '22

▣ **Alte talente din PNL:**

Toma Stelian, Banu, Mârzescu (ceva din Duca și ceva din Constantinescu), **Sassu** (una din cele mai frumoase forțe, sinceritate și îndrăzneală democratică). Toate aceste personalități aparțin - prin situația și origina lor -

burgheziei, iar totalitatea aderenților își au originea în masele populare dela orașe și

sate. După Congres, din păcate, în conducere, **intelectualitatea provenind din**

țărănime, este reprezentată doar prin dl. Sassu, ca și când n-ar avea atâția învățători,

preoți... Au rămas aceleași ca înainte de război, la care s-au adăugat cîțiva

"neaoș conservatori"

Drăghicescu/

▣ **Offul lui Drăghicescu : P.Liberal Socialist !**

/ "Din moment ce baza lui este așa de larg întinsă la orașe și sate, era logic și firesc ca în comitetul restrîns de conducere, **masele populare** să aibă un număr de

reprezentanți proporțional cu importanța lor. [...] aceste chestiuni sunt foarte delicate [...] Dar trebuie ținut seama că acesta este **punctul cel mai critic al chestiunii**

politice și aici stă adevăratul criteriu al caracterului democratic al unui partid [...] Cum

PNL este și mai ales voiește să fie democrat, antioligarhic, și este distrugătorul oligarhiei din România, trebuie văzut cu mare grijă să nu facă impresia că ar fi altceva decît

ce zice că este. Și mai ales trebuie văzut ca, neglijînd de a părea ceea ce este,

să nu alunece a fi ceea ce pare, adică de a fi ceea ce n-a fost și mai ales ceea ce n-ar trebui să fie."

/ Cu atît mai mult cu cît în **Programul adoptat**, sunt preconizate puncte cu caracter **democratic radical** (dă punctele programului): dreptate socială; noi reforme sociale; recunoașterea sindicatelor, contractul colectiv și dreptul la grevă; protecția muncii femeilor ("deflorate și rasolite de pretențioasa legiferare a lui Trancu-Iași" de guvern. Averescu!) ; etc etc.. Dar aceste puncte se găsesc și în programele altor partide, inclusiv cele conservatoare! Și Conducerea și Programul n-au adus aproape nicio schimbare față de situația dinaintea de război... PNL a fost și trebuie să fie partid de avangardă.

Drăghicescu/1922 Offul lui : **P.Liberal Socialist**

Drăghicescu / '22

7) Ilie Moscovici, **Antologie , "Mișcarea Socială"**

Moscovici / '29

▣ **Ura față de PNL și guvernările sale**

"Putea să fie democrație" (M.S. nov. '29)

-Speranța, sprijinul și alegerea PNȚ la guvern, nu izvoră din iubirea de acest partid, ci,

mai mult din **ura generalizată față de PNL și guvernările liberale:**

/pentru că înlăturaseră pe fruntașii ardeleni dela putere;

/pentru că monopolizaseră avuțiile Ardealului și guvernarea țării;

/incapacitatea și necinstea liberalilor în susținerea războiului;

/falsificarea votului în timpul alegerilor; ș.a.m.d.

Moscovici / '30

▣ Creșterea credibilității și popularității PNL

"Succesul liberal" (M.S.,mart'30)

/Cu prilejul alegerilor județene.,după numai un an de la "zdrobirea " la alegeri,de opoziție și absență parlamentară,PNL și-a încercat voturile.

Meritul este cu atât mai mare cu cât ,PNL a fost ținta tuturor atacurilor din presă,învinovățit de toate dezastrele,demascat în toată activitatea sa politică,lovit și înlăturat din marile sale citadele economice și administrative.

Mai mult,PNL a reușit să pătrundă în Basarabia și Ardeal,fiefuri de altădată ale PNȚ.,spărgînd "zidurile cetăților național- țărăniști".

(explică cauzele -vezi fișier PNȚ)

Popularitatea scăzută a PNȚ trece asupra PNL.

/"PNLeste singurul adversar puternic ,bine organizat,cu ramificații puternice în toată țara,cu o presă destul de mare,cu oameni de partid credincioși și rutinați în intrigi,cu enorme fonduri de propagandă. șicumpărare de conștiințe ."

/Partidul liberal devine,fără voia sa ,un partid de masse(ignoranța alegătorilor!) și "ne temem că va reveni la putere aureolat "...

Normal ar fi fost ca alegătorii dezamăgiți să treacă la ...PSD,dar este mic și sărac și lipsit de cadre.

Moscovici/ '30

▣ PNL protestează contra Legii ptr. apărarea liniștii publice și creditului țării .

c) "Patriotism,alarmism și... prostie " (M.S. apr.'30)

Comentariu pe marginea **Legii pentru apărarea liniștii publice și creditului țării.**

/Vintilă Brătianu a declarat : "declar că socotesc că îndeplinesc o datorie sfîntă de român și de conducător al PNL ,o datorie de apărare a pactului fundamental pe care am jurat ,refuzînd cel dintîi să mă supun unei atare îndrăznețe încercări anticonstituționale .

[...]

Cer în același timp ca întreaga suflare conștientă a țării să fie alături de noi refuzînd să recunoască legea [...] iau asupra mea răspunderea întreagă să îndemn la rezistență contra aplicării unui regim ilegal"

/Mai aflăm că va apre un Manifest ,iscălit de toți șefii liberali ,prin care se îndeamnă cetățenii la rezistență."

/Succesul liberal la alegerile județene și comunale au dat curaj PNL.

Ei nu mai pot permite legislație antiliberală,nu mai pot permite compromiterea și sabotarea instituțiilor lor economice,amenințarea cu nerespectarea angajamentelor externe...

Moscovici 7 '29- '30

8) Cezar Papacostea , "Ștefan Zeletin ,viața și opera",1935

[Atenție L.D. Vezi la fișiere Liberalism, Etică, PNȚ P.P.despre admirația lui Zeletin pentru trecutul PNL și Brătieni.De ce a optat pentru PP,Despre lucrările lui .

9) Șt.Zeletin,"Burghezia română",1925

!Atenție L.D.Vezi fișierele Liberalism ,Etică, Cultură, cu aprecieri consistente privind istoria și doctrina PNL.

10) Șt.Zeletin, "Neoliberalism",1926

!Atenție L.D.vezi fișier Liberalism, Neoliberalism, Etică,Cultură,Intelctuali în care Zeletin concentrează toată **critica la adresa politicii PNL.**

11) Vintilă Brătianu,1936, "Viața și opera"

[Atenție L.D.Volumul **omagial -comemorativ,la 5 ani de la moartea sa** ,este o punere în drepturi ,pentru posteritate,a acestei **eminențe cenușii a PNL.**

Este consistent,documentat,și reliefează și garnitura de aur a PNL.:

I.Nistor,Mrazec,Motaș, Valaori,Alimănișteanu,ostinescu,Djuvara,Al.Lapedatu,VVSassu, N Săveanu,I.Simionescu,Sabina (sora)Cantacuzino,M.Romniceanu,Mărdărescu, Rosetti, Oricînd poți consulta volumul]

Vint.Brătianu /

▣ Biografie.

-Studii: liceul Sf.Sava, **ingineria la Paris** ('86-'90) unde studenții rom.se grupaseră în 2 focare -naționaliști și socialiști -,frații Brătianu fiind în primul,iar Morțun în al doilea.

Vint.și-a ales ingineria industrială și Școala Centrală de artă și manufacturi.

Angajat de firma franceză la construirea **podului dela Cernavodă**,cea mai mare operă tehnică a epocii. (cf.gral Scarlat Panaitescu)

-V.Brătianu(1910),a înființat și condus **Cercul de studii PNL** (la inspirația lui I.Brătianu și I.G.Duca)În acest cadru s-au dezbătut marile reforme (electorală și agrară)

pe care le-a făcut partidul.Chiar și la Iași ,în timpul refugiului ,cercul a continuat(în casele Mărzescu). (Cf.CDDimitriu ;ȘtefanC.Ioan,prieten,senator de drept,prof.)

- **Activitate parlamentară** remarcabilă ,în opoziție,Sfatul parlamentar liberal și redacția "**Viitorul**", și la guvernare,ca primministru. (1927/'28)

(cf.Const.I.Nicolaescu,președ.Senat în guvernul V.B.,la părăsirea puterii,în 1928)

-Activitate în **organizarea partidului,congrese,programe**,(ultima întrunire ,la Constanța,15 dec.'30, declarase că a definitivat Programul partidului și terminase seria întrunirilor din marele centrele țării)

-V.Brătianu,a fost printre conducătorii "**Băncii Naționale**" și "**Băncii Românești**" (1911-1927)centru de gravitate a **nucleului de firme și industrii românești** .

Rol important în **operațiile împrumuturilor extene și naționalizarea industriei** (cf.gral NPȘtefănescu),Casa Rurală (cf.C.I.Nicolaescu)

-**Ministru de război**,al munițiilor, în timpul retragerii,nu și-a pierdut capul...(cf.Mrazec)

-**Primar gral al Capitalei**,dir.gral.al **Regiei Monopolurilor** statului(chibrite,tutun)

-**Ministru de finanțe** în guv.Ionel Brătianu ('22-'26) El a întărit în generația sa ideea că singura politică este aceea de a ne sprijini **pe noi înșine**

(cf.G.Dobrovici dir.gralal BCR.,și al Contabilității grale a statului și Datoriei publice;D.I Gheorghiu,administr.BNR,membru al Soc.de econom.politică ,Paris)

-În 1922,înainte de a veni la putere,PNL a pregătit **proiectul de constituție**.

Au antrenat în această muncă și mulți tineri străluciți și oameni de la alte partide.

Tot el s-a preocupat de **rev."Democrația " și ziarul "Viitorul"**,

la care a scris numeroase **art.de fond și foiletoane de istorie** (semnate "De la Cungra")

- Lipsit de sociabilitatea ușoară,străin de dulceața vorbelor,părea un zgîrcit,mizantrop și suflet închis pentru cei ce nu-l cunoșteau.În realitate,**prietenos,glumeț, punctual, modest, bine informat ca un reporter,cultivat,pasionat pentru istorie.**

(Cf I.D.Barzan;prof.Gr.Tăușan,ziarist,dir.gral Casa de credit a corpului didactic)

-**Metodă și patriotism** în chestiunea petrolului.Structura gândirii și metoda de lucru erau științifice, preocupat de progresul și cultura neamului.**Principiile mari și vechi ale liberalismului** . (cf.prof.univ.L.Mrazec,fost președ.al Academiei române,fost ministr.Comerț și industr.)

-Ca **șef PNL și prim ministru** (1927-28),în grava atmosferă a retragerii dela guvernare(nov.'28).Participase la festivitățile dela Constanța (50 ani dela anexarea Dobrogei).Cu un suris discret a spus că "...ne pregătim de retragere..",prevedea criza economică ce va urma,dificultățile,necesitatea unui guvern de coalițieDar n-a fost ascultat la Regență.(cf.C.I.Nicolaescu,președ.Senat.)

▣ Vint.Brătianu ca om de stat și doctrină

[Constant Georgescu, colaborator apropiat al lui V.B.]

(p.604 -613)

/ V.B.Minte deschisă tuturor problemelor de stat; cultură enciclopedică,documentat în toate;rol important la elaborarea Constituției,la Legea administrativă

(1925);dezinteresat,energic,cu doctrină politică conturată,avînd la bază **naționalismul integral.**

(vezi fișier liberalism și minorități)

/V.B.un **profund democrat**. (vezi fișier Liberalism și democrație)

/V.B.un suținător fervent al **votului obștesc** (vezi fișier Votul)

/V.B. despre construcția partidului .

-A fixat menirea unui partid de guvernare. (în opoziție și la putere)

-Punea mare bază pe fixarea Programului. (cercuri de studii)

-Ținea la dezbaterile tuturor problemelor, la dispute, la generații, la nou, contribuind la organizarea meticuloasă a Cercurilor, congreselor, programelor, reformelor... încât guvernarea din 1914 și 1922

a găsit PNL f.pregătit.

-A pus bazele neoliberalismului românesc (vezi Liberalism și Neo-)

-Adus o luptă fără preget pentru a crea o **industrie națională** și

un comerț românesc.

-Pasiunea cea mare a lui a fost **finanța publică**.

(cf.prof.univ.Constant Georgescu ,ex secretar de stat la Industr.și comerț,deputat,discipol și colaborator al lui V.B.)

▣ În 1867 ,**fam.Brătianu se mută dela Florica la București.(tatăl la guvern)**

-Vintilă,se naște la București (sept.1867),al cincilea copil ,după

Florica, Sabina,Ionel și Dinu.Nașul-Alex.Golescu.

-În 1869 ,se mută iar la Florica ,pentru...7 ani.(Opoziție)

-Liceul Sf.Sava ;ingineria la Paris.(1886-1890)

-Are 2 copii ,de care se ocupă intens

-Moare la 22 dec.1930.Înmormântat la Florica.

Vintilă Brătianu, "**Viața și opera** ", Constant Georgescu , 1936

[**Atenție L.D.vezi obligatoriu fișier PNL date și opinii ale colaboratorilor lui Vint.Brăt.,în volumul comemorativ,5ani dela moartea sa .Aici doar câteva opinii de doctrină explicită.**

Const.Georgescu / '36

▣ **Vintilă Brătianu : naționalism integral; intervenționism ;**

(pag.604----)

/Doctrina polit a lui V.B.a izvorât din concepția de bază a **naționalismului integral**.

Toate **problemele de stat** le-a văzut și soluționat **prin prisma interesului național** pe care îl considera unică sursă de creațiune.

/Posedînd **cunoștințe istorice adînci** asupra poporului român,cotropirile străine,

luptele de integrare și independență,**dorea ca statul român** să fie expresia

naționalismului integral,să fie apărat de tendințele de acaparare din afară,

să fie **un stat liber** ,absolut **suveran**, ferit de imixtiunile străine.

/Revendica deplina **egalitate între națiuni** (ca și a indivizilor)și nu admitea să se refuze

României **dreptul la o viață proprie**,și să i se comprime evoluția.

/Din această concepție,a derivat și **etatismul** său.

Era partizan al **intervenționismului de stat**,pretinzînd ca statul să fie

apărătorul ,îndrumătorul și controlorul întregii activități financiare,economice,culturale și sociale a neamului.

Constant Georgescu / '36

▣ **Vintilă Brătianu : proprietate, capital, armonie socială**

/Partizan al **armoniei sociale și economice**,ținea cumpănă egală între toate interesele și clasele producătoare.Spunea cu ocazia discutării proiectului de Constituție (lași):

< Să acordăm **respect proprietății, respect capitalului,dar și munca trebuie respectată și consolidată**>

/Se poate spune că Vint.Brătianu "**a pus temelile de granit ale noii organizări de azi**

și tot ce s-a clădit în urmă **s-a clădit pe aceste temelii.**" (p.605)

Constant Georgescu / '36

▣ **Vint.Brătianu : unitate națională, anti-regionalism , anti naționalism**

/**Concepția statului național unitar** trebuia să stea la baza organizării noului stat

român,și acerut ca în **Constituție să fie trecut această concepție**.Nu admitea ca în

România să fie **națiuni străine**,ci "**români de origină și limbă străină**".

Combătea cu vehemență orice **idee de regionalism sau de federație**,care ar fi

primejdut unitatea . Nu admitea **regionalismul și tendințele centrifugale**.
(vezi la fișier Naționalități)
Constant Georgescu /'36

▣ **Vint.Brțianu :Concepție profund democrată .**

Nu din modă sau oportunism ci din convingere intimă,profundă.

/Spunea în 1923 la dezbaterile legii contribuțiilor :

<Un partid serios de guvernămînt are la baza tuturor concepțiilor sale **principii generale.Partidul Liberal**,încă dela obîrșie,a crezut că nu se poate înfăptui **redeșteptarea națională a poporului român, decît printr-o acțiune democratică** ,decît așezînd la temelile noi ale Statului român modern ,pe participarea **întregului popor** la viața politică și economică a statului.[...] Această credință ,care este **concepția de bază a PNL** ,a inspirat toate soluțiunile pe care le-a dat în cei 70 de ani dela întemeiere,de cînd muncește pentru țară.>

Dar **democratismul liberal** trebuia să fie **ordonat și chibzuit** ,ceea ce a permis PNL să salveze țara de **anarhia ce venea din afară,și de demagogia dinăuntru**.

De aceea **a fondat rev."Democrația"** . (vezi fișier Democrația) (pag.608-609)

/Partizan convins și înflăcărat al **votului obștesc**. (vezi fișier **Vot**)

Constant Georgescu /'36

▣ **Vintilă Brățianu : neoliberal**

/V.B.a adaptat vechea concepție liberală la noua evoluție economică și socială,

creînd neo-liberalismul românesc. (p.613) El era progresist,nu se teme de reforme(**exproprierea,votul,Constituția**)Spunea în 1922, la Instit.Soc.,despre Constituție:

< **O nouă concepție** și-a făcut drumul prin intrarea în joc a **factorului muncă** ,care cere cu drept cuvînt o situațiune corespunzătoare cu **rolul real ce-l au muncitorii** în crearea bogățiilor.[...] **Munca nu** trebuie să fie o unealtă oarbă sau **roabă a capitalului și inițiativei,ci colaboratorul lor**. > (p.634)

Deaceea a introdus în toate legile economice (minelor,comercializării), **participarea obligatorie a muncitorilor și funcționarilor la beneficiile întreprinderilor**."

/În această lumină a făcut cămine pentru ucenici,cursuri serale ,atenee populare; în această lumină ,a făcut exproprierea și împroprietărirea țaranilor,ca o operă de dreptate socială. El vedea **proprietatea, ca funcție socială**.

Constant Georgescu / 36

▣ **Vint.Brățianu : " Prin noi înșine !"**

În România Întregită , lozinca **prin noi înșine** -spunea el în1927 -a încetat să fie formula politică a unui partid,devenind **patrimoniul național** al unei țări libere și independente,

cuatîtea bogății.El considera că **două sunt ramurile principale de activitate unde avem de cîștigat: "Una în cea culturală,"** prin care să punem în valoare energia latentă a acestui popor,"**a doua ,cea economică"**,ca românul să fie factorul principal în folosirea bogățiilor proprii,pentru a ne apăra de primejdia unei țări cu atîtea bogății rîvnite ... (pag.642-643)

/Lozinca aceasta era pentru el o **idee forță**,ca un mijloc de ridicare a poporului,progres cultural și material.,care să stimuleze munca și inițiativa românească.

/Greșit s-a interpretat formula lui V.B. ca o **asmuțire contra străinilor**.

Formula nu avea nimic agresiv,ci urmărea doar,ca **în țara lor ,românii să fie stăpîni**, și să le întărească încrederea în ei. El nu era xenofob ,ci înfocat patriot.(pag.645-646)

Vint.Brățianu / viața și opera , 1919-1930

12) **Vint.Brățianu, "MEMORIU" prezentat CC al PNL,23 sept.'30**

[**Atenție L.D.Cred că este ultimul document amplu al lui V.B.**

Ar putea fi considerat "testamentar". Peste 3 luni murea...

Partea I -analiza celor 2 ani de guvernare PNL. (vezi fișier PNL)

Partea II. PROGRAMUL DE REPARAȚIE NAȚIONALĂ(pag.24-38)

I.Chestiunea constituțională (p.24-28).....vezi fișier Carol II

/Pentru respectarea **regimului democratic, constituțional monarhic**,
împotriva **dictaturii sau regimului personal**.

II. Chestiunea financiară

III. Chestiunea economică

- A. Reforma agrară **Atenție L.D. le duc**
- B. Agricultura **la fișierele respective**
- C. Industria **avînd în vedere**
- D. Căile de comunicație **valoarea testamentară .**
- E. Transporturile pe apă

IV. Politica externă și apărarea națională

V. Administrația țării și chestia funcționarilor.

VI. Chestiunea minoritară

VII. Chestiunea confesională

VIII. Chestiunea învățămîntului.

IX. Chestiunea Sanitară.

Partea III. CONCLUZIUNI (pag.36-37)

După examinarea **gubernării PNȚ** și **programul PNL** se pune întrebarea cum se poate aplica acest program?

/PNL trebuie să afirme că **nu acceptă soluții dictatoriale sau excepționale**.

/Numai prin **presiunea opiniei publice**, partidele politice trebuie să înțeleagă și să fie aduse la înțelegerea misiunii lor.

/PNL propune un **program comun de interes național**:

- 1) Menținerea și apărarea **regimului monarhic constituțional**.
- 2) Revenirea măsurilor ce tind să ducă la destrămarea **României întregite**.
- 3) Stăvilirea **comunismului**. (Anexa C-vezi fișier PCR)
- 4) **Consolidarea monetară și politică bugetară**
- 5) Folosirea patrimoniului statului ..
- 6) Pregătirea **apărării naționale**
- 7) Funcționarea normală a **justiției și administrației**
- 8) Reparația morală. Sanționarea corupției și jafului.

Vintilă Brătianu / sept.'30

13) Vint.Brătianu, Declarația PNL de ieșire din Parlament.

16 iul.1929. (vezi fișier PNȚ)

14) M.Manoilescu, "Rostul și destinul burgheziei românești", 1941

[L.D. Vezi la **fișierele Neoliberalism, Sistem de partide, Cultură, Etică, Raportarea lui Manoilescu la locul și rolul PNL în istoria modernă a României. Am preferat tratarea problematică pentru a păstra cît mai intact interesanta dar eclectică și contradictorie doctrină manoilesciană.**]

15) Alex.Papacostea, "România politică", 1806-1925

▣ Criza Partidului Liberal , rev."România politică" ,1922

I) **Criza există**, și pare **paradoxal** că ea **coincide cu marile realizări ale liberalilor**.

Dovada: rezultatele electorale din 1919, 1920, sub guvernele Vaida și Averescu.

(analizează cauzele istorice, principiale, instituționale)

II) Cauze interne ,de organizare:

/PNL nu s-a reorganizat ,sub regimul votului obștesc, a împărțit carnete tricolore pe la sate, dar tocmai cei cu carnete au devenit propagandiști ... "țărăniști".

/ Lipsa de înțelegere pentru **concentrarea forțelor liberale**.

Există **3 grupări burgheze** avînd o perfectă identitate de interese cu PNL.

-Elemente din vechiul P.C.

-Elemente burgheze din provinciile alipite, în special PNR.

-Grupul burghez al evreilor pămînteni, legat de MarmoroschBlank

16) C.I.C.Brătianu, "Memoriu adresat lui Carol II " [? 1938]

A.I.C.,fond Președ.Consil.de Min.,21sept-'40.

[L.D.:ultimele 2 pag., atașat la un Memoriu adresat lui I.Antonescu]

Dinu Brătianu / '38

▣ Suveranii și PNL

▣ PNL și marile momente .

/ Arată momentele cînd Suveranii au făcut apel la PNL,în situațiile grele ale țării

/ A fost adus la putere în momente grele :1876,1901,1907,1916,1922,1933.1937.

/ "Este desigur straniu să fiu nevoit să amintesc o parte din serviciile făcute de partidul ce-l prezidez,să fiu silit să spun că **marile domnii ale regilor Carol I și Ferdinand** s-au sprijinit pe partidul care s-a pus totdeauna în serviciul regelui.

/Se pune însă întrebarea :pentru ce motiv un **decret de lege ,întocmit într-o noapte,** hotărăște desființarea factorului cel mai folositor din viața publică a poporului român? "

/ **PNL** a lucrat totdeauna pe baza unor **programe practice**,pe care le-a realizat în folosul țării,**ferindu-se de făgădueli deșarte**,sau de deslănțuirea **curentelor demagogice**.

El a fost cel care **a împăcat revendicările** și năzuințele tuturor claselor sociale.

El **a știut să îndepărteze pericolul revoluției**,lucrînd în mod evolutiv..

Desființarea unui partid organizat,cu un program bine cunoscut,cu rădăcini adînci, ar avea unefect nenorocit asupra poporului român.

/Un partid ca al nostru ,nu poate dispărea pentrucă un **decret -lege** l-a suprimat.

PNLva rămîne și de aici înainte **organismul politic cel mai însemnat** în slujba țării și

a Tronului,și **sunt convins că M.V.va reveni** asupra **dispozițiilor decretului**,

care constituie o nedreptate contra partidelor politice,și nu va fi nici de folos liniștii și

viitorului României. Ss C.I. Brătianu

Dinu Brătianu / '38

17) C.I.Brătianu , Memorii ,Declarații,Opinii, vara și toamna 1940.

Atenție L.D. Vezi obligatoriu la fișier **Carol II, Politică externă,etică ,G.de fier**

Poziția lui față de **dictatura Carol II și cedarea**

Basarabiei,Bucovinei,Cadrilaterului,Ardealului și asasinatelor legionarilor.

18) Gh.Tătărescu, Scrisoare către Mircea Cancicov,ca răspuns lui Iuliu Maniu ,

4 apr.'43 (Arh.CC al PCR,fond103,d.8174,f166-174 sau Vol.ISISP,pag.112)

Tătărescu / retro '34-'37

▣ Guvernarea PNL

/DI.Maniu refuză acceptarea propunerilor mele ,făcînd cu acest prilej

o serie de afirmări ,cari dovedesc că ,azi ca și ieri,pasiunea este uneori singura călăuză a actelor sale.

Pentru istoricul vieții noastre interne, care ar voi să cerceteze acest episod,

țin ,scumpe amice,să înregistrezi primele mele **rectificări și puneri la punct** ce scotesc necesar să aduc acestor afirmații. DI.Iuliu Maniu afirmă că ... (fișier **Politica externă**)

/Da,am condus ani de-a rîndul ,ca **șef de guvern**,politica noastră generală,și în această calitate am putut da țării mele,între **anii 1934-1937 ,în numele PNL,**

cea mai constructivă din guvernările care s-au perindat de la Unire și pînă

azi.Această guvernare a fost ,nu un instrument de prăbușire,ci un instrument de **consolidare interioară,socială și națională.**

Ea stă la **loc de frunte în istoricul PNL**. Las sarcina de a lămuri pe dl.Manuiu, prietenului lui de azi,**dl.Dinu Brătianu**,care ,la terminarea guvernării spunea că **"am binemeritat dela Patrie "**.

Tătărescu / **retro '40**

/Am condus țara în lunile de zbucium ale **anului 1940**.

"Istoricul actului săvârșit în această guvernare, consacrate aproape în întregime acțiunii de apărare a intereselor românești,**primejdiile de izbucnirea celui de-al doilea conflict mondial**,se va putea face **după terminarea războiului**.

DI Iuliu Maniu va putea atunci să descopere care a fost înrăurirea mea personală în realizarea **destinderii interne**, și **normalizării vieții noastre politice**, și numai atunci va putea să judece dacă mi-am făcut sau nu datoria.

/**DI.Iuliu Maniu** afirmă apoi că "am cedat fără rezistență

Basarabia ,Bucovina și Ardealul " (fișier **Polit.externă**)

/**DI.Manuiu** mai afirmă că "am colaborat la introducerea **dictaturii și totalitarismului**."

"Am colaborat ,este exact ,în **guvernul de concentrare națională** a Patriarhului **MironCristea**, alături de **reprezentanții celorlalte partide** și de **reprezentanții armatei**,

[!!!] împreună cu dr.Angelescu,I.Costinescu,M.Cancicov,și V.Iamandi,

a actul istoric prin care **Coroana** a schimbat ,în febr.1938,

cadrul vieții noastre constituționale. (fișier **Carol II**)

/ **"Am crezut** atunci că era, pentru toți oamenii de răspundere ,**o datorie patriotică** de a nu lipsi inițiativa Coroanei de concursul lor,și **am crezut și eu și colegii mei din**

PNL , că numai prin colaborarea noastră la reforma constituțională,

se putea scăpa țara și Statul de **amenințările anarhiei**."

/ **DI.Manuiu** afirmă că "am tolerat [...] renunțarea la **garanțiile anglo-franceze**"

(fișier **Polit.externă**)

/ **DI.Manuiu** mai spune că eu am fost **"pivotul principal al politicii de infidelitate și de duplicitate în materie externă a ex Regelui Carol ."** (fișier **Polit.extternă**)

Tătărescu / '34-'37, '38-40

19)**C,Zotta,N.Tulceanu**, "**Partidele politice din România.Istoricul și programele lor.**",1934

▣ **Partidul Liberal Democrat (I.Th.Florescu) (p.40-41)**

Rupt din PNL în **1929**,sub conducerea lui I.Th.Florescu (ex.ministru de Justiție),inițial sub numele de **"Omul Liber"**,transformat în **PLD** (la 12 nov.1931)

Programul PLD :

1)Reducerea impozitelor la valoarea reală a veniturilor actuale.

2)Scăderea datoriilor de orice fel ,agricole sau orășenești,amînarea și eşalonarea datoriilor pe un termen lung.Suspendarea executărilor silite.

3)Ajustarea prețurilor industriale cu cele agricole

4)Revizuirea protecțiilor vamale pentru industr.spoliatoare.Împiedicarea trusturilor

5)Desființarea impozitului global la funcționari,pensionari,profesii libereși meseriași.

6)Pedepsirea miniștrilor vinovați chiar și de risipă și neglijență.

7)Minim de existență neimpozabil...

8)Reducerea dobânzii legale..

Pedepsirea cămătarilor care iau dobîndă mai mare de 8%.

9)Îmbunătățirea stării sanitare la sate

10)Ajutor medical la sate,înființarea de noi medici [sic!].

Țăranca să nu nască copilu în brazdă.

11)Aducerea din străinătate de capitaluri ieftine,ca ,împreună cu statul,

să poată construi la sate locuințe ieftine și igienice,ca țărani să nu mai trăiască în bordeie de pământ sau ca fiarele în vizuină.

12)Dreptate și cultură la sate și școli pentru adulți.

13)Asigurări pentru meseriași,credit ieftin ...

14)Lege de pensii pentru funcționari comerciali...

15)Întărirea și purificarea administrației,cu prefect și subprefect inamovibil, scoși definitiv din politică.

16)Agricoltura încurajată,transporturi ieftine pe cfr,

17) Achitarea de către Stat, a dăunaților de război.

18) Atragerea Poloniei și Greciei în Mica Antantă, țări amice și leale, pentru mărirea granițelor păcii.

19) Profund dinastică și devotată Regelui României, strălucit simbol al limbii.
Th. Florescu / 1929, 1931

20) C. Zotta, N. Tulceanu, "Partidele politice din România. Istoricul și programele lor.", 1934

Partidul Național Liberal (președ. Const. I. C. Brătianu) (p. 54-62)

▫ **Doctrina PNL** (Cf. I. Gh. Duca, Conf. la Fundația Carol, 15 febr. 1923):

"Progresul sub toate formele în cadrul însăși al concepției proprietății individuale.

Liberalismul consideră că societățile omenești, se dezvoltă potrivit unor legi, mai presus de voința oamenilor, și **datoria funcțiunilor politice** este în această prefacere continuă, să **adapteze** formele legale nevoilor reale, impuse de **evoluția popoarelor**.

▫ **Istoria PNL. Din timpul mișcărilor revoluționare din 1848, din Muntenia, în frunte cu Ioan C. Brătianu, întemeietorul PNL.**

/ În **1863**, PNL își elaborează primul **Program de guvernământ**, îmbrățișând toate problemele economice, sociale și politice.

După detronarea lui Alex. Ioan Cuza, Locotenentul Domnească

l-a însărcinat pe **I. Brătianu**, să meargă la Sigmaringen și

să ofere **Coroana României Prințului Carol** de Hohenzolern.

Se știe câtă străduință a depus **PNL**, pentru aducerea unei **Dinastii străine**, în scopul de a se curma luptele politice interne.

După votarea **Constituției**, la 1866, PL și-a întocmit **un program** dezvoltând principiile acestei Constituții.

/ Cîteva guvernări liberale se succed (Cretzulescu, Șt. Golescu) în care

I. Brătianu este ministru la interne. Ajunge **prim ministru** la **1876**,

cînd este proclamat și **șef al partidului**. Moare la 4 mai 1891.

/ Urmează **guverne** ale **PNL** sub președinția lui **D. Sturza (1892-1908)** avînd în guvern pe

Vintilă Brătianu (secretar general) și **I. C. Brătianu**

(Interne). În această perioadă, **programul** a cunoscut cîteva adaptări.

- **I. C. Brătianu**, devine **prim ministru** în dec. (1908 -1910)

/ **Guvernul PNL, I. C. Brătianu, (4 ian. '14 - mart. '18)** a pus în discuție **revizuirea Constituției**, pentru a putea realiza **Reforma agrară** și cea **electorală** și toate etapele **Războiului**.

/ La **11 nov. 1918**, **I. C. Brătianu** este readus **la guvernare**, îndeplinînd

punctele fixate în program, întrerupte de război:

votul universal și **împroprietărirea**.

- **Guvern I. C. Brătianu**, 17 ian. '22 - apr. 1926.

- **Guvern I. C. Brătianu** reia **guvernarea** în iul. '27, dar moare fiind urmat de

Vint. Brătianu (șef de guvern și de partid), care moare în dec. 1930.

I. Gh. Duca, șef de PNL (1930-1933), șef de guvern (nov.-dec. '33), **asasinat de legionari**.

- Actualmente [1934] **PNL** este condus de **C. I. C. Brătianu**, iar **guvernul** de **Gh. Tătărescu**.

Zotta, Tulceanu / '33

▫ **Programul de guvernământ PNL**

(aprobat de C. C. PNL la 1 oct. 1933) (Cf. "Viitorul", 3 oct. '33)

1) Aplicarea sinceră a **regimului constituțional parlamentar**, prin **respectarea tuturor prerogativelor** puterilor constituționale.

2) Întărirea **ideii de autoritate**.

Combaterea tuturor **curenților** rezimate pe **ura de clasă și de rasă**, care primejdiesc unitatea statului.

Pace socială și libertăți publice cheazășuite de **Constituție**..

3) Judecarea în procedură accelerată a celor care au păgubit prin fraudă și abuz, Statul, județul, comuna.

4) Curmarea excesului de legiferare,

care a dezorganizat viața statului și a creiat haos legislativ.

5) Simplificarea aparatului administrativ și **reducerea** lui la nevoile reale, la posibilitățile bugetare, **stabilitatea** funcționarilor publici, **reducerea** Camerelor de agricultură, de Industrie, de Muncă, cf. sarcinilor, **desființarea** regiilor inutile și a instituțiilor parazitare, **reducerea** consilierilor aleși în adunările administrative, **desființarea** delegațiilor retribuite pe cale extrabugetară, **aplicarea** principiului răspunderii personale a funcționarilor, **revalorizarea** tuturor funcțiilor administrative. [L.D.: **despențecidarea**]

6) Rezolvarea problemei Conversiunii datoriilor agricole.

7) Revenirea la principiile care au stat la baza **politicii practicate de PNL**, cu **bugete** echilibrate, **reducerea** impozitelor, **economii** necruțătoare, **stimularea** producției, **sustinerea** rațională a prețurilor agrare, **desființarea** inchiziției fiscale, **plata datoriilor** externe, **reînvierea creditului** particular, **reorganizarea** cooperăției, **stabilitate** monetară.

8) Agricultură -pe primul plan al acțiunii de stat, prin susținerea ei împotriva crizei, prin : **degrevări** fiscale, **revizuire** de taxe și tarife, **procurare** de semințe și reproducători, dezvoltarea înv. agricol, valorificarea produselor, organizarea pieței de desfacere, construirea de silozuri și abatoare, încurajarea viticulturii, pomiculturii, creșterea vitelor, sporirea industriei agricole, politică forestieră, păduri comunale,

9) Refacerea industriilor naționale și a comerțului românesc. grijă și ocrotire

deosebită; **înlăturarea** sistemului impunerilor multiple împovărătoare;

valoarea bogățiilor naturale ; **protejarea** industr. naționale; **asigurarea**

debușeele pentru produsele naționale ; **Convenții și acorduri** comerciale cu

străinătatea; **desființarea** sistemului contingentării ; **formarea** unui "**Mare Consiliu Economic**" compus din reprezentanții soc. industriale, comerciale, agricole, muncitorești, ca organ consultativ permanent al guvernului, pentru îndrumarea vieții economice.

10) Realizarea unei politici sociale care să asigure **clasei muncitoare** condiții de viață

cerute de năzuințele timpului și de respectarea demnității omenești:

Măsuri pentru îmbunătățirea vieții materiale și morale ;

Operă de asistență într-un cadru largit;

Reacția permanentă a societății împotriva mizeriei sub toate formele;

Asociațiile muncitorești vor fi **impulsionate**, pentru organizarea muncii;

Șomajul, **combătut** prin campanii de lucrări ,

în cadrul unui plan general de investiții.

11) Reorganizarea serviciilor de **sănătate publică**, cu grijă deosebită acordată satelor;

Mărirea nr. de medici (cu stadiul la Țară obligator), de spitale, de dispensare;

Campanie împotriva bolilor sociale ;

12) Ameliorarea și dezvoltarea mijloacelor de transport. **Așezarea CFR**, pe baze

comerciale; **Refacerea drumurilor** țării ,pe baza unui plan național ;

Desființarea prestației obligatorii.

13) Promovarea dezvoltării culturale sub toate formele: Se va realiza integral

obligativitatea înv. primar; **Lichidarea** analfabetismului ; **dezvoltarea** înv. agric. și

profesional; **Scăderea șomajului** intelectual; burse pentru elementele capabile ;

Un vast **program de culturalizare**; dezvoltarea activității artistice , literare, științifice.

14) "Consolidarea raporturilor de **armonie între bisericile naționale**, și **asigurarea**

rolului precumpănitor al bisericii căreia îi aparține

marea masă a poporului român."

15) Întărirea prestigiului **magistraturii** și al **justiției**, pentru **asigurarea ordinii și legalității**

în stat. **Unificarea legislativă**, cu punerea în concordanță a instituțiilor utile în diversele

legislații în vigoare.

16) Largă libertate pentru **minorități**, frățească și armonioasă colaborare

17) Ajutorarea stăruitoare a provinciilor unite, prin repararea nedreptăților trecutului,

prin întărirea stării lor materiale și culturale, cu stăruință în regiunile de munte.

18) Întărirea armatei, fără cruțarea nici a unei jertfe. **Organizarea** integrală a națiunii, în

vederea apărării naționale, **organizarea** pregătirii preregimentare a tineretului,

reducerea serviciului militar sub arme, **sporirea** nr. reangajaților, **înzestrarea** grabnică a

armatei cu mijloacele cerute de tehnică modernă, **dezvoltarea** industriilor militare,

distruse de guvernările național-țărăniști, **înzestrarea** aviației militare,

pregătirea pentru războiul chimic....
Programul PNL/ oct.1933

21) I.C.Brătianu[lonel] , "Manifeste" programatice ale PNL,1919

("Viitorul",4 oct.1919),[Documentar ISISP,L.D],p.286-293)

Manifeste electorale /'19

▣ PNL-I.IC Brătianu

/PNL se înfățișează ,înaintea Corpului electoral, la **primele alegeri** ce se fac cu **votul obștesc în România Întregită**,cu conștiința că și-a îndeplinit pururea datoria către țară și neam.

/ PNL ,prin întemeietorii și frunzașii lui,au chezășuit în **România Mică ,Unirea principatelor,împroprietărirea** țăranilor,**secularizarea** averilor mînăstirești, **independența,regatul**,și aproape toată organizarea socială și economică a statului.

/Acum,PNL a așezat pe temelii nezdruincinate și larg democratice,viața viitoare a României,prin **unitatea neamului**,și prin cele **două mari reforme**:
votul obștesc și exproprierea.

/În politica externă,PNL este hotărît să mențină alianțele,fără a admite știrbirea suveranității...(Fișier Polit.ext.)

▣ PNL vrea să întemeieze înlăuntru o democrație puternică,dar națională și de ordine:

.**O democrație** care ,prin **expropriere și cooperatie** ,prin aplicarea reformei agrare, să asigure **țăranimii** stăpînirea pămîntului și îmbeșugare;

O democrație care,prin **legislația muncii și participarea la beneficii** , să asigure **muncitorimii** mai multă dreptate și fericire;

O democrație care să asigure **neatîrnarea economică**, prin sprijinirea **capitalurilor**,a energiilor și a muncii românești;

O democrație care ,prin **răspîndirea luminii** în straturile cele mai adînci ale poporului,și prin **iubirea de țară,să dea patriei** strălucirea ce i se cuvine,**s-o ferească de rătăcirile** care **au zguduit și au distrus** state vechi și împărății puternice.

O democrație în care **minoritățile** să se bucure de cele mai **largi drepturi naționale** și religioase,**în măsura în care vor fi cetățeni credincioși Statului român..**

PNL/ 1919

22) Mesajul Regal [regența],a guv.Vintilă Brătianu

a II-a sesiune a **legislaturii PNL**,15 oct.1928

("Argus ",17 oct.'28),[Documentar ISISP,L.D., (p.587-589)

[Sesiunea era destinată **desăvîrșirii operei de consolidare monetară și financiară.**]

▣ Stabilizarea și Împrumutul

la care se aștepta **solidarizarea tuturor forțelor politice** .

!!!Atenție L.D. Vezi **aprecierile PNT** despre aceste demersuri financiare, la **Congresul PNT** din mart.'28)

▣ Sesiunea ar fi trebuit să pregătească și înfăptuiască stabilizarea și

legile menite să o consolideze:**legea contabilității și controlul preventiv**.

/Legea înv.profesional și superior.

/Unificarea codului penal și codului comercial;

/Modificări la legea administr.,poliției,jandarmeriei;

/Legea drumurilor,a muncii,a pescăriilor,a viticulturii;

▣ Relațiile cu străinătatea ▣ Armata ▣ Minorități

...În numele **MSR Mihai I**,

Regenții , Nicolae ,principe al României,dr.Miron Cristea ,patriarh al Rom.,Gh.Buzdugan.
Mesaj regal, gov.PNL, Vint.Brătianu / 15 oct.'28

23) Manifest-Program de guvernare -**PNL - I.G.Duca - 1933**

declanșarea răsturnării gov.PNȚ

("Universul",3 oct.1933) [Documentar ISISP]

Respectarea Constituției.

1.Aplicarea sincera a **regimului constituțional-parlamentar**, prin **respectarea prerogativelor tuturor puterilor**, cu eliminarea exceselor, care au coborât prestigiul parlamentului.

Intărirea ideii de autoritate.

2.Intărirea ideii de autoritate, macinată azi printr-o guvernare lipsită de prestigiu, și de simțămîntul de ordine, **combaterea** fără șovăire a tuturor **curenților** răzimate pe **ura de clasă și de rasă**, care pot primejdui unitatea statului, pacea socială, libertățile publice.

Apărarea averii statului .

3.**Pedepsirea**, potrivit unei **proceduri accelerate**, a celor care au păgubit prin **fraudă și abuz**, Statul, județul, comuna, și crearea unei atmosfere morale, care să facă imposibilă reîntoarcerea practicilor abuzive în administrarea avutului public.

Curmarea haosului legislativ.

4.Curmarea **haosului de legiferare**, care a **dezorganizat** viața Statului, și a creat haosul legislativ.

Reforma Administrativă.

5.**Simplificarea întregului aparat administrativ**, prin reducerea la nevoile reale, la posibilitățile bugetare etc.

Poblema conversiunii.

6.**Rezolvarea problemei conversiunii** datoriilor, prin reducerea creanțelor, termen lung de plată, dobînzi mici.

Bugete echilibrate.

7.Revenirea la principiile care au stat la baza politicii PNL, realizînd bugete echilibrate și reducerea impozitelor, la puțința de plată a contribuabililor...

Plata datoriilor externe. În limita capacității de plată a țării, prin grija permanentă de a se apăra creditul ei în afară.

Agricultura pe primul plan.

8.Așezarea agriculturii pe primul plan al acțiunii de Stat și susținerii ei împotriva crizei în care se zbate.

Comerțul și industria.

9.**Refacerea industriilor naționale și a comerțului românesc**, distruse de politica de nepricepere și de sistematică persecuție a guvernelor național-țărăniste.

Problema muncitorească.

10.Realizarea unei **politici sociale**, care să asigure **clasei muncitoare** condițiile cerute de năzuințele timpului, de respectarea demnității omenești.

Asociațiile muncitorești vor primi un nou impuls; **șomajul** va fi combătut prin **campanii de lucru**, în cadrul unui amplu **program de investiții**.

Grija pentru sate.

11.Reorganizarea serviciilor de sănătate; sporirea nr. medicilor de circumscripții, cu obligativitatea stagiului la țară; campanii sanitare contra bolilor sociale; etc..

Modernizarea mijloacelor de transport.

12.Ameliorarea și modernizarea mijloacelor de transport...

Dezvoltarea culturală.

13.**Obligativitatea învățării primare obligator**, amenințată de **politica anticulturală a gov. naț.-țărăniste**, care a oprit dezvoltarea școlii rurale și a sporit coeficientul analfabeților. Se va da mare dezvoltare învățării agricole și profesionale, pentru a opri sporirea șomajului intelectual. etc. etc...

14.Consolidarea raporturilor de armonie între bisericile naționale, și asigurarea rolului precumpănitor al bisericii ortodoxe.

Unificarea legislativă.

15.Intărirea prestigiului magistraturii și al Justiției, care a apărat legalitatea

de stat, în mijlocul **anarhiei și incoerenței legislative dezlănțuite de guvernul PNL**.
Minoritățile.

16. Continuarea politicii de largă libertate și frățescă colaborare.

Ajutorarea provinciilor unite

17. Repararea nedreptăților trecutului, întărirea stării materiale și culturale.

Reforma militară.

18. Întărirea armatei; organizarea națiunii în vederea apărării naționale;

Politica externă.

19. Continuarea politicii externe...

Gospodărirea cinstită

O era nouă.

20. **PNL va reaseza statul român pe drumul consolidării**

din care a fost abatut. Incepe era politicii constructive și organizării de stat rațională, cu eliminarea preocupărilor de clasă, cu munca și disciplină.

▣ **Cuvîntarea lui Duca, la lansarea manifestului -program.**

/Prin lansarea Manifestului, a dat semnalul ultimei lupte

pentru **răsturnarea regimului naț.-țărănesc.**

/Textul este rezumatul **Programului de guvernare**, pregătit de PNL.

/Cere pregătirea și declanșarea **adunărilor în diferite centre,**

cu punct culminant în **marea adunare din Capitală.**

Manifest-Program PNL-IGDuca, / oct.'33

24) Programul de guvernare Gh. Tătărescu, 6 ian.'34)

("Adevărul", 6 ian.'34, cf. ziarului "L'Intransigeant") [Documentar ISISP]

[LD: pentru prima oară, șeful PNL nu este și șef de guvern. Tătărescu (omul regelui, la guvern), Dinu Brătianu (la partid) ... urmează să realizeze programul lui I.G. Duca]

▣ **Urmașul lui IG Duca.**

MSR i-a dat greua misiune **de a continua sarcina răposatului** președ. de Consiliu, I.G. Duca. A fost **colaboratorul intim** a lui IG, și deși tânăr, a apreciat și admirat această minte largă și deschisă ideilor mari..

▣ **Stăvilirea agitațiilor sterile.**

"Chemat să-i fiu urmaș, sînt ferm hotărît [...] **de a pune capăt agitațiilor sterile** ale cîtorva **tineri rătăciți, sau îndemnați de dușmanii noștri.** [...]

/ Tot ce ne poate despărți, tot ce poate fi germen de dezbinare în sînul națiunii,

trebuie socotit ca o trădare a marilor interese naționale.

Cu atît mai puțîn vom putea tolera apelurile la forță și violență."

▣ **Campaniile de ură slăbesc poziția internațională a Rom.**

Campaniile de ură, slăbesc poziția internațională, creează o atmosferă de suspiciune, care dăunează intereselor țării. "**Doctrina străină de mentalitatea** acestui popor au încercat să se infiltreze în cîteva spirite. Din fericire, **acest curent n-a găsit răsunet în populația noastră blîndă și ospitalieră.**

Dar **agitațiile violente trebuie oprite, căci violența atrage violență,**

și nu putem concepe dezvoltarea unei țări civilizate, dacă toate partidele politice ar ține să-și impună ideologiile prin forță. Dimpotrivă, trebuie ca **frăția să domnească** între toate categoriile sociale, și toți cetățenii, fără deosebire. [...]

Guvernul este hotărît să restabilească și să mențină ordinea și disciplina și să redea țării liniștea de care are nevoie."

▣ **Programul economic.**

Credincios **Programului trasat de predecesorul său, IG Duca**

▣ **Politica externă. Continuitate.**

▣ **Const. Brătianu, noul șef al PNL.**

Opera de refacere și consolidare ,găsește o garanție mai mult în personalitatea noului șef al PNL.

CC al PNL a proclamat în unanimitate,ca șef pe **Const.Brătianu**, **ultimul din frații Brătianu**,al căror nume și tradiție se leagă de capacitatea și puterea de muncă, de un capital de forțe morale recunoscut de tot românismul. Program de guvernare, GH.Tătărescu / ian.'34

25) Legea pentru apărarea ordinii în Stat,7 apr.1934

(C.Hamangiu,Codul general al României,Vol.XXII,1934,p.121-125)
[Documentar ISISP] (Vezi **fișier Legislație**)

26) Manifestul Guv.Tătărescu,22 nov.'37

("Dimineața",24 nov.'37) [Documentar ISISP ,p.383-389]

[LD: compară-l cu programul lui Duca din '33, și măsoară toată distanța dintre cei doi .
Există atîta **demagogie** în acest manifest, parcă adunată din toate speciile de demagogii profesate în epocă , încît **pare o parodie !** Să fi fost atît de sigur Tătărescu că cîștigă alegerile , sau... știa că va pierde și va urma ... dictatura lui Carol ?!]

Consiliul de Miniștri s-a întrunit la locuința prim.ministr.

S-a discutat și hotărît lansarea unui **Manifest către țară** :

MSR a reînnoit încrederea sa ,chemîndu-i **să continue guvernarea.**

Guvernarea va fi de **continuitate**,dar și de **înnoire** în toate domeniile.

▣ Continuitate și operă constructivă :

/ să consolidăm **ordinea și stabilitatea financiară**, prin **bugete echilibrate**, îndeplinirea obligațiilor interne și externe.

/ **programul de înarmare** a țării;

/ opera de **refacere și înzestrare** a gospodăriei țării;

/ să întărim **școala și biserica**;

/ **îndrumarea tineretului** în cadrul **așezămintelor** de disciplină națională;

/ **programul sănătății publice** ;

/ **ocrotire industriei și comerțului**factor generatori de muncă șiiavuție naț.

/ întărirea prestigiului **justiției** ;

/ solitudinea față de **provinciile unite**;

▣ Guvern de înnoire.

/Va deschide **drum reformelor**, posibile în procesul consolidării economice și sociale, avînd drept țel **ridicarea și înstărirea** claselor producătoare;

▣ Reformele pentru plugărimă,sporirea veniturilor prin raționalizarea, zootehnicizarea ,industrializarea agricolă;

Un prim **credit extraordinar de 1 miliard**,va fi acordat în 1938,ptr.asta;

Extinderea ,valorificarea **plantelor textile**(înlocuirea bumbacului costisitor, cu cînepă,in și bumbac românesc)

Susținerea **prețurilor agricole**

și **ieftinirea articolelor industriale** destinate agriculturii .

Credite anuale ieftine ;**Impozite** micșorate;

Sprrijinirea **coloniștilor**;**Viața satului**-preocupare principală.

▣ Reformele pentru muncitorime.

Vor urmări **ridicarea stării materiale și morale** cerute de **însemnătatea acestei categorii sociale în viața statului**;

"**Pacea socială** reclamă,azi mai mult ca oricînd,

stingerea luptei de clasă și

secarea tuturor zvoarelor de suferință și nemulțumire.

Solidarizarea capitalului și a muncii este astăzi o necesitate.

Munca trebuie să fie pentru muncitori izvor de economie și de capitalizare.

Proprietatea individuală trebuie difuzată și în lumea muncitorimii."

Lărgirea sferei de aplicare a **asigurărilor muncitorești**;

Lărgirea **așezămintelor de asistență**;

Înzestrarea meșteșugarilor și muncitorilor cu **unelte și mașini**;

▣ **Investiții industriale și lucrări publice.**

Situația înfloritoare a finanțelor publice,îngăduie **un mare program de investiții industriale și lucrări publice** (căi de comunicație,electrificare rurală)

▣ **Acțiunea de despoliticianizare.**

/ În ordinea politică,**reformele guvernului** vor avea drept scop

despoliticianizarea totală a administrației generale,

prin promovarea exclusivă a meritului,a muncii și competenței,

cu **înlăturarea tuturor influențelor politicianiste și particulare.**

▣ **Revizuirea tuturor legilor de organizare ,a tuturor practicilor din viața publică, pentru crearea unei** atmosfere de întăritoare sănătate morală.

/Noi **organe de control** ,vor fi așezate în **toată ierarhia de stat** ,

pentru a aplica aceste principii, în vederea **unei administrații oneste**

și cruțătoare a banului public.

/Înaintarea **funcționarilor publici** numai pe baza **notelor acordate annual de șefii lor ierarhici.**

Anuare pe departamente vor ține **evidența funcționarilor.**

/ **Suflul** cel mai ridicat **împotriva practicilor învechite,**

care stăpânește astăzi năzuințele întregii țări,nu prin formalismul legilor,

ci prin **executarea riguroasă și cinstită a reformelor.**

▣ **Naționalismul constructiv.Toate aceste reforme vor fi călăuzite de crezul naționalismului constructiv.**

"Acțiunea de **ocrotire și de promovare a muncii românești,**

legiferată pentru prima oară sub guvernarea trecută,

va fi **complectată prin noi măsuri** luate ,

cu respectarea convențiilor internaționale și

menite **să asigure elementului românesc drepturile** ce-i revin

ca **element majoritar în viața statului național."**

▣ **Politica minoritară.**

Această acțiune lasă neatinse toate posibilitățile de dezvoltare

a **minorităților etnice băștinașe [!?!],** integrate azi în viața statului

întregit.

/Respectarea ,în cadrul legilor ,a libertăților ,a limbii și a credinței lor,

rămîne pe deplin asigurată.

/Chemăm minoritățile conlocuitoare la o colaborare solidară.

▣ **Politica externă.**

/Alianțele și prieteniiile noastre,Soc.Naț.,Pacea,

respectarea tratatelor.

Manifest electoral, guv.Tătărescu / nov.'37

27) Gh.Tătărescu,Expunere radio,12 dec.'37

-Răspuns declarațiilor lui Maniu dela Brașov -

("Lupta",14 dec.1937), [Documentar ISISP,p.404-416](Mărturii...,1996,p.206..220)

/Aprecieri privind mersul campaniei electorale...

/Critici juste și critici nedrepte ...

▣ **Realizările guvernării PNL(sub formă de 20 de întrebări retorice)**

-Am înfăptuit Conversiunea ,dezbind țărănimea ?

-Am ajuns la bugete excedentare?

-Am redus cuponul datoriei?
 -Am înlăturat controlul străin în finanțele țării?
 -Am activat producția țării ,reușind un excedent comercial?
 -Am înlăturat șomajul?
 -Am legiferat pentru prima oară protecția muncii naționale?
 -Am creat 4000 școli?
 -Am făcut protecția agriculturii ?
 -Am creat 700 parohii noi?80 de spitale? Linii ferate?etc.etc.
 Tătărescu/

▣ Programul de viitor.

Adversarii ne critică și programul.

" Noi nu putem să alunecăm pe povârnișul făgădueliilor înșelătoare. [...] **Înșală toți cîți făgăduesc** că pot aduce fericirea și belșugul pe pămîntul românesc fără trudă și muncă. "

▣ Răspuns dlui Maniu (vezi fișier Sist.de partid ;Carol II ; Etică)

▣ O reacțiune este necesară.

Cu aceste observații ,sugerate de cea mai nedreaptă și pătimășă campanie ,
cer în numele guvernului încrederea tuturor oamenilor de bună credință.

" Nepăsători în fața **coalitiei urii și neputinței** ,vom merge pe **drumul nostru** , pe drumul biruinței prin muncă.**Noul program** de înfăptuiri va fi pus în executare imediat **după alegerile generale**. Acest program va fi executat pînă la capăt.

Mîna guvernului,care nu știe nici să tremure nici să șovăie,**va stăpîni** ca și pînă azi, și **oamenii și împrejurările** și va asigura mai departe țării **liniștea și ordinea** de care are nevoie pentru propășirea și consolidarea ei. "

Gh.Tătărescu / dec.'37

28) Dinu Brătianu,Scrisoare către membrii PNL, ? mai '38

(Arh.CC PCR,fond 10,dosar 2482,f.32-33) [Documentar ISISP,p.443-444]

"Iubite amice,

În urma ultimelor evenimente ce v-au fost aduse la cunoștință ,**am socotit necesar** să vă amintesc **punctul nostru de vedere** față de **problemele la ordinea zilei**, și **linia de la care suntem hotărîți să nu ne abatem**.

Vă rog să luați la cunoștință de aceste îndrumări și să reflectați asupra lor pentru **acțiunea viitoare de partid** ce **urmează a fi reluată** ,potrivit legilor ce se vor elabora în această materie. Sub impresia evenimentelor însă,se pare că **membrii noștri** au pierdut din vedere îndatoririle **ce crezul nostru politic ne impune."**

STRICT PERSONAL

1) **PNL** rămâne ca și în trecut **slujitor leal** al **Tronului** și al **așezămintelor noastre monarhice** ,pe care mai mult de cît oricine,a contribuit ca să le întărească.

El socotește că **existența sa însăși [PNL]** constituie o legătură ,
ce nu poate fi înlocuită , între **Coroană și Națiune**.

2)Față de **Constituțiunea** din 20 februarie ,**partidul nostru** a declarat dela început că **înțelege a se supune noii orînduiri**.El nu a putut lua parte și **nu a contribuit la alcătuirea ei**, din motive ce au fost lămurite la vreme,**membrii partidului** aflați în **guvernul de uniune națională** lucrînd pe **răspunderea lor proprie** , ar **nu ca reprezentanți ai PNL**. Această atitudine corespundea nu numai credințelor sale ideologice,ci și dorinței Suveranului.

3)**Partidul** nu a înțeles deci **să stînjenească** acțiunea **Coroanei** în căutarea unei **noi îndreptări a vieții noastre de stat**.El va fi ca și în trecut **gata să-și îndeplinească datoria** cînd Țara și Tronul vor socoti că trebuie să recurgă la serviciile sale.

4)**Partidul** nostru ,fiind un factor însemnat de îndrumare și de acțiune în viața politică a țării,atît la guvern cît și în opoziție,el **nu cunoaște atitudini pasive**, și deci **nu poate fi potrivit** unei acțiuni în marginile **noilor așezări constituționale**, acțiune însă împlinită **în conformitate cu credințele sale**, față de care **noua Constituție nu este o piedică**.

5)Convins că **organismele de stat** nu ajung singure să satisfacă nevoile sufletești [...] **el rămîne** și de aci înainte în **strîns contact cu masele poporului**.

6)**Partidul** nostru a mers întotdeauna în **pasul vremii**, fiind **promotorul celor mai radicale reforme** naționale și sociale.Nu-l sperie nici acum " îndrăzneala în cele bine chibzuite " pentru consolidarea și propășirea țării.Conștient însă că **reușita întreprinderilor** sale se datorește **înfăptuirii lor pe cale pașnică și evolutivă**, --el socotește și astăzi că **societatea românească va face progrese** mai mari **numai** îndrumată de același **spirit liberal** care a asigurat ,prin descătușarea gîndirii , **unitatea de stat,de neam și de țară**, stimulînd **inițiativele individuale** și **selecțiunea normală a valorilor**.

7) **PNL** înțelege să-și păstreze **ființa,unitatea și doctrina sa politică**, spre binele țării și al Coroanei.

8)**PNL**,fiind format din oameni luminați,cu experiență practică,este **totdeauna pregătit** să examineze problemele statului și să le găsească dezlegare ; el este **gata și azi** să cerceteze și **soluțiile propuse de alții**, **semnalînd** cu aceeași obiectivitate pe cele folositoare cît și **pe cele inutile sau periculoase** --dar el **nu se poate solidariza**

cu măsuri și cu concepții opuse celor pe care își întemeiază existența.

9) **PNL** [...] consideră că o dată sfîrșite stările tranzitorii,numai **o cîrmuire unitară** ,sprijinită pe **consensul țării**,poate crea mediul liniștitor și încrezător ,necesar mersului înainte al neamului,și deci,că **formațiunile ministeriale lipsite de control public efectiv,nu poate avea sprijinul său**.

10)**PNL** [...] nu a conceput și nu poate concepe "Guvernarea" ca un prilej de ambiții sau de interese personale.

11) **PNL nu poate lăsa în rîndurile sale** cîmp liber slăbiciunilor care, fără folos pentru țară,compromit **întregul său capital moral și politic**,după cum **nu poate tolera inițiativa** acelora care **iau parte la acte** ce ating existența înșăși **a propriului partid**.

12)**Membrii PNL** au datoria să păstreze vie ,în conștiința lor,cuvintele rostite în 1927 de **Ion I.C.Brătianu**: < **În chestiuni mari**,în acele **de ordin moral** care stăpînesc viitorul unui neam,de care sunt legate interesele lor supreme de onoare și naționalitate, **nu pot fi prețuri de tocmeală** ,nu pot fi motive de oportunitate,ca să te hotărască a le compromite ,coborîndu-te după **tărîmul înalt și sigur al principiilor.> "**

Dinu Brătianu / mai '38

29) Gh.Tătărescu , "Mărturii pentru istorie", Editura enciclopedică,București,1996

(ingrijită de SandaTătărescu-Negroponte,postfața *; Cuvînt înainte de N.Ș.Tanașoca.)

[Atenție L.D.Partidul este condus succesiv de C.I.C Brătianu,de I.G.Duca apoi de Dinu Brătianu .Tătărescu este în complet acord cu tradiția PNL,cu linia "brătianistă".

Chiar și după venirea la putere în 1933,după asasinarea lui Duca,Tătărescu va continua ,multă vreme această linie.Trebuie să decantezi "începuturile "sau "procesul" prin care Tătărescu se va converti la ideile "pro-dictatoriale" ale lui Carol .]

* Notă -----

Doamna **Sanda Tătărescu -Negroponte** dezvăluie cîteva crîmpeie din viața tatălui. [...] **casa le-a fost expropriată,lucrurile confiscate și arhiva arsă.**

/ În teribila **noapte de 26 iunie 1940**,cînd a fost dezbătută nota ultimativă sovietică, **ea a îndeplinit oficiile de telefonistă a tatălui său**,și astăzi îi răsună în minte vocile lui Carol ,Iorga,și ale altora,care schimbau opinii cu premierul privind decizia ce trebuia luată..;

/ În noaptea de **27 nov.1940**,cînd **poliția legionară** a năvălit în casă și **l-a ridicat pe tatăl său**,ea a dat telefon **prefectului Alex.Rioșanu**,reușind să-l salveze pe el și alți cîțiva ,dela o moarte sigură.

/ După 1944,a fost uneori **interpreta** tatălui, cu aliații anglo- americani.

/ La **6 nov.1946** ,au fost sechestrați acasă,

A fost **arestată și confruntată** cu tatăl în **beciurile Securității** .

/ **Ultima convorbire cu tatăl** său (moare la 30 martie1957),la 28 martie,spitalul

Panduri , cînd i-a spus :<**Cumplete vremi mi-a fost dat să trăesc** >
/ **Maniu** i-ar fi spus la un dejun la Știrbei :<Duduie dragă,două linii paralele nu se
întîlnesc niciodată.Tot așa, **tatăl dumitale și cu mine nu ne-am întîlnit niciodată în
politică**. Și totuși,să știi că **noi ne întîlnim undeva** ,și anume **în dragostea pentru
această țară**. >" -----

A ▣ Discurs în Camera Deputaților,5 febr.1920 (Vezi fișier Țărănism)

B ▣ Discurs în cameră :Internaționala A III-a și Basarabia.9 dec.'25
(vezi fișier **Socialism/Comunism**)

C ▣ Manuscris ?[Craiova?Tg.Jiu?],mss.Poiana Gorj,august1930.

Despre guvernările dictatoriale,personale,de concentrare .

Despre locul și locul partidelor în sistemul democratic parlamentar românesc.

(Vezi fișier **Sistem partide** , **fișier Carol II**)

D ▣ Cuvîntare radio,Apelul la tineret ,? dec.'33 (p.141-148)

Vorbește în calitate de om,de român,de fost student...Studentul "**generației 1907**",
care făcea literatură la "**Semănătorul**"și politică la "**Neamul Românesc**"...deci ...
"un precursor",un..."frate"**Tinerilor din 1933!** (vezi fișier **G de fier**)

E ▣ Referat asupra demisiei lui Titulescu ,? 1936 (Vezi fișier Polit.externă)

F ▣ Memoriu :Evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de nord,Poiana-Gorj,iul.'1940
Ed.Scrisul Rom.,1940, (p.225-241) (vezi fișier **Polit.ext.**)

G ▣ Scrisoarea către Cancicov (răspuns lui Maniu) (Vezi fișier Polit.ext)

H ▣ Discurs la Giurgiu,17 dec.1944 (Vezi fișier Carol II)

Gh.Tătărescu / 1920-1943

30) **Constantin Argetoianu,"Memorii.Pentru cei de mîine,amintiri din vremea
celor de ieri," Vol.I-VIII Ediție și indice,Stelian Neagoe,Edit.Machiavelli,1991-
1997**

Vol.VII,Partea VI (1923-1926)

Vol.VIII,Partea VII (1926-1930)

Observ.L.D.:avînd în vedere că memoriile lui **C.A.**sunt scrise tîrziu,avînd în vedere
caracterul lui pătimaș și pronunțat -subiectiv ,avînd în vedere labilitatea lui politică,
care l-a desemnat ca tip caracteristic de "fripturist",de "zburător" prin mai toate
partidele,voi lua cu toate rezervele posibile ,opiniile lui .În măsura în care ele corespund
și unor caracterizări obiectivesau au pecete evocatoare pitorească....le voi folosi
Aici am selectat , mai ales **timpul cînd el a fost în PNL, în guvernul Vint.Brătianu,**
(1927-după moartea lui Ionel Brătianu - mai 1930 , pînă la venirea lui Carol) ,
dar și unele informații , portrete, detalii, culise, dinainte...]

Argetoianu /'25-'26

▣ **Brătianu -Carol**

[Context:tratativerile pentru **fuziunea P.N** cu **PT**, oct.-dec.'25,
discuțiile programatice din **casa lui Argetoianu**]

Prințul Carol purta "**o ură de apaș**" contra 3 oameni:Barbu Știrbei,(ca amant al mamei
sale),**Ionel Brătianu** (pentru că îl judecase și condamnase),Averescu(pentru că îl
considerase ostaș "mediocru", dar,mai ales,pentru că se solidarizase cu Brătianu ,
la căsătoria cu Zizi,ba chiar a dus la capăt desfacerea romanticei căsătorii.
...o schimbare de Domnie nu era de prevăzut,în '24,'25,

și nimeni nu a prevăzut moartea regelui Ferdinand și Brătianu...

Dacă ar fi bănuț... Carol nu pleca după Lupeasca și nici Argetoianu după Maniu și țărăniști ! Argetoianu ,Vol.VII,1925/ (p. 230-263)

▣ Brătianu-Carol .

Carol , în interviul dat lui Bogholm (danez),publicat în "L e matin" (Paris ,7 ian.'26) a declarat că **Brătianu a vrut să-l silească să renunțe la tron.** ("copilării!")

/ Că **Brătianu și Știrbei** au profitat de prilej,este adevărat.

/ **Actul de renunțare** semnat de Carol ,**Milano,28 dec.1925** (text integral)

/ Atît la **Consiliul de coroană** (Sinaia, 31 dec.'25), (amănunte ,poziții ,culise), cît și în Parlament (4 ian.'26) (amănunte,culise,poziții,motivații)

... pînă la urmă s-a obținut **consacrarea actului de renunțare la tron**,și a celor mai intransigenți sau nehotărîți.**Adunarea constituțională** (Camera,Senatul)a votat hotărîrea și alcătuirea **Regenței** (dă documentele,detaaliile,culisele,cuvîntările, p.245-253)

Argetoianu / (⊗p.253-254)

/ "Dacă în fața și auzul regelui fiecare politician s-a încadrat în **plutonul de execuție a prințului Carol**,departe de ochii și de urechile lui Ferdinand ,fiecare și-a reluat libertatea de gîndire și de simțire.**Ura împotriva lui Brătianu era atît de mare** ,

încît mai toată **lumea a simpatizat cu Prințul** ,

cu tot scandalul dezlănțuit în jurul lui,**cu toată plecarea lui rușinoasă.**

Toată lumea era pentru Carol ! **Problema înapoierii s-a pus a doua zi!**

(prezintă documente în acest sens) (vezi **fișier Etică, nota la Duduia**)

Argetoianu/ (⊗p.262)

"Ce era mai nostim ,era că duceam ponosul unor **învinuiri închipuite.**

Căci nu eram carliști,nimeni,dela Partidul Național !

Nu era carlist nici Iorga,nu eram carlist nici eu,și mai puțin Maniu !

A fi fost carlist ar fi însemnat să fi îndrumat o activitate pentru restabilirea situației dinainte de 4 ianuarie. [...]

"Manifestările lor fuseseră pur "sentimentale",

nu regretau plecarea lui,nimeni nu gîndea la restaurare,în 1926.

/ **Dar toate îl îndirjiseră pe Brătianu** care,din acel moment,a făcut totul pentru a împiedica succesiunea la guvernare.De aceea l-a adus pe Averescu! [:::::::::::::]

Argetoianu/ (**Vol.VII,cap.XX,p.279 -288**)

[context martie 1926 :**plecarea lui Brătianu**,succesiunea,"defectiuni"

în P.N.,**Iorga-Maniu**, naționali-țărăniștii]

"Ne curățase **Prințul Carol** [...] **Lovitura Prințului** a schimbat fața lucrurilor [...] **Chestiunea Carol** a devenit din ianuarie 1926 înainte

pivotul politicii românești"

Argetoianu /**Vol.VIII,Cap.I,(p-9 apoi 30-31)**

▣ PNR,Maniu - PNL, I.Brătianu

[**Aug.sept.'26,pînă la fuziunea PNR cu PȚ]**

/**Vaida, Cicio Pop,M.Popovici,Aurel Dobrescu,popa Man,Sever Dan,**

ar fi dorit o înțelegere cu liberalii .

Cei mai mulți,doreau înțelegere cu țărăniștii .

Maniu ,după tratative diverse,**înclină spre fuziunea cu P.Ț.**

/ București,în timpul perfectării fuziunii [Context:întîlnire Argetoianu-Maniu-Popovici la Athénée-Palace ,ap.Manu] La întîlnire,Popovici tăcuse ca un pește.Ramași singuri la un moment dat,**Mihai Popovici** i-a spus:

< Bine,nene,ai să lași să se facă fuziunea asta cu țărăniștii? >

și i-a povestit numeroasele **tratative și contacte cu liberalii,în cursul verii'26.**

Argetoianu știa dela Dragomirescu (ex -averescan,argetoianist,

în **P.N.**dupa fuziune) că **Popovici** îl însărcinase cu

o misiune specială la Vintilă Brătianu ,aflat la Vatra Dornei,

în care să-i facă oferta unei **fuziuni sau colaborare la guvern,**

pe baza unei **propuneri în 3 puncte:**

1.să nu ceară naționalilor nici o dezavuare a politicii trecute.

2.să ofere naționalilor situații care să nu-i jignească

3.să ajungă la un acord privind politica viitoare.

Vintilă Brătianu i-ar fi cerut 24 de ore de reflecție,apoi i-ar fi spus :

colaborare,nu; fuziune s-ar putea face,
pentru că ar asigura o lungă și liniștită guvernare.

(despre acest demers,Popovici nu-i "suflase"nimic lui Argetoianu!)

/ **Popovici** i-a relatat despre tratativele cu "cutra bătrână " de **Tancred Constantinescu** și "trompetul de avangardă" **Guță Tătărescu**,care se pronunțaseră **pentru fuziune.**

"Dar cum **nici un cuvânt nu venea dela Ionel Brătianu,**
ardelenii au cerut ca **Dalai Lama** să se pronunțe.

Tătărescu s-a însărcinat să aducă cuvântul lui,și **trebuia să se întoarcă dela Florica cu el,** chiar în cursul săptămânii."

Popovici nu credea că **o fuziune cu liberalii ar fi stricat popularitatea naționalilor.**

La fel gîndea **Vaida și mulți,mulți ardeleni ...** Cum a venit **Maniu** la masă,

Popovici a tăcut iarăși, iar **Maniu a vorbit numai despre Mihalache** (vezi **fișier PNT**)

/ **Sever Dan** ("umbră a lui Maniu de care ține ca bășina de cur")

în articolul **<Doi oameni care trebuie să se împace,Maniu și Brătianu>** ;

/ **Popa Man**,într-un interviu**<numai cu liberalii putem face un partid solid>**

/ **Sever Bocu** **<să lăsăm ideologia și să facem politica realităților>.....**

"Cred că ardelenii au voit sincer o unire cu liberalii.

Toată **mentalitatea lor,toată firea lor,toate concepțiile lor burgheze** de procopseală,

se încadrau perfect în ideologia și și apucăturile partidului liberal,

și cîtuși de puțin în ale Partidului Țărănesc. Dacă nu s-au contopit cu liberalii,[...]

vina o poartă exclusiv Maniu,ambibiția nelimitată a lui Maniu.

Și Maniu era născut și fusese crescut pentru Partidul liberal.

Dar înainte de toate **Maniu voia să fie șef,și în P.L. chestiunea șefiei sale nici nu se putea pune."** (Vezi obligatoriu **Fișier PNT**)

Argetoianu / 1927

▣ **"Chestiunea Carol " : Regența**

[**Boala regelui.Criza dinastică.Culise.Rolul lui Argetoianu.**]

Argetoianu /VIII,(p.p.58- 74 ; 126-127)

/ **Mihalache**Craiova,24 ian.'27.La Congresul Cooperativelor și Băncilor Populare a spus că ,la 4 ian.'26, s-a pus prea mare grabă și nu s-a dat soluția cea mai bună. Iar cînd a fost vorba de Regență,a votat contra.

"Atitudinea noastră de azi? [...]

Socotim că acest principiu [monarhia constituțională] este mai asigurat prin **revenirea prințului Carol** decît printr-**o Regență de 13 ani** ,care , de fapt **pune un partid politic pe tron,cu atribuții de Monarh,** dar fără răspunderea morală a monarhului."

/ **Maniu**,care fusese de la început pentru Carol, a întărit această opțiune.

/ **Comunicat PNT** :Comitetul de direcție al PNT,întrunit la 31 ian.și 1 febr.'27, cercetînd situația creată prin consecințele actului dela 4 ian'25

"socotește că se impune revizuirea pe cale legală a actului dela 31 dec.'25 și 4 ian'26 .În acestscop,PNT crede oportună convocarea unui Consiliu de Coroană"

/ **Brătianu** a avut cîteva nopți de insomnie,ca nu cumva Ferdinand ,slăbit de boală, să ia pe Maniu în brațe și să -l readucă pe Carol...

Atunci a căzut la învoială pentru un guvern de "uniune națională "

Argetoianu / VIII (p.58-74)

/ Întîlnirea cu Stere.Hotărîrea de a determina PNL și PNT să adopte o conduită comună .

/Tratative cu **Brătianu** (**<Nu,nu și nu!pentru nimic în lume nu voi pe Carol să revie în țară [...]** și cu 12 puști țintite spre pieptul meu ,tot n-aș ceda!

Decît să văd pe Carol pe tronul României,mai bine să fiu împușcat>)

"Am plecat cu coada între picioare [...]"

M-am gîndit că,datorită atitudinii ireductibile a lui Brătianu,și ,pe dealtă parte ,a quasi-indiferenței lui Maniu [...].s-ar putea ajunge la o altă înțelegere între cele două partide pe baza unei **formule fără Carol.**

/Tratative cu Brătianu (<La național-țărăniști sunt două curente :

țărăniștii înclină la o formulă fără Carol;dar **naționalii sunt carliști [...]**

și mai e și **lorga care va face mai degrabă carlism [...]**

și toți la un loc vor să pescuiască în apă tulbure>;

/ Boala lui Ferdinand;acțiunea dr.Romalo,carlist convins, și influența sa

asupra lui Maniu

Argetoianu/VIII,(p.75---)

/Discuția cu **Brătianu** despre cele aflate dela Dinu Cesianu (tînăr carlist,intors dela Paris despre **intenția lui Carol de a divorța de principesa Elena**

/ Argetoianu : "Repet,**singurul om care n-a șovăit** în pragul agoniei regelui Ferdinand a fost **Brătianu.Fără dînsul,nu cred că am fi ajuns la regentă**. Dînsul a galvanizat pînă în ultimul moment **voința regelui,dînsul i-a impus faimosul testament [...]"**

Argetoianu/VIII,(p.77-78; 88-89; și următoare...)

▣ **Brătienii .Frații,amicii.**

/ Cel care avea mai multă influență asupra lui **lonel**,era fratele său **Dinu**.

De **Vintilă se temea,nu se încredea în el,considerîndu-l prea sectar**.

/ **Duca**,deși desemnat de dînsul ca succesor la șefia partidului,

n-avea nici o influență asupra lui.

Brătianu îl stima pentru corectitudinea sa,puterea lui de muncă, pentru darul lui de a se împăca cu toată lumea,dar nu ținea seama de părerile sale.**Îl desemnase ca succesor**,fiindcă se gîndea că -l vor primi toți interesații firmei,pe care intransigența și fanatismul lui Vintilă îi speria.

/ **Și totuși,partidul l-a preferat pe Vintilă la moartea sa**

Sabina Brătianu (sora)îi plăcea s-o facă pe **stăpîna casei dela Florica** .

Leită tată-său la față,la trup și la minte,trăia , respira și domnea în "**mitul Brătianu** ".

De cînd murise tată-său,**lonel devenise idolul ei**.

Plină de intuiție politică,citea pe fața fratelui...

Eliza Brătianu (Știrbei) ,fusese căsătorită cu Marghiloman (pasiunea pentru cai) ;

Soția lui **lonel Brătianu** , **pe care l-a iubit cu patimă** (naționalism,bibiluri ,ouă încondeiate,scoarțe,ulcele și istoria Brătienilor,grădinile,) ; ca să scape de "familia Brăianu" ,mai ales de Sabina , s-a instalat la **Cumpăna (sau Cumpătul)-Argeș**, apoi și-a construit o frumoasă vilă la **Balcic**.Ajutată de George Fotino,a dat în patima cărților,și va întemeia admirabila **bibliotecă Brătianu**.

Gheorghe Brătianu.

Eliza Brătianu a avut antipatie,ură ,oroare,și a făcut tot ce se poate , ca să-l îndepărteze de tată-său (pe care l-a convins că fiu-su este lipsit de inteligență și calități morale).A "ajutat-o" la asta și

Maria Moruzi,mama lui Gheorghe (care și-a convins fiul că lonel era un "monstru lipsit de toate însușirile creștine").

Mulțumită acestei duble acțiuni,**lonel aproape nu și-a văzut fiul pînă la maturitate**, apoi la lași,fiul a fost mai mult pe front.**Abia în ultimii ani ,lonel și-a chemat fiul, s-a apropiat de el,l-a întrebuințat ca secretar personal**.

La moartea lui lonel,coana Eliza s-a temut că

Gheorghe va ataca testamentul.S-a înșelat.

Alecu Constantinescu ["Porcul"],care a murit în nov.'26,exercita **o mare influență aspra lui lonel Brătianu**.Îl chema la sfat,oricînd da de o greutate.

Prețuit de șef, "Conu'Alecu " a fost disprețuit de toți și defăimat.

lonel Brătianu.Partizanii lui îl socoteau "**om genial**";

"Istoria îl va clasa foarte sus ,ca pe toți cei ce au înfăptuit ceva."

Argetoianu : "În realitate,**n-a avut nici măcar o licărire de geniu**, și succesele lui sunt datorate **norocului și mai ales împrejurărilor**, din care n-a tras de altminteri decît un minim de folos.[...]

lonel Brătianu n-a fost un conducător genial de popoare, dar a fost un **om foarte inteligent**,

desigur cel mai inteligent om politic al României în ultimii 50 de ani,[...] era un **sceptic și un șovăitor** și singura lui convingere era că [...] i se cuvenea primul loc,în toate.

Leneș,plin de duh, -dar și de goluri - din toată personalitatea sa **emana un farmec nespus**.[...] acest **dar de seducție** al lui lonel Brătianu era cu atît mai neașteptat,cu cît **frații și surorile lui** înfățișau toți **cele mai odioase mutre de pe fața pămîntului**. "

▣ "**Florica** " (p.94+96) :casele,dependințele,grădina,biblioteca,grajdurile

cu animale,mausoleul ...sub **vraja și pasiunile lui lonel Brătianu** construcțiile,

animalele,cărțile. **Florica** fusese **proprietatea lui Vintilă și Dinu**.

Hotărît să nu se însoare,la moartea bătrînului Brătianu,

Ionel luase moșia Rătești ,lăsînd Florica fraților.

/ Ținînd mult la ea,a obținut dela frați **un drept de uzufruct**.Pasionat de gospodărie, fără să-i pese de proprietate,**Ionel a băgat în Florica tot ce a agonisit**,a cumpărat pămînturi ,a mărit vila,a făcut grajdurile,observatorul,instalația electrică,sere, garaje,biserica de lemn adusă din Albac,mausoleul familiei.

/ **Prin testament și înțelegere cu frații,lăsase uzufructul Elizei** ,iar pentru viitor,Florica să treacă asupra celui mai destoinic copil al lor.

/ Lui Gheorghe,i-a lăsat Rătești.

/ După puțin timp,Dinu a închiriat ferma Ministerului Domeniilor,care a instalat acolo o stațiune de reproducere]

▣ **Frații Brătianu (157-158)**

Ionel era atotputernic numai întrucît cînta în struna "**partidului**",**condus în realitate** de oameni de afaceriaai căror exponenți erau **Vintilă și Dinu Brătianu**.

Leneș,răsfațat și cu gîndul la altele,n-a avut curajul să înfrunte "oculta",

și a preferat să lase fraților sarcina de a guverna.

Ionel dormea,mînca,făcea curte fetițelor,citea memorii și articole istorice,

și-și rezervase doar **raporturile cu Coroana și Puterile Străine**,dar și acolo lucra cu persoane interpusse.Nu putea fi mobilizat împotriva fraților săi,și

în clubul PNL era o atmosferă îmbîcșită irespirabilă,

otrăvită de **veninurile secretate de Vintilă și oamenii lui**.

Vintilă și Dinu hotărau totul și toate,dela diferendele electorale

pînă la cele mai delicate probleme financiare.

Vintilă era **omul cel mai curat** ,și **nu și-a mînjit mîinile** în cursul întregii sale vieți prin cel mai mic **beneficiu realizat de pe urma politicii**.

Era însă convins că **interesele băncilor și societăților liberale se confundau cu însăși interesele țării**,și din acest motiv le susținea cu neînfrînată energie."

"Dinu era cu totul **altă fire** și nu urmărea decît **sporirea patrimoniului său** ,

operînd în limitele diverselor coduri.Ca să fie mai la largul lui în operațiile sale,

a refuzat orice demnitate politică,cît au trăit frații săi,și n-a primit să fie ministru decît după moartea lor,sub Duca,și n-a stat la finanțe decît o lună.

După asasinarea lui Duca ,**șefia partidului i-a căzut în spinare ca o sarcină grea** cu care nu s-a împăcat decît din respectul principiului de continuitate al firmei."

Boala și moartea lui Ionel Brătianu (p.164-171și urm.)

20 - 24? nov.'27 (vezi la problematică,mai jos)

Argetoianu/ '26-'27 VIII, (p.86-87)

▣ **Ferdinand.Lupta pentru putere .Culise .**

▣ **Guv.Averescu-Știrbei-Brătianu**

/ În acest "ghiveci național",**bucata de rezistență era Brătianu**.Era **singurul om capabil să împiedice anarhia**.

"În politică,ca să ajungi la ceva,trebuie totdeauna să întărești pe cel mai tare ,să cauți să întărești pe cel slab,este o greșală. "

/ **dec.'26** .Argetoianu s-a dus la el și i-a dat răspunsul la **invitația de a intra în PNL**:

1.Este ferm hotărît **să nu mai facă politică de partid**,deci nici în PNL.

2.**Va da tot concursul pentru menținerea ordinii și liniștii** în Stat

cu prilejul schimbării domniei;

3.Dînsul și PNL sunt singurele forțe politice în stare să mențină această ordine și,în consecință **îi va da tot concursul**;

4.După trecerea crizei,**libertate totală**.

/ Brătianu părea încîntat,i-a mulțumit,s-au informat reciproc de evoluția politică....

au revenit la vechea prietenie din tinerețe,dela Paris...

În primăvara '27 s-au văzut mai rar,ținînd legătura prin Duca...

Argetoianu (p.97-100)

/ apr.'27, la Florica .**Hotărîrea lui Brătianu de a debarca pe Averescu .**

Brătianu:<Te-am rugat să te oprești la Florica fiindcă trebuie să luăm **hotărîri**

importante.[.....] **M-ai priceput de minune** .Cu dta la Interne și cu Prezan

în fruntea guvernului **nu mă mai tem de nimic**, chiar dacă -doamne ferește - s-ar întâmpla ca Regele să moară [...] >

-Argetoianu :< Sunt hotărât.**Primesc.** > și am dat mâna...

Brătianu:< Să știi că în afară de **dta**, numai frate-meu **Vintilă** și **Duca** **sunt și vor fi în curent cu planurile noastre** >(Vezi pe larg **fișier P.P.-Averescu**) Argetoianu/ VIII,(p.100-102)

/ mai 1927, **Averescu și partidul lui au atins culmea carierei lor politice** dar și **începutul prăbușirii lor.**

De aceea au dus tratative cu PNȚ.

Argetoianu /VIII,(p.106-107)

/ **Tratatavele** au fost duse de **Averescu** ,iar din partea PNȚ , de grupul ex-conservatorilor(**Grigore Filipescu**)

Mandatarii PNȚ , în ura lor contra lui Brătianu ,

și-au pus toate puterile în joc să ajungă la o înțelegere cu Averescu,impunându-i condiția noilor alegeri.

Cînd au venit fericți să raporteze succesul,

la CC al PNȚ(acasa la Maniu)se luase hotărîrea necolaborării .

/ În realitate **Maniu**,n-a aprobat colaborarea,pentru că s-a "amestecat puțin și nenea **Ionel Brătianu**" ,care a trimis și el **emisari la Maniu pentru "guvern național"**

(avertizîndu-l de posibilitatea de a lua în brațe "un cadru politic"),(vezi **fișier PNȚ**)

/ Asigurat că Averescu n-avea nici o șansă,**Brătianu** și-a pus toți agenții -

Știrbei,regina Maria,Costică Hiott,Prezan -să convingă pe **Rege**

că era datorია lui **"să nu lase" țara în mîna unei fracțiuni,**

ci să-și încredințeze moștenirea numai unui **Guvern de unire națională.**

Argetoianu ,VIII,(p.107-110)

[**L.D.Atenție ! culmea ipocriziei și machiavellismului lui Argetoianu !**]

"Această **luptă în jurul patului unui muribund conștient de sfîrșitul său**[...]

constituie **unul din capitolele cele mai tragice și mai dureroase** ale istoriei noastre contemporane. Mulțumesc lui Dumnezeu că **n-am fost amestecat** întru nimic în această

acțiune îngrozitoare [...]și cine știe dacă **sfîrșitul atît de neașteptat al lui Ionel**

Brătianu ,cîteva luni după al regelui său,n-a fost **o pedeapsă a Providenței**

pentru **tortura sufletească pe care a impus-o altuia.** [...]"

Argetoianu / VIII,(p.112----)

/ **5 iun'27 .Brătianu** ,sprijinit de Știrbei și regina Maria,luase în ajun toate măsurile

pentru a precipita demiterea lui Averescu.Formula noului guvern nu se schimbase ,nici planul stabilit la Florica

/ 18 apr.'27 :**guvern Prezan**,cu Argetoianu la Interne,cu dr.Lupu și alți liberali de umplutură.Pe la amiază ,**Duca** a venit să-l pună la curent că "s-a pus forcepsul."

("Duca avea un temperament de complotist ,de complotist fricos")

/Dar,la Scroviște, **Ferdinand nu l-a vrut pe Prezan,**

și **Regina l-a determinat să-l numească pe Știrbei.**

Apoi Hiott a fost trimis cu decretul pentru contrasemnare ,la Averescu .

/ Către seară l-au chemat la casa lui.... **Știrbei** (descrie episodul)

care l-a anunțat că **regele l-a însărcinat cu formarea guvernului,**

cu alegeri libere (de aceea va lua tot el Internele)etc,etc.

Argetoianu / p.119-120

▣ **Guvern Știrbei .**

"**Numirea lui Știrbei era aproape o sfidare** aruncată de puterile oculte în obrazul tuturor.Dacă această numire n-a fost primită mai rău de opinia publică,faptul se datorește

[...]unanimei antipatii de care se bucura Guv.Averescu [...]

instinctului sănătos al românului [...] fusese în fond **o înfrîngere a lui Brătianu și o încercare de emancipare a Coroanei.**

/Brătianu ,după ce și-a descărcat nervii pe Știrbei,

a făcu totul ca guv. să apară ca vrut și sprijinit de el,

pentru a nu se spulbera legenda atotputerniciei sale.

A preferat să se bizuie pe **complicitatea lui Argetoianu,**

pentruca la alegeri să cîștige partida.

l-a recomandat să primească oferta lui Știrbei,

să preia minister.Domeniilor....

/ Guv.Știrbei nu a durat decît 15 zile.

Argetoianu ,VIII,p.130-131,138---

▣ **Guv.Brătianu , Ionel, apoi Vintilă , 22 iun.'27- nov.'28**

După care ,de conivență,s-a format guv.Brătianu,fără miniștri naț.-țărăn. ,
cu Vintilă și Duca în plus.

El a comunicat cu prietenii politici,împărtășindu-le confidențial ,
la fiecare în parte, colaborarea cu Brătianu.Ei au fost de acord.
/ 22 iunie'27.**Pretextul** "aranjat" (la o nouă întâlnire la Florica,cu
Brătianu)a fost **o scrisoare a lui Argetoianu** în care
își explica nemulțumirea pentru nereușita formării unui
guv.de uniune națională.

...Știrbei urma să meargă cu demisia lui Argetoianu la Scroviște...

/ Scandal între liberali pentru portofolii : dr.**Angelescu** urla că a cheltuit atîta pentru
partid; **Tancred Constantinescu** cerea,înjura pe Duca;**Săveanu** spunea că face moarte
de om dacă nu este ministru ;**Dimitriu** urla "nu cedez!"...

"Vintilă resemnat și dezgustat părea un Cristos coborît de pe cruce" ;
cei mai agitați erau **Guță Tătărescu** și **Richard Franasovici** care disputau Internele...

...Au plecat la Scroviște...(descrie atmosfera:Ferdinand ,cadavru viu încă;
regina ca și văduvă ;"Am părăsit castelul Morții,

... ne-am înapoiat la București,am avut **primul Consiliu de Miniștri** .[...]

/ Așa a fost înscăunat **al 5-lea și ultimul Guvern al lui Ionel Brătianu** [...]

Ministerul constituit în 22 iunie 1927 a mers pînă în dec.1928,fără mari schimbări,
prezidat de Ionel Brătianu pînă la moartea sa,și apoi de **Vintilă Brătianu**,pînă la sfîrșit."

Argetoianu,VIII, (p.160-164).

▣ **Brătianu -procesul Manoilescu**

24 -26 oct.'27.

"Prin greșeala lui Brătianu,**procesul lui Manoilescu** s-a transformat în
procesul lui Carol [...]

Cînd i s-a adus știrea ,**Ionel s-a prăbușit și era să moară o primă dată ,**
cu o lună înainte de sorocul pe care soarta i-l fixase."

Argetoianu /VIII,(p.164-175)

Boala și moartea lui Ionel Brătianu . 20-24 nov.'27

(detalii medicale-răceală și infecție stafilococică -,operația,moartea)
ultima plimbare,ultimele vorbe,agitația,doctorii,Eliza Brătianu ,frații ,
colaboratorii,servitorii,casa Brătienilor de pe Lascar Catargiu și Florica)

/ "Am avut limpede senzația că **Ionel Brătianu nu a avut ,personal ,niciun prieten.**

Dr.Angelescu,Costinescu,toți Săvenii,toți Tancrezii,toți Chirculeștii,toți Tătăreștii,
toată haita celor ce ajunseseră să se sature pe urmele lui ,

nu găseau un cuvînt de durere în clipa mării despărțiri -

preocupați numai de noua conjunctură pe care ne aștepta nenorocirea ce o crea.

Pînă și frațiului ,**Dinu și Vintilă**,mi-au părut mai atinși de nenorocirea politică decît de cea
familială.[!!!] Sub impresia morții lui I.B.,la invitația lui Vintilă,

în primul Consil.de min.,**Argetoianu a intrat în PNL.**

Argetoianu / ' 28

▣ **Șantajul PNT : Carol !**

/ De la moartea lui Ionel Brătianu,întreaga politică românească a fost dominată de
"chestia Carol",de care **cenzura nu lăsa să se mai vorbească.**

/ **Vintilă Brătianu** (care luase locul lui Ionel) și **Duca** nu puteau ține piept valului...

Pe măsură ce național-țărăniștii s-au dumirit,au realizat că cea mai bună

cale de a ține Regența și Guvernul,este ...**șantajul cu Carol.**

Ei și-au sporit **"campania de răsturnare "**

-Vintilă și Duca,"mureau de frică","trăiau în tranșee","atmosferă de panică",

au fost **terorizați tot anul 1928.**

-Singurul care se purta cu bărbăție a fost el, **Argetoianu** , care considera că **PNL trebuie să-și ducă la capăt guvernarea** , că **PNȚ nu o va lua decât prin "revoluție"** sau... "răbdare" (dă în extenso un interviu dat în epocă, în acest sens...)(p.224-225)
/După ce a atacat Guvernul toată iarna, în cameră, în gazete și întruniri, **PNȚ a hotărât o întrunire populară la Alba Iulia**, pentru 6 mai, ca să permită noului regim să prezideze **10 mai !**
Pe față, se spunea că **norodul va porni dela Alba Iulia spre București**, unde va cere **Regentei demisia Guvernului și chemarea lui Maniu**.
La ureche, se șoptea că **Prințul Carol** va coborî dintr-un avion în mijlocul întrunirii. (p.229-230) (vezi **fișier PNȚ**)
/ **Guv.PNL**., pînă la **10 apr.'28**, nu a luat nici o măsură oficială. Față de știrile tot mai îngrijorătoare din Ardeal și Paris, **Vintilă** a hotărît convocarea unui **Consil.de min. pentru a interzice, la nevoie "manu militari", adunarea dela Alba Iulia**.
"A fost o **ședință de pomină ,o consfătuire de iepuri fricoși** ce se vedeau spintecați și cu pielea jupuită ! [...]
Iepurii au luat cuvîntul unul după altul ,și fiecare a spus de ce se teme [...]**Duca a expus măsurile luate** și ordinele date la graniță și tuturor posturilor de jandarmerie .În caz de rezistență, aplicarea mijloacelor de constrîngere ,pînă la împușcare [...]
Vintilă a declarat că [...] **adunarea dela Alba Iulia trebuia interzisă**[...] intrarea Prințului în țară împiedicată cu orice preț [...]
/ **Argetoianu s-a eschivat** să vorbească în Consiliu, dar apoi i-a spus lui Duca < Hai la Interne, să stăm în liniște de vorbă > , unde i-a prezentat p.d.v.:
1.Întrunirea politică, nu trebuie oprită.
Chiar dacă acolo vor fi 100-200 mii oameni,
Maniu ,care nu vrea revoluție, **nu va ataca Bucureștiul!**
Chiar dacă va porni spre București cu 10.000 oameni,
nu vor trece de Brașov, abia atunci există legitimitate de represiune, și **marșul va fi ratat.**
2.Pericolul Carol nu venea dela Adunarea dela Alba Iulia, ci dela "**voința Prințului de a-și călca angajamentele și de a-și cere drepturile** "
Măsurile nu trebuiesc luate în țară, ci în străinătate:
" Să se **supravegheze Prințul Carol** în străinătate și **să se ia înțelegere cu guvernele** din Franța, Belgia, Olanda, Anglia, Germania, pentru împiedicarea oricărui zbor de pe aeroporturile acestor țări"
/Seara ,Duca i-a telefonat că este de acord cu planul său.
/ **Vintilă** a convocat un nou Consiliu, fiecare și-a susținut opiniile, iar **Argetoianu** pe a lui, avînd pe **Duca și Tătărescu de partea sa**.
...După 3 ședințe ,Guvernul a adoptat **varianta Argetoianu**.

Argetoianu /, VIII, (p.251-252)

▣ **Adunarea dela Alba Iulia , 6 mai 1928**

▣ **Presiunile PNȚ.**

Cîteva cete ,3-4000 oameni (după alții 500), au pornit-o spre București, dar aflînd că la podul de pe Mureș așteaptă soldații ...s-au întors înapoi.
/ **Guță Tătărescu s-a înapoiat triumfător acasă !**
Carol n-a venit acasă, dar a încercat să plece din Anglia (trecurse din Belgia ,la 5 mai) datorită vigilenței autorităților engleze...
"Vilva " adunării s-a stins repede..
Toată vara PNȚ a organizat duminică de duminică adunări la București, la multe participînd și Maniu.
/ La Interne, **Duca, Tătărescu, Franasovici, uneori și Argetoianu** , siliți să stea la **minister toate week-endurile!**
"Bietul Duca! N-a trăit mult, dar cît a trăit a trăit într-o **veșnică tremarelă**; n-am văzut om mai impresionabil și mai prăpăstios decît dînsul! În fiecare duminică a acelei memorabile veri 1928, a fost convins că Opoziția va lua Ministerul cu asalt,

și ne va trage în țeapă! [...]

/ L-a rugat pe Duca să nu se teamă că **mai om de ordine ca Maniu nu era altul în țară**;cusurul lui era demagogia ,nu ducea direct ci numai indirect,la violențe "
Argetoianu / toamna '28

▣ **PNȚ la guvern.**

[Atenție LD ! varianta Argetoianu despre venirea PNȚ la guvern !]

/ **Vintilă** era **siderat de înapoierea lui Carol.**

/**Regentul Buzdugan**,"Era un iepure fricos care se temea și de Opoziție și de Carol."

A docănit tot timpul verii pe Vintilă și l-a convins pe rînd că :

1.Carol nu putea veni decît cu ajutorul lui Maniu;

2.**Singurul mijloc de a împiedica asta,era aducerea la guvernare a lui Maniu, pentru a-l solidariza cu Regența**

/ "Cei doi osîndiți la moarte **[Buzdugan,sfârșit'29,Vintilă sfîrșit'30]**

s-au înțeleș încetul cu încetul ,și **retragerea noastră ca și chemarea lui Maniu au fost hotărîte pentru începutul lui noiembrie,înainte de deschiderea Camerelor.**

[...]Am aflat despre **angajamentele lui Vintilă față de Buzdugan,**

prin Dinu Brătianu ,care lucra cu mine la Pescării [...]

și prin însuși Buzdugan,convins și el că eram la curent ,căci [...]

Vintilă,Duca și cu mine,eram socotiți ca cele trei capete ale Guvernului. Mai tîrziu,și-a dat seama că Vintilă era atins de boală, și nu era în toate facultățile lui.

/La 6 nov.'28 ,frunțașii partidului (300 tacîmuri!) au dat **un mare banchet în cinstea lui** ,și la **9 nov. ...Guvernul a demisionat.**

/La **11 noiembrie1928 ,Guvernul Maniu** a depus **jurămîntul.**

Argetoianu /1929 -mai '30

▣ **PNL**

/1929 a fost ,pentru el,anul cel mai liniștit,aproape singurul fără emoții din cariera sa.**Cu PNL se împăca greu.**Singurul cu care se înțelegea (cerebral dar nu sentimental) era **Duca.** Cu **Brătienii** (Vintilă,Dinu) raporturile nu se strînseseră. "**Soarta ironică** mă aruncase în Partidul Liberal tocmai în clipa în care singurul din frații Brătianu cu care aș fi putut lucra ,dispărea.[...]"

/Cu toate acestea,**nu s-a gîndit nici o clipă să părăsească PNL,** , **pînă la Restaurație**,nu din simpatie ,ci din indiferență.

Dacă n-a fost "executat" din PNL,era de ochii opiniei publice.

El nu a mai făcut activitate politică "de partid".Avea conducerea

organizației din Caraș și Severin (părăsise Doljul),și

Comisiile de Agricultură și Polit ext.,la centru. VIII, (p.261-și urm.)

/ **Conducătorii PNL** au primenit și întinerit **organizațiile județene** (cu rezultate minime) și au pus la punct **doctrina liberală.**

/**Congresul PNL**(1,2,3 mai '30) și **marea întrunire națională** (grădina societății de tir,în Izvor).**A participat la ele.**La congres,mai activ,la întrunire ,ca spectator.

Despre program(publicat în presă) nu spune nimic,

"fiindcă despre neant nu-i nimic de spus"

/El își continua **programul agrar "personal"**,

în afară de partid și de club.

Conversiunea datoriilor,standardizarea produselor ...

/ **Dinu** considera asocierea ,de concepția kolhozurilor sovietice;

Dinu și Vintilă fugeau ca dracul de tîmîie de conversiune;

Banca Românească tuna și fulgera.

/Întrunirea dela Izvor a impresionat .PNL a adus peste 100.000 oameni.*

F.bine organizată.Cu venirea la Șosea,cu încolonarea pe județe,

cu marșul ...în tăcere și ordine spre Izvor,

fără cîntece :o mare de capete ,urechi ciulite la cele **8 microfoane.**

Au vorbit :Angelescu,Tătărescu,Duca,Vintilă,Lapedatu,Inculeț,Nistor și

Aurel Cosma.

*** Notă.**-----

Averescu care a inaugurat aceste adunări adusesse la Arenele Romane 10.000 țărani,timp de 3 zile! .Nu era mare lucru! Chestie de trenuri, eci de parale,cca 2-3 milioane ,care se recuperau la revenirea la putere.PNȚ,guv.Vaida,va aduce și el 100.000 oameni,în '32 și '33)-----

/ Prin această manifestație,**PNL începea "campania de răsturnare "**

Dacă n-ar fi debarcat Prințul Carol la 6 iunie,PNL și-ar fi atins ținta.

...Cu o **Regență inexistentă**,ar fi fost nevoie de un guvern tare

...dar guvernul Maniu nu era. (p.274-275) (vezi **fișier PNȚ**)

Argetoianu,VIII,(p.278-279)

!" Totul se pregătea încet dar sigur ,pentru întoarcerea lui Carol."

Singurul care mai **rezista era Vintilă Brătianu** ,dar era în opoziție,și nu avea ce face

A mers pînă la odios și ridicol : A tipărit o **broșură** în care a înșirat toate porcăriile ce

se puneau pe seama Prințului,și a însărcinat **fruntașii liberali** să o împartă pe stradă;

Văd și acum pegral Moșoiu,Ghighi Djuvara ,Dumitriu,îndeplinind această rușinoasă

însărcinare. **Ei,Argetoianu**,a protestat, aducîndu-le aminte că

prințul este tatăl regelui Mihai ! "[...]

împușcați-l ,dar nu-l acoperiți cu lături"

Argetoianu în PNL / 1927-1930 ,

31) Nicolae Iorga," România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI,

Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național." București,1932

Iorga / '23-'24

▣ **Contra lui Brătianu.**

[LD:context - fuziunile ,crearea PN.R]

[1923-24] Realizarea,prin stăruințelor neobosite ale d.**Argetoianu** , a **fuziunii** dintre **naționaliștii "poporului"** și cei **ardeleni**.

/ " După ce admisesem chiar propunerea ca **d. Maniu să conducă,**

alături de mine,partidul fuzionat,

un rol mi se rezerva,acela **de a porni eu lupta contra lui Ioan Brătianu[...]"**

/ **Țărăniștii** doreau o luptă "coalizată"numai pentru **răsturnarea guvernului.**

Pretextul:Halippa fusese palmuit în Basarabia lui ,de un jandarm!

/Atacul neprevăzut din 17 mai '24 ,**contra regimului liberal**,a deconcertat...

Brătianu ,atăcat personal **"Pentru întâia oară**,din cauza noii mele situații,

trebuia să mă pun la nivelul patimilor deslănțuite ,cu toate că păstram sentimente

din vechile noastre legături,**față de omul de mare merit** ,

care totuși neconținut îmi stătuse protivnic în cale." (p.387-389)

Iorga / '27

▣ **Guv.Știrbei , Guv Brătianu (p.410-413)**

[iun.'27] Guvernul Știrbei, fără legitimare,fără coeziune,fără autoritate și fără conducere.În el intrau **naționali** de-a doua mînă, cîțiva **țerăniști** la care nu se poate face gradarea,**dr.Lupu** ca șef al part."**țeranilor săraci**",și **Argetoianu**,care se declarase "retras" din politica activă.

/ Brătianu,care dorise altceva,era **nemuțumit de cumnatul său** și curînd se formă

guv.Brătianu.

Iorga /

▣ **Guv.PNL-Vint.Brătianu . (p.419 -421 și urm.)**

Moartea lui Ferdinand , moartea lui I.Brătianu

Guvernarea I.B.,moartea lui Ferdinand(iul.'27),moartea lui I.Brătianu

(nov.'27) guvernarea Vintilă Brătianu(nov.'27-ndec.'28) - mai mult prin prisma chestiunii

Carol și a luptelor din partide,a dorinței Regenței de a face guvern de "coalitiție"

(Vezi **fișier Carol II**)

/ "Astfel **Vintilă Brătianu** a rămas așa cum fusese totdeauna,**onest,muncitor,patriot,**

dar **năcăjicios,și iute la vădirea miniei sale**,amestecîndu-se în toate,și luîndu-se în

gură cu toată lumea,începînd cu Madgearu [...] Puține garanții pentru o lungă guvernare într-o astfel de țară și avînd înainte ,
cu ura puternică,hotărîrea cerbicioasă a ardelenilor
 [...]de a merge și pînă la luptă [...] "
 / De a doua zi dela menținerea PNL la guvernare ,**Vintilă căpătă adeziunea lui Argetoianu** ("doritor de a sfîrși într-o casă cinstită") și a **dr Lupu** ("bun de luptă contra foștilor tovarăși")
 Iorga / ' 23-'24 , '27-'28

32) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut

Vălenii de Munte,iunie 1932

[LD:carte scrisă cu năduf,după debarcarea dela guvern.

voi intercala la fișele precedente,eventualele lucruri deosebite.]

Iorga/ :'30

Vintilă Brătianu (p.25-26)

[toamna '30]

/ **Discursul d.Duca** la mesaj,înfășurat în emfaza obișnuită,arată ,alături de "**amărita retragere de fapt a lui Vintilă Brătianu** ", "**o complectă adaptarea la noua stare de lucruri** " : abia dacă se cere,în mijlocul rîsetelor,dizolvarea parlamentului

/ **Vintilă Brătianu** ceruse o audiență la rege,dar a fost amîntă, încît la acordarea ei,a declarat că nu mai are "obiect".

Gest de demnitate pe care un altul nu l-ar fi îndrăznit, apreciat favorabil.

/ [dec.'30]vacanța parlamentară de Crăciun

"sub impresia **morții subite , răsnit de apoplexie** ,în retragerea lui dela **Mihăești**,

a **omului de caracter** care a fost **Vintilă Brătianu** ;

pînă și **nepotul revoltat [Gh.Brătianu]** se unește la **părerea de rău generală**

pentru dispariția unui om care prin **onestitatea și patriotismul** său,

ori cu cît țepi și-ar fi ascuns **o duioasă sensibilitate**,

a onorat viața publică a României" (p.27) (p.25-26)

Iorga / 1931

▣ PNL-Carol

/ [febr.'31] **Duca ,ales șef al liberalilor,dejunează la Palat.**(p.30)

/ [2iun.'32].Omul "crizelor insolubile" [**Titulescu**] sosește dela Geneva.

"[...] **în loc de a se vedea** ,peste încercarea lui ,menită fatal să dea greș,

în neputința "marilor partide",**sucesiunea,firească,a dlui Duca,**

apare ideea unui "guvern de tranziție",pe care le-ar presida imparțialul domn **Vaida**.

[4 iun.'32]Notă Jurnal : < Regele mă întrebă ce atitudine iau.

-Dacă M.V. ține să fie"constituțional",cum n-a fost [...]

de ce nu se adresează la liberali?

Ei sunt un adevărat partid,cu tradiții și merite pentru țară ..

R- De sigur..

- Și acolo este măcar un om,**Dinu Brătianu**.

E adevărat că ar fi **înlocuirea dinastiei M.V. ,cu dinastia Brătianu .>** (p.124-125)

Iorga / 1931-1931

33) **Armand Călinescu**, "Însemnări politice", 1916-1939,Humanitas,1990

(prefața și îngrijire Al.Gh.Savu)

[**L.D** voi intercala portrete politice,elemente de doctrină,date f.importante ,pentru fișierele problematice,sub formă de comentariu sau Notă.

Este curios faptul că "**Însemnările** " fac un salt peste

perioada nov.'28- mai'32 ,adică tocmai perioada primei guvernări!Nu cunosc explicația.

Atenție LD ! coroborează cu afirmațiile lui **Tătărescu** , privind **asasinarea lui Duca**,

guvernarea lui "liberală " și cu **tentativele Carol-Tătărescu**

de a schimba Constituția încă de atunci]

Călinescu / ' 30

▣ I.G.Duca - Restaurația

În ședința Comit.Executiv al PNL (7 iun.'30),**Duca** declarase:

<**Fapta** de azi-noapte este **cea mai primejdioasă aventură** ce s-a putut face și este **tot ce poate aduce mai mult rău** consolidării noastre naționale și situațiunii noastre în toate privințele.La **o primejdioasă aventură** nu pot să iau parte ;

refuz să mă duc [în audiență] **chiar dacă viața mea politică ar lua sfârșit astăzi.** >

(Cf."Lupta", 8 iun.'30)

Călinescu /'33

▣ PNL-Carol II

Atenție L.D. Cred ca acum se produce **metamorfozarea lui Călinescu în "omul regelui" și apropierea de liberali** ,pe marile probleme de stat.

Chiar dacă va mai continua activitatea sa în PNT,chiar dacă...

... diverse momente care semnaleză apropierea **PNL-rege** :

/ debutul scandalului Skoda ;știri despre apropierea dintre georgiști și duciști(iun.):

/ [16 sept.'33] Peleş. **Călinescu la rege**,îi explică pozițiile lui.

/ Regele ,f. amabil,îi mulțumește și se declară satisfăcut...

[5 oct.] "Incontestabil ,**Mihalache a intrat în linia bună.**

"I-am spus acum cîțva timp că **el nu-și poate netezi drumul decît barînd definitiv calea lui Maniu și sprijinind acum pe Vaida.**

Am impresia că a înțeles."

[8 oct.'33] Discuție cu dr. Blumenfeld "Scrutator" ,în legătură cu

Călinescu / '33 **mişcările extremiste.**

"Nu văd decît o soluție:**cele 2 mari partide -noi și liberalii - să ne înțelegem pentru o politică de stat normală".**

Cade de acord cu Blumenfeld că este în interesul superior de stat să lucreze la **o normalizare a raporturilor dintre cele două partide.**

/ [18 oct] Blumenfeld se întâlnește cu **Duca** (pentru colaborare) ,

dar **Lupu** (i-a propus tactică comună violentă anti-guv.PNT)

(p.183-184)

Călinescu / 14 nov.'33

▣ Guvern **Duca** .

[nov.'33 '] Criza,rotativa,venirea PNL la guvern (vezi **fișier PNT**)

/ 14 nov.'33 **Guvernul Duca depune jurămîntul.**

Călinescu / dec.'30

▣ **Asasinarea lui Duca.** (p.199-200)

[1 ian.'34,retro'33]/ "În ziua cînd expiră termenul pentru

depunerea candidaturilor ,la **insistențele lui Titulescu,**

guvernul dă **un jurnal** prin care **dizolvă Garda de Fier**

și **o șterge de pe buletinele de vot.**

Se procedează la **arestări în massă.**

Codreanu dispare și lasă comanda generalului **Zizi Cantacuzino**.[...]"

Două ziare,"**Cuvîntul** " și "**Calendarul**" ,le-au luat apărarea fătîș,

devenind adevărate **oficioase ale G.de F.**

/ 29 dec.'33.**Gara Sinaia**,asasinii lui Duca (Constantinescu,Belimace,Caranica)

reacția opiniei publice "consternare" ,

dar la sate ...nu l-ar fi regretat atît de tare ,

/ Funeraliile naționale....starea de asediu...cenzura ...represiunea (vezi fișier **G de F**)

/Regele* nu a participat la funeralii,consiliat de Siguranță, care **prevedea un nou atentat.**

* **Notă-**

[ian.'36] **Vișoianu** a spus lui Ralea că **Gavrilă Marinescu**

(cu care era rudă) i-a spus că ,în **noaptea de 6/7iun.'30,**

Carol i-ar fi ordonat să trimită 10 oameni să împuște pe **Vint.Brătianu și Ion Duca**.

Nae Ionescu i-ar fi spus lui Mihalache că **regele a știut** despre proiectarea **asasinării lui Duca**, și nu a oprit acest act , deși putea s-o facă (cîndva el va publica aceste dovezi).
Gavrilă Marinescu ar fi ascuns **la el acasă pe Codreanu**. (p.285)

Călinescu / '34

▣ **Tătărescu, Procesul , destinderea (p.201- 203)**

[6 ian.'34] Tătărescu discută cu Călinescu (vezi **fișier Etică**)
[5 mart.'34] Începe **procesul G.de F.**, la **Consiliu de Război**.
[27 mart.'34] Depune ca **martor în proces**. Atmosferă favorabilă inculpaților."
Tătărescu (la Cameră) îi spune că a luat măsuri să nu se întîmple ca la procesul Manoilescu (pierdut de guv.) (p.216)
[5 apr.'34] **Consil.de Război**, pronunță **condamnarea asasinilor** și **achită pe toți ceilalți**. Emoție la guvern. (vezi pe larg, **fișier G.de F**)
/ **Consfătuire PNL.Brătianu** opinează pentru **retragerea de la guvern**.
Tătărescu, Franasovici, Inculeț, pentru rămînere. (p.217)
Călinescu / '34

▣ **Dinu Brătianu-luliu Maniu**

[22 iun.'34] **Mihalache** cere lui Călinescu să comunice lui **Dinu Brătianu** (ca răspuns la demersul lui) **că este ,în fond, pe aceeași linie cu PNL** și că a autorizat pe **Maniu** să vorbească cu **Dinu**.
[26 iun.'34] La cererea lui **Brătianu, Maniu** se întîlnește la Cameră, vorbesc 2 ore, dar **Maniu** îi mărturisește lui Călinescu că... **nu a înțeles demersul**.
O presiune contra regelui? Răsturnarea guv.? (p.223-24)

Călinescu/'34-'35

▣ **Conflicte în guvernul Tătărescu**

[18 oct.'34]
/ Raporturile dintre **Dinu Brătianu** și **Tătărescu** sunt din ce în ce mai proaste.
Se vorbește de **tratative de împăcare** între **Dinu** și **Gh.Brătianu**. (p. 230)
/ **Vict.Antonescu** îi spune că **Tătărescu se înșală cînd se încrede prea mult în rege** .
[4 ian.'35] **Regele** propune lui **Tătărescu** să-l introducă pe Goga în guvern
E ca un avertisment Regele se gîndește iar la "guvern național"
(cu Titulescu ,cu Iorga ,ș.a.) (p.241)
[15-31 ian.'35]
/ **Conflict între Tătărescu și Dinu** pe chestia înzestrării armatei.
/ **Vict.Slăvescu** demisionează din guvern (conflict cu Manolescu-Strunga, pe probl.comerțului extern)
/ **Vict.Antonescu, dr Costinescu** refuză finanțele. "Se pare că va fi criză de guvern"
Vict.Antonescu primește. La Justiție trece Valer Pop.
[4 -6 febr.'35] **Dinu Brătianu** ("Universul"), explică condițiile sub care el s-a înțeles cu Tătărescu să refacă contractul Skoda. Laudă pe Slăvescu.
Gestul este interpretat ca o presiune asupra lui Tătărescu
(la 6 febr., se întrerup tratativele cu Skoda) (p.243-245)
[26 febr.'35]
/ Blumenfeld spune că **Tătărescu** nu se gîndește la modificarea Constituției , deși **regele** i-ar fi spus: **<Toți vorbesc de modificarea Constituției, de ce nu am face-o împreună? >** (p.248)
Tătărescu spune că ar lichida "chestia Skoda" cu Mihalache, în 2 minute.
Dar... nu e "liber" din cauza lui Dinu Brătianu, iar Mihalache , din cauza lui Maniu.
[2 mart.'35]
/ **Tătărescu** spune lui Titulescu că **regele i-a sugerat o modificare de constituție**, dar el nu a primit. PNL -spune Titulescu -a devenit iar tare la palat, ca pe vremea lui Ionel Brătianu.
[27 mart.'35]
Se termină dezbaterile în chestia Skoda. **Dinu Brătianu** a voit să întindă inculparea la

Maniu și Madgearu. **Tătărescu s-a opus. Brătianu a cedat.**

S-a adoptat **Raportul Bentoiu** (se va vota la 13 apr.) (p.251)

[8 iun.'35]

/ Aniversarea restaurației. **Dinu Brătianu nu participă** și, ostentativ, pleacă într-o plimbare pe Dunăre.

[21 iun.'35]

Se precipită îndepartarea lui Dinu Brătianu dela șefia PNL.

[5 iul.'35] **Dinu Brătianu** dă un **interviu împotriva modificării constituției.**

Mare emoție la liberali. **Tătărescu**, cu tot cabinetul, se duce la Brătianu pentru "clarificări". **Lucrurile se aplanează, dar guv. iese slăbit.** (p.258)

[15 nov.'35]

Regele ar fi trimis pe Baliff la **Dinu Brătianu**, să-l sondeze dacă nu preia guv.

Dna L[upescu], văzînd că nu poate constitui un guv. de dreapta

[Argetoianu, Iorga, Goga, a " a treia forță"]

, că nu mai poate menține pe Tătărescu,

se gîndește la formula Brătianu,

pentru a întîrzia venirea PNT (p.269)

[22 nov.'35]

/ **Brătianu** (sursă Sîngiorgiu) ar fi avut o **audiență la rege.**

Ar fi spus regelui că nu acceptă guvernul decît dacă

se ridică starea de asediu și poate guvna după

programul partidului. Regele a spus că nu poate și

l-ar fi întrebat care este programul? - că el nu-l cunoaște...

[26 nov.'35]

Reuniune la **Brătianu** cu miniștrii plini. Conflict Brătianu-Tătărescu pe teama

înarmării. **Aplanează Titulescu.***

*** Notă**

Titulescu, merge iar pe 2 "cărți": pe de o parte, activează în guvernul

PNL, pe de altă parte, este în contact permanent cu **PNT**,

căruia îi susține succesiunea. (vezi **fișier PNT**).

Madgearu îi reproșează acțiunea de conciliere a liberalilor..(p.273)

Călinescu/ '36

▣ **Tabere liberale.**

[16 febr.'36]

Adunare generală la **Banca Națională.**

Mitiță Constantinescu (guvernatorul) cu oamenii guvernului 1300 voturi

și **Dinu Brătianu** cu ai săi (dr. Angelescu, dr. Costinescu), 1500 voturi,

pentru 3 locuri de dir. generali. Șicanele lui Constantinescu.

Raporturile dintre tabere, f. înăsprite.

[20 febr.'36]

Titulescu crede că **regele urmărește instaurarea lui Tătărescu la șefia PNL.**

Situația **ar conveni și lui Titulescu**, care se teme de **Gh. Brătianu**,

pe care îl consideră "**Marghilomanul actual al României**".

Lui **Mihalache nu-i convine**, pentru că îl pune "în furculița lui Maniu".

(p.290-291)

[29 apr.'36]

/ **Tătărescu** trimite o scrisoare lui **Dinu B.**, în care învinuiește pe **Bebe** de sabotare și atac contra guv. **Cere convocarea congresului.**

/ **Dinu B.**, furios, se plînge lui Titulescu ..

[30 apr.]

/ **Inculeț** îi spune că **s-au împăcat cu Dinu B.** (de care nu vor să se despartă),

vor termina guvernarea, vor intra în opoziție... (p.296-97)

[9 iul.'36]

/ **Congres PNL** (sala Aro) Este ratificată **șefia lui D. Brătianu**,

secretar general - **Tătărescu**. Aparență de unitate.

[12 iul.'36] **Titulescu demisionează**, apoi se răzgîndește...

(vezi **fișier Polit.ext.**)

[10-30 aug.'36]

/ **Remaniere guvernamentală. Titulescu** debarcat fără a fi prevenit.
 Liberalii răspundesc tot felul de legende pe socoteala lui, spre a-l discredita . (p.317)

Călinescu /'13 Oct.-13 nov.'37

/ **Rex, Începe preconsultările și schimbarea guvernului : Tătărescu 2**

(vezi **fișier Carol II**)

Acord de guvern cu **Iorga** (Sisești la Domenii, Topa subsecretar la Muncă);

Cartel electoral cu **Vaida** (35 deputați , 15 senatori)

Armand Călinescu /1930-1937

34) **Grigore Gafencu**, "Însemnări politice", 1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991

(Ed.Stelian Neagoe)

Gafencu /

[23 dec.'30] **Vintilă Brătianu.**

/ Amintind lupta "Argus" contra lui Brătianu , exprimă respect pentru însușirile sale alese :
"caracterul , curajul moral și înverșunata lui dragoste de țară." Pe neașteptate a dispărut din viața noastră publică **"personalitatea cea mai jenantă"**.

Jena pe rege, partidul său, pe Duca, PNT, viața politică, parlamentară, viața economică, finanțarii străini .

Prima impresie va fi că fiecare se va simți mai comod...

"Simt totuși [...] ca un gol, o pierdere -pierderea unui element specific românesc al vieții : o provocare la luptă , un subiect de critică, un motiv de nemulțumire. De 10 ani de zile , toate sunt din vina lui Vintilă. A cui va fi vina de acum înainte?"

(vezi omagierea în parlament, **fișier Etică**)

[29 dec.'30] **Înmormântarea la Florica, locul dinastiei Brătianu.**

Gafencu / nov.- dec.'33

▣ **Guv. Duca .**

Pe 28 dec.'30, **Duca a fost ales șeful PNL.** Ambiția vieții lui a fost îndeplinită ușor, fără explozii, fără fricțiuni. Răbdarea lui față de Vintilă, i-a fost răsplătită.

A fost alături de "casa Brătianu". (Dinu Brătianu l-a propus la șefie!)

Aclamațiile partidului întreg. **Duca e copilul adoptiv al Brătienilor**

George Brătianu e "bastardul", "copilul denaturat." (24- 28)

[**retro 29dec.'33**]

/ Vineri, restaurantul "Paradis" (Bazargic), sărbătorea alegerea sa ca senator , cu prietenii locului, când șeful Poliției i-a adus vestea asasinării lui Duca.

O zi înainte de crimă, **discutatele telefonice cu el**, ocazie cu care îl asigurase că a dat ordin ca alegerile să fie cu desăvârșire libere.

...când era la Externe (Guv.Vaida) , propusese la înaintare 7 atașați de Legație, printre care era și fiul, **George Duca**, pe care l-a trimis la **Tokio**

(tatăl voise să-l retragă , pentru a nu suferi de pe urma resentimentelor regale), unde l-a și ajuns **vestea asasinării tatălui....**

/ **Toată criza politică s-a desfășurat în culise :**

"pe scara de serviciu " a fost dat afară **PNT**

"pe scara de serviciu" a fost adus **PNL** la guvernare

" Camarila ajunsese la apogeu : Oamenii de serviciu din partidul care pleca , o rugau să rămâie. Oamenii de serviciu din P.L. pregăteau venirea.

În iatacul "Duduiei" și în biroul lui Puiu , se petreceau drame sfîșietoare

(vezi **fișier PNT** și **Etică**)

/ Se zice că **Franța și cercul Lupeascăi l-au adus pe Duca la guvern**

<Au venit **să apere pe Lupeasca**

și să distrugă Garda de Fier! > s-azis...

/ **Titulescu** a contribuit hotărîtor la alungarea lui Vaida și aducerea lui **Duca.**

" Stăpîn pe mijloacele de informații apusene, a participat la alarmarea

centrelor apusene cu privire la **"primejdia " Gărzii de Fier,**

și a adus la cunoștința regelui ostilitatea Parisului față de Vaida,

pe care el o provocase!" (p.311 - 313) (vezi **fișier G de F**)

/ "Astfel a venit la putere **Jean Duca** : protejat de **Titulescu**, cerut de Paul **Boncour**,

dorit de **presa "democratică"**,impus de **camarila evreiască**.
Nu merita un astfel de debut ,după cum nu merita tragicul deznodământ .

Gafencu / '33

▣ **Duca-G de F .**

/ Venit ca să restabilească ordinea ,**guvernul liberal** a fost nevoit [...] să intervina în chestiuni de ordine.Și **a provocat** [...] **o nespusă dezordine** .
Mai întâi **a "reprimat "** **Garda de Fier** .Apoi ,în ajunul alegerilor, **a dizolvat-o"**
(vezi **fișier G de F**)

/Duca a șovăit înainte de a dizolva.Lua informații dela toți.

" În Consiliul de miniștri,**s-a opus măsurii**.

Titulescu,el,nu a șovăit o clipă. A apărat măsura în Consiliu de miniștri, a cerut-o regelui,a impus-o lui Duca .

[...] Chiar în ziua dizolvării ,**Titulescu a plecat spre Cehoslovacia și St.Moritz...**

Duca a rămas - înconjurat de ura oarbă și răzbunătoare a gardiștilor dizolvați

Gafencu / 29dec.'33

Asasinarea lui Duca

/ I s-a povestit că,după ce a comis crima,într-o gară tixită de lume (miniștri,șefi de cabinet,secretari,sportivii liberali ai lui Berceanu ,public)

Nicolae Constantinescu a aruncat arma ,a încrucișat brațele, a așteptat să fie arestat. A trebuit să aibă răbdare :

gara se golise.(ceilalți fugiseră în sălile de așteptare)[...]

Concluzii? O jalnică lipsă de pregătire,de seriozitate și de curaj, la păzitorii ordinii publice.O neglijență criminală în jurul siguranței prim-ministrului..

/ **Starea de asediu,cenzura,represiunea ...**

dispare Nae, ridicat de poliție ,arestat,ascuns,ca un simplu mujic sub ohrana țaristă; (Vezi **fișier Gde F**)

/ Regele ...numește pe prim-ministru pe **Guță Tătărescu**. (p.314-315)

Gafencu /

▣ **Carol - Tătărescu**

[23 sept.'34] Opt luni de regim Tătărescu .

/Tătărescu se străduiește să împace pe toată lumea ;întinde punți de împăciuire spre opoziție(mai ales PNT) ;își apropie presa din Sărindar

(Blumenfeld-Scrutator,Fagure ,Șeicaru)

;împacă pe "tinerii" liberali cu "bătrânii" .

/ **"Grija sa deosebită ,însă,o consacră "tronului".**

Guță cel cumplit ,executorul neiertător al actului de la 4 ianuarie, devine **Guță cel leal** ,**slujitorul plecat al restaurației**.

E,vorba lui Vaida,homo regim,[...]:

rîde cînd rîde regele,plînge cînd regele e întristat."

/ **Guță** și-a rezervat ,pentru sine,problemele "constituționale" - cum ar zice Maniu - adică **raporturile cu regele**.

/Cînd a venit la putere,călcînd peste o baltă de sînge (cum repetă adesea)

a încercat să răzbune pe Duca și onoarea PNL.

Garda de Fier trebuia desființată,amintirea lui Codreanu

ștersă pe veci... (vezi **fișier G de F**)

Gr.Gafencu / '33-'34

[**LD : era în 1934 ! Cum a devenit și el om "homo regim" , leal lui Carol... în 1938]**

35) **L.Kalustian**, "Conspirații sub cer deschis",[1936-'38] ,**Ed.Eminescu,1976.**

Prefața V.Râpeanu

Kalustian / [16 iul. '36, "Zorile", p.128-29] "**Ipocrizie**"

* **Notă.Congresul PNL**-----

/ Îmbrățișări și pupături între **Dinu Brătianu** și **Gh.Tătărescu**.
"Scena a făcut o penibilă impresie ; fiindcă **toată lumea știe** că între **șeful** partidului liberal și **primul ministru** ,de multă vreme, **au încetat să existe relații normale.[!!!]** Toată lumea știe că **dl.Brătianu** îl consideră pe **dl.Tătărescu drept o unealtă** care servește cu totul alte interese decât ale țării,legate de spiritul și tradiția liberală ; toată lumea știe că **dl.Dinu Brătianu s-a ridicat** cu egală energie împotriva **afacerismului guvernamental** și împotriva **stării de asediu** și **a cenzurii**,și împotriva politicii slugarnice și diversioniste în care s-a complăcut cu persistență , **cuplul de penibilă evocare ,Inculeț-Tătărescu."**

36) **Nichifor Crainic**, "Zile albe,zile negre",**Memorii (I)**,Ed."**Gîndirea**",**Bucur.,1991**

ed.Nedic Lemnaru

 Crainic / '27

▣ **Duca - "carliștii" .**

[LD: cu toată rezerva ! senzația că N.Crainic are în toate momentele o situație , dacă nu dubioasă, în oricecaz , echivocă !]

După o vizită la Paris făcută Prințului,a înființat [toamna 1927] un nou ziar "**Crai nou**" (naționalist și carlist) ,cu concursul greu acordat , al lui **Manoilescu**.Nr.era pregătit dar...

/ Manoilescu a plecat la Paris,lăsîndu-l pe el în "bătaia puștii "

/ **ministrului de Interne I.G.Duca**.A avut o lungă convorbire nocturnă ,la Fundații, cu **Duca**,care i-a spus că **M.M.va fi arestat**,dar cu el s-a purtat apreciativ.

/ La întoarcere,**Manoilescu a fost arestat din tren.**

Crainic a fost la Duca să pledeze pentru eliberare ,dar ...

/ **Duca** i-a spus că **Brătianu ordonase arestarea.**

/ M.M.a fost judecat și achitat de Consiliul de Război.

/ "A fost o **puternică lovitură morală dată lui Ion I.C.Brătianu**, despre care ,se spune, **că i-a grăbit moartea.** " (p.205-206)

Crainic/ oct.'33

▣ **Guv. Duca G de F.**

[oct.'33] **Duca** formează **noul guvern**.(Franasovici a "îmblînzit-o " pe Lupeasca!)

/ **Duca** fusese la Paris și,în fața "ocultelor foruri internaționale"

luase **angajamentul solemn al dizolvării G de F.**

(cf.René Pinon, "Revue des deux mondes",15 mart.'34)

/ Crainic : "Nu există ,deci, absolut nici o îndoială că în această vreme,

marele partid liberal [...] decăzuse sub I.G.Duca la rolul de **slugă a organizațiilor evrești și masonice internaționale."**

/ La 10 minute după anunț,**Crainic** a scris

"Țara regelui Wieder și a reginei Duduia",

convins că asta va însemna dispariția "Calendarului".

/ După depunerea jurămîntului,**regele i-a arătat exemplarul lui Duca**,care a hotărît **suspendarea ziarului pentru 2 săpt.**,iar apoi,**Vict.Iamandi** îl "**purifica**" zilnic

Crainic/ vara, toamna '33

▣ **I.G.Duca - Nae Ionescu - Camarila - G de F - Crainic**

/ Din vara'33,intervine o "răceală" între Crainic și Codreanu,datorată lui

Nae Ionescu care ,în "Cuvîntul" , a îmbrățișat **Garda de Fier.**

(vezi fișier Gde F)

/ "Inteligent și inițiat în combinațiile secrete, N.I. și tovarășul său **Puiu Dumitrescu** și-au dat seama că **venirea liberalilor la guvern va însemna eliminarea lor din jurul Palatului.**

/ Simultan, **Corneliu Codreanu** mi-a comunicat că un oarecare **Rally**, omul de legătură a lui **Puiu Dumitrescu**, i-a cerut din partea acestuia **să se despartă de mine [?!]** și astfel **mișcarea legionară va fi agreată la Palat. [?!]**

/ "**I.G.Duca** i-a surpat imediat pe cei doi **luciferi**, din cerul **Elenei Lupescu**. **Obligat să-și respecte angajamentele [?!]**, **I.G.Duca** dizolvă "**Garda de Fier**" în toial **campaniei electorle din noiembrie.**

/ **Corneliu Codreanu**, prevenit și sfătuit nu știu de cine, **dispare cu opt zile înainte de dizolvare și nu va mai apare** decât în **ziua procesului, martie'34.**

/ E vremea obscură când se petrece **asasinarea lui I.G.Duca.**" (p.251-52)

Crainc /'29 dec.'33

Asasinarea lui Duca

/ **Crainic**, în **redacția "Calendarului"** (str.Domnița Anastasia, 16).

Au venit soția și fetița să meargă la un film. La ora **10,30** a căzut ca un trasnet **vestea asasinării lui Duca.** Au plecat acasă.

Noaptea ,pe la 2,30, bătăi în ușă :poliția.

Doi agenți ,cu revolverele întinse, **cu ordin de arestare**, au încărcat în doi saci conținutul sertarelor (manuscrite literare și cursuri univ.)

/ La prefectura poliției, l-a zărit printre uși pe **Victor Iamandi**

,răsturnat pe o canapea, iar **gral Zizi Cantacuzino** îi striga:

<Tu ești Victor Iamndi? Crucea și Dumnezeuul mății !>...

...peste jumătate de ceas, **amîndoi erau urcați în duba pentru Jilava**,

iar Cantacuzino îi spunea: <Domnule profesor, dta arestat?

/ **Dar ce legătură poate fi între dta și asasinarea lui Iancu Duca? >**

[ce legătură?! De trei luni, **slugile Elenei Lupescu** dăduseră un **comunicat în care Crainic și Cantacuzino apăreau ca autori morali.**

/ Deși **Nae Ionescu** scrisese în "**Cuvîntul**" că **Duca va trebui asasinat** , iar "**Calendarul**" nu-l atăcase pe **Duca** ...

Nae a fost și el arestat ,i s-au percheziționat hîrțile,s-a dezvinovățit, și a fost **eliberat înainte de procesul Gărzii]**

/La **Jilava**, erau **360 de legionari** ,intelectuali și țărani, laolaltă.

(vezi fișier G de F)

Crainic / :

▣ **Procesul asasinării lui Duca**

[mart.apr.'34] (vezi pe larg, **Fișier G de F**)

" **O doamnă Crăciunescu** ,blondă,cu nasul cioc de vultur, care îl ascunsese o vreme pe **Codreanu** ,

/ **pretindea că acesta chiar în casa ei ar fi pus crima la cale**, împreună cu cei **trei**, arătînd și numele vinului pe care l-au băut, și băcănia de unde l-au cumpărat.

Apărarea a **declarat-o isterică, nebună și cumpărată de poliție**" (p.278)

Bătrînul agent de poliție **Petre Petre**,

/singurul **paznic al lui Duca** în ziua fatală, " a îngîimat cîteva cuvinte de cretin, dar **era de ajuns să-l vezi, ca să înțelegi că izolarea lui Duca a fost plănuită.** " (p.279)

Atanasescu (vechi liberal, ajutor de primar al Capitalei) și

alți doi liberali, "**au povestit** cu amănunte senzaționale cum **I.G.Duca a fost părăsit de ministrul de Interne [Inculeț]** la voia întîmplării , ocolind orice măsură de pază, deși **asasinarea plutea în aer.**

Fiecare dintre ei a acuzat în mod categoric pe Ion Inculeț de complicitate la asasinat.

/ Mărturiile acestea **dezvăluiau îndărătul crimei o complicată și rafinată punere la cale** de către o **tovărășie incredibilă în aparență.**

/ **Dușman** mai afișat ca oricare altul al **restaurației** și

autor al eliminării "Gărzii de Fier" din alegerile generale,

I.G.Duca întrunea în el un **îndoit obiectiv al răzbunării.**

Ion Inculeț a lucrat în acest caz ca **instrument al camarilei ."**

" După proces,**Victor Iamandi** [...]mi-a vorbit îndelung și amănunțit de **contribuția lui Ion Inculeț la asasinat .**

/ **Iamandi** era **subsecretarul lui de sat la Interne**,și-mi spunea cum **a însemnat zi de zi în Jurnalul său intim faptele lui Inculeț**

în acest sens. **Găsirea acestui jurnal**,ar procura poate date însemnate în istoria politică a momentului de atunci.

/ După proces,**influența lui Ion Inculeț a crescut** în disproporție cu infimile lui calități și **a fost un om puternic toată vremea cît a mai durat camarila.**

Pe legionari i-a menajat cît a putut,

iar ei nu au vorbit de răzbunări nimicitoare în ce-l privea" (p.279)

Crainic /:**Procesul**

Rechizitoriul -susținut de **general C. Petrovicescu .**

L-a interesat "**fenomenul naționalist în sine** " și relațiile sale cu "**fenomenele similare** " din Europa contemporană.

Acuzatorul a ridicat din "stufăria secundară" a cercetărilor, existența unei "**generații noi crescută în fanatismul dragostei de românism**",iar de cealaltă parte,"**decrepitudinea vieții publice ,rezistînd împotriva oricărei înnoiri ,prin orice mijloace. "**

/ "**Punîndu-se de-a curmezișul drumului acestei generații , ca unealtă a unor interese străine și potrivnice românismului,**

I.G.Duca a găsit ce a căutat.

Crima e însă crimă,și autorii ei o mărturisesc cu capul sus,

/ În concluzie,**primul comisar regal special,**

cere **condamnarea pe viață a celor trei asasini** și

achitarea tuturor celorlalți,fără excepție. "

/ Senzația a fost enormă. Știrile sosite din oraș spuneau că

"guvernul și lumea liberală spumegă de furie neputincioasă." (p.279-280)

Crainic / ' 30- '33

37) **C.C Giurescu**, "Amintiri",1,**Ed.Sport -turism,1976.**

Giurescu /: **PNL-George Brătianu**

[1930] Revenirea în țară a lui Carol II (iun.'30),determină PNL la poziția cunoscută.

Atunci **Gh.Brătianu** (șeful PNL din Iași) dă o **Declarație** în care se pronunță pentru **recunoașterea lui Carol** ,ceea ce-l pune în conflict cu partidul care **hotărăște excluderea lui din PNL .**

/Cum în PNL mai existau nemulțumiri și nemulțumiți,în majoritate intelectuali și profesori, aceștia se alătură lui Gh.Brătianu.(vezi fișier **PNL-georgist**)

38) **A.P.Samson**, "Memoriile unui gazetar", **1927-1937,Cartea Românească,1979**

Samson / '27

▣ **Guv.Averescu-Știrbei-Averescu .**

[14 iunie 1927] **I.I.C.Brătianu** adusese la putere pe **Averescu.**

Cu boala lui Ferdinand,Brătianu a considerat că trebuie să revină la putere pentru a domina situația.A acționat cu o grabă care nu-i stătea în fire:

Hiottu(ministrul palatului)s-a prezentat **la Averescu**

rugîndu-l să semneze "aici" și "aici".

Era demisia care ,potrivit uzanțelor,trebuia semnată de prim-ministru

în două locuri.Aceasta a fost **faimoasa "cărămidă"** căzută din senin.

/ O mică presiune a lui **Brătianu** și **cariera de prim-ministru** a mareșalului **s-a încheiat**, de data asta **pentru totdeauna.**

/Un **guvern Știrbei** , "**de destindere**",a depus jurămîntul;apoi cei 10 miniștri liberali au

demisionat și guvernul a căzut;

/ Apoi **Brătianu a venit la putere**: a făcut alegeri "strașnice", încît PNL și-a adjudecat 90%, iar partidele lui Iorga și Averescu nici nu s-au ales! (p.17-18)

Samson / 23/ 24nov.'27

Moartea lui I.C.Brătianu

s-a produs pe neașteptate, cînd avea **64 de ani** ;

...Cu o săptămîină înainte fusese la Muzeul Simu, care dona statului 1200 tablouri și sculpturi...

Brătianu, care citea de preferință lucrări istorice, urmărea în acea vreme controversele generate de încercarea unor specialiști de a reabilita figuri istorice cărora veacurile nu le-au păstrat o bună amintire.

Printre ei, vlăstarele Papei Alexandru Borgia:

Cezar Borgia (descriș în culori negre de Ranke și Rodocanachi) apărea ca precursor al unității italiene !

/ Mare admirator al Renașterii, **Ionel nu ezită să-și scruteze destinul prin comparație cu Borgia**, care îl obseda. Cel mai puternic om politic al vremii a fost doborât în 2 zile de o amigdalită infecțioasă, urmată de septicemie. (p.7-9; 17)

Samson/: iun.'33 retro' 27

La o masă dintr-un vagon-restaurant, **Victor Iamandi** mărturisea lui Cezar Petrescu și Samson că,

/ **dacă Brătianu ar mai fi trăit 6 luni, România ar fi devenit republică, cu Titulescu președinte!** Nu avea nici o încredere în principele Nicolae și **Patriarh**, iar pe **Buzdugan** îl considera un jurist onest, dar incapabil să reziste presiunilor carliste. (p.20)

Samson / nov.'27-'28

▣ **Vintilă Brătianu**

/ I-a revenit succesiunea la **șefia PNL și a guvernului**

Era și el inginer, absolvent al Școlii Centrale dela Paris.

/ "Dictator în materie economică și **ministru de finanțe perpetuu**, el a fost **cel mai criticat și mai caricaturizat om politic al vremii**.

Era socotit ursuz, un încăpățînat, un om pe care nu-l poți scoate din ale lui.

În tinerețe fusese socotit de familie ca cel mai ușuratec dintre cei trei frați [...]

ca student la Paris, îl admira zgomotos pe Wagner, împotriva francezilor, care în acea

vreme contestau valoarea marelui compozitor. [...] Avea o **slăbiciune literară :**

I.Al.Brătescu-Voinești și o slăbiciune politică mai mare decît toate: N.Titulescu.

(p.21-22)(explică doctrina econom. financiară și acțiunea politică a lui Vintilă)

/ **A precipitat criza**, și a dat **demisia la 5 nov.'28**, încheind astfel, lungă serie a guvernelor Brătianu în istoria României. (p.23-25)

Samson /:

"Viitorul" (p.112)

Cititorii nu prea luau ziare de partid deși...

/ A fost întemeiat de **I.G.Duca**, "ziarist prin vocație", avînd o formă modernă, față de vechile foi liberale. Profesional, era un ziar bine făcut.

Duca semna art. de fond, în momente de importanță deosebită.

Mihail Dragomirescu, considerat **reprezentantul cultural al PNL**.

Prof.Grig.Tăușan (pseudonim "**Petronius**") semna un "carnet" de satiră împotriva moravurilor vremii (deși "blîndul" Tăușan nu era un satiric, ci un moralist).

Făcuse studiile la București și doctoratul la Paris -

unde fusese **elevul lui Bergson**. Liberalii l-au solicitat să se ocupe de

"Casa corpului didactic", el și-a sacrificat cariera universitară, pentru ea.

Samson /'30

▣ **I.Gh.Duca (p. 200)**

/Primul act politic a lui I.G.Duca, devenit șeful PNL, după moartea lui Vintilă, a fost **cartelul electoral cu guvernul Iorga** (prin înțelegerea cu Argetoianu).

Fiu al prof. Gh Duca (Școala de poduri și șosele, dir CFR);

studii la București și Paris (unde a fost coleg cu Gala Galaction și N.D.Cocea);Modest,muncitor,sistematic,pasionat de politică.

/ **"Tinerii** grupați mai târziu sub emblema **"H"** sau **"Părerii libere"**,și care voiau modernizarea liberalismului român,vedeau în **I.G.Duca pe șeful lor.**

Aparent ,cei mai **zeleși duciști** erau **Tătărescu și Franasovici.**

Dar cel care **a meditat mai profund** asupra transformării Partidului liberal a fost **Victor Iamandi.**[...] el va declara că

<I.G.Duca a curățat vechiul liberalism de zgura demodării și a anchilozării , dînd partidului o pronunțată orientare spre stînga, și propunîndu-și retușarea anomaliilor sociale. > (p.200)

Samson /'33

Duca (p.246-250)

[1933] S-a spus că PNL a fost adus la putere de **Richard Franasovici.**

("Rișar").**Regele (după luptele dela Grivița și influența PCR !!!)**

și-a dat seama că este prea devreme pentru dictatură , socotind că este mai prudent să stea la adăpostul Constituției, Parlamentului,partidelor...

Adversarii Regelui erau... **Maniu și G de F.**

/ Trebuia să aducă la putere PNL. **Conu Rișar** nu a convins,ci a dus doar unele negocieri.A fost doar omul de legătură, omul unor întâlniri "mondene" și "omul regelui".

/ La 14 nov.'33 ,i-a oferit **guv. lui Duca**,cu colaborarea lui **Goga și Gh.Brătianu!**

Goga "s-a rezervat " ;

Gh.Brătianu :<Cu Duca ,nici azi,nici mîine ,niciodată>

Duca :<Nu mă pot sinucide de dragul domnului Gh.Brătianu.>

/ **Și guv.s-a format numai cu liberali**,cu sacrificarea lui Rișar ,**neacceptat de Dinu Brătianu !**

Samson / 'oct.'33

▣ **Duca - Gde F.**

/ **Ei (Samson**,avea 26 de ani) a fost acasă la Duca (22 dec.'33), în str.Cometei,în spatele ASE.

/ Duca,singur, se zbucliuie sub povara îndoielii și răspunderii :

<Ce pot face eu în împrejurările de astăzi! Nu pot face nimic!>

/Primul și ultimul act hotărît de Duca a fost **dizolvarea G de F .**

S-a spus că Titulescu i-ar fi forțat mîna;**Titulescu a negat;**

C.Xeni(prietenul lui Titulescu) "a restabilit adevărul:

decretul a fost cerut de Carol și acceptat de Duca.

" Comunicîndu-i-se faptul,**Titulescu** ar fi răspuns:

<Democrațiile trebuie să se apere> .

Această versiune a fost și a lui Mironescu."

Samson /:noaptea 29 dec'33

▣ **Guv.Tătărescu .**

Corpul ciuruit de gloanțe,este așezat cu indiferență pe un divan într-o sală a castelului Peleş.

/ În cabinetul regelui,Dinu Brătianu,dr.Angelescu,V.Sassu -adică brătîni-

discută.**Angelescu** este numit președinte pentru funeralii,și vrea la guvern pe

Franasovici ;**Franasovici** refuză și propune pe Tătărescu ;

Așa a juns **Tătărescu prim-ministru** (în pofida opoziției lui Dinu Brătianu)

Samson / '34-'37

▣ **Dinu Brătianu - GhTătărescu .**

Dinu Brătianu.

În spatele Teatrului național,pe str.Oteteleşanu,se afla **Oficiul** de vînzare a

hîrtiei ,produse de Letea și Bușteni.Alături,într-o clădire nouă,se desfăceau **vinuri și țuică de calitate.** **Marele patron** al hîrtiei și vinurilor era **Constantin (Dinu) Brătianu.**

/ Agricultor prin tradiție, inginer prin profesie, **al III-lea Brătianu** lăsase politica pe seama lui Ionel și Vintilă, el **consacrându-se industriei și comerțului** (avea casă pe Calea Dorobanți). Era văzut la teatru, cinema; oferea copioase aperitive acasă; după dispariția fraților mari, a dorit să continue tradiția familiei, mai ales că-l considera pe Duca "din familie". **Tătărescu** : va deschide regelui calea guvernării personale ;

va îmbrățișa ideea schimbării Constituției ;

va sprijini reducerea prerogativelor parlamentare ,

în favoarea executivului ;

va duce o politică echivocă față de G de F [!!!!] ;

Dinu Brătianu va lupta contra acestor tendințe. După desființarea partidelor, în '38, chiar "**tinerii** ", "**grupul Părerii libere** ", vor trece de partea lui **Dinu**, semnând "**Manifestul celor 21**", **părăsindu-l pe Tătărescu, alăturându-se "bătrînilor"**. Deputatul liberal **Djuvara** , (conf. univ. cu preocupări filozofice), apropiat de "bătrîni", spunea că **< rolul lui Dinu era acela de a spune NU .>** , negația avînd funcția de a împiedica eroarea. Timp de 4 ani, **casa din calea Dorobanți** a fost "**centru de rezistență activă împotriva lui Gh. Tătărescu** "

Un secretar avea îngăduința să întrețină telefonic **legătura cu presa** și să răspundă politicilor **ce zice și ce face dl Brătianu**

Tătărescu ar fi mers mult mai departe cu obediența față de Carol;

el n-a cutezat să-l înlăture dela șefia PNL,

pentru a nu-l arunca în brațele lui Maniu.

/Congresul din 1936, l-a reconfirmat pe Brătianu și pe Tătărescu, pe funcțiile lor.

O caricatură a timpului avansa consemna următoarea legendă :

D.B: < Ai văzut ce deplin acord a fost între noi în ziua congresului ?>

Gh.T: < Așa e, dar ce păcat că a ținut doar o zi ! >

/El (Samson) i-a luat un interviu în tren (la Sighișoara, Brătianu se

întorcea din Franța) , în care **el s-a declarat contra modificării**

Constituției. Apoi l-a invitat la comemorarea morții lui Ionel B., la Florica .

Samson / ' 30-37 (p.255)

39) **N. Carandino**, "De la o zi la alta", Memorii, **Cartea Românească, 1979.**

[LD: aluzia lui Carandino are 2 ținte: **Inculeț și ...**

"oamenii d-tale " de la "**Sfarmă Piatră**" ...

care nu era altcineva decît Nichifor Crainic... Coroborează , deși e grav!]

*** Notă . I. Inculeț--**

"F. înalt și f. corpulent, Inculeț avea o figură de **Golem** și trăsături de cea mai inexpresivă placiditate. Sub aspectul blînd și inocent, ascundea însă toate **vicleniile Ohranei**, iar inerția fizică , pînă și ea, îi servea drept pretext ca să refuze fierul. **Inculeț era satrap, nu orator** " (p.195) **Lupu** devenise ținta de incitare la asasinat a rev. "**Sfarmă piatră**"

S-a urcat la tribună și **l-a amenințat pe Inculeț:**

<Să știi că dacă nu-i asfîmperi pe oamenii dumitale dela "Sfarmă Brînză"

, "**Suge-Cap**" și alte asemenea publicații, **vei avea de-aface cu mine.**

Eu nu mă uit la ei. Eu dau în dumneta! > (p.200)

Carandino despre Inculeț / '33

40 a.) **Nae Ionescu**, "Între ziaristică și filosofie" **Texte publicate în "Cuvîntul"**,

(15 aug. 1926- 26 martie 1938) Editura Timpul, Iași, 1996

Nae / '28

▣ **PNL, Liberalism .**

[Cuvîntul , 30 oct. '28] (polemică cu liberalii)

/Presa liberală invită la o discuție de idei. Consideră că **presa opoziției** nu știe decît să "ocărască " ; că inculții și nepregătiții nu pot înțelege o operă de guvernare sau un proces istoric; că mai sunt și de rea-credință, induc oamenii în eroare, sabotează opera constructivă a guvernului care , dela 1848. ... Acuzațiile sunt vechi.

/ " Ce să discuți , și cu cine să discuți ? **Ideile și ideologia liberală?**

Nu există.Partidul liberal nu a fost niciodată partid de idei.

El a împlinit,fără nici o îndoială,începînd de pe la 1840 ,**un rol** în viața noastră publică;
dar l-a împlinit instinctiv,fără conștiința unei formule pe care o realiza.

Literatura politică liberală ? Biete formule romantice și sforăitoare,

lipsite de cel mai elementar spirit critic ,perimate chiar acum trei sferturi de veac,
cînd izbutiseră să creeze **o modă.Partid de mahalagii** , "ideologia" lui a oscilat
între **inventivitatea lui Rică Venturiano sau Nae Cațavencu** ,de o parte,
și **receptivitatea lui Jupîn Dumitrache sau Conu Leonida** ,de alta.

Iar **valoarea dialectică a acestei ideologii** se măsoară [...]

pe distanța dintre **gazetăria lui Eminescu și a lui C.A.Rosetti "**

/ În prezent,**PNL.Vintilă Brătianu,"depășiți de evenimente"**,

"pierzînd contactul cu lumea europeană",insuficient de inteligenți și de flexibili,dar încă
"puternici" ...liberalii "sunt surprinși" față de viața nouă a țării și ...o declară "anormală " .

/ Cu cine să se discute ? "De cînd există **România modernă,intelectualii și-au căutat
alte culcușuri politice decît cele oferite de partidul liberal.** [...]

Acum cîțiva ani,**Institutul Social Român** a organizat un ciclu de **conferințe asupra**

doctrinelor politice.[...] Consultați-le ; și cumpăniți **aportul de idei al membrilor**

partidului liberal[...] pentru a găsi o idee ,una singură,în legătură cu liberalismul ,

e nevoie să te raportezi la conferința dlui...**Manoilescu** ;care ,precum se știe ,nu e liberal.

Teoreticienii burgheziei române și ai liberalismului ?

Șt.Zeletin,H.Sanielevici,Șt.Antim.Nici un liberal! " (p.33-35)

Nae / nov.'33

▣ **Duca** curentul antisemit.

[17 nov.'33] **Noul guvern** și-a făcut intrarea în viață cu o **declarație** de care,

de sigur,actul lui de naștere nu e străin și prin care **făgăduiește țării reprimarea**

mișcărilor extremiste.El a și trecut la acțiune ,suspendînd alaltăeri un ziar și confiscînd

ieri ,altul[...] Nu ne vom opri nici asupra **intenției guvernului de a "reprima" mișcările**

extremiste - ca unii din oamenii ce **ne dăm seama că o asemenea operație este**

imposibilă.Noi vedem în **constituirea guv.Duca** [...]gestul unui destin tragic."

/ După cum se desfășoară evenimentele,ceeace **presa democrată a cerut noului**

guvern -și a obținut - "nu este reprimarea mișcărilor extremiste [ex,mișcarea comunistă]

ci **reprimarea unor anumite mișcări extremiste.**[...] în speță,nu poate fi decît **cel de**

nuanță antisemită (p.159-162) (vezi detaliat la **fișier minorități,evrei**)

Nae / 19 nov.'33

"Naționalismul ,ca doctrină politică,are două chipuri deosebite de a se înfățișa:

pe de o parte,**în aspectul său etnicist** -încercarea de a crea un stat ,

de la punerea în valoare a puterilor spirituale ale **națiunii majoritare**;

pe de altă parte ,**în aspectul lui ca să zic așa iluminist** -

încercare de **a confunda națiunea cu totalitatea unui stat."**

(Vezi detaliat la **fișier Naționalism**)

/ **PNL** s-a manifestat ,în această problemă,confuz,amestecat,a neglijat statornic această

chestiune.**Atitudinea logică**,ar fi fost ,pentru ei,cea care au înscris-o în **Constituție**,care

cobora direct din **iluminismul sec.XVIII."****Puternica vitalitate etnicistă a Brătienilor**,

însă,a făcut că,deși nesistematic și numai sporadic,în punctul acesta de vedere iluminist,

au intervenit **neîncetat momente etniciste**. Generația noastră însăși a cunoscut

fenomenul.**Ionel Brătianu era rumân pînă în adîncul ființei lui**,iar uscăciunea de casier-

contabil a lui **Vintilă Brătianu** era numai un aspect al acestei chinuite

personalități ,capabilă,altfel,de adevărate **elanuri mistice față de neamul rumânesc** și

de virtualitățile lui. [...]nu aveți decît să comparați **politica lui Vintilă Brătianu** cu cea a

lui **Madgearu**,pentru a înțelege politica - tot liberală în fond - făcută de **un român și un**

străin. " (asta explică de ce **partidul liberal** a fost considerat ,**în fond,antisemit**,

și de ce **evreimea** a mers în bloc cu simpatiile ei **spre național-țărăniști**)

La PNL ,un"**prin noi înșine**" însemna mult mai mult!

Nae / 19 nov.'33.**Duca** a înțeles să vie la guvern făcînd **concesii în două direcții :**

/ **renunțînd** la politica de **independență economică** a țării față de străinătate,abdîcînd

decî de la lozinca "prin noi înșiși" ;

\ **renunțînd** la promovarea **momentului etnicist** ,în politica internă.**[!!!!]**

"Și iată cum,astăzi,**partidul liberal al lui Ion,Ion Ion și Vintilă Brătianu** ,

a ajuns **sprijinul finanței străine** (împotriva economiei naționale),și al **elementelor**

alogene (împotriva celor autohtone) (p.162-164)
Nae Ionescu / 28, '33

40.b)Octavian Goga ,Naționalism dezrobitor.Permanența ideii naționale,

Editura Albatros,București,1998.
Studiu introductiv ,îngrijire ,note ,Constantin Schifirneț

1930.A cui e vina?(II)

Din vol. "**Aceeași luptă**" ,ed.ziarului "Universul" ,1930, (p.407412)
2.II 1930

[LD :Unele afirmații ale lui Goga ,recunosc,mă șochează și mă depășesc. Înșirate ca pe un inventar de mari greșeli ale liberalilor în Ardeal :**intruși ;postură de negustori, colaboratori dominați de busola stomacului ;cu pronunțat caracter regionalist proconsular ;timorați, fără autoritate , amatori de șurubării .**

Toate acestea "pregătind" atmosfera care a premers marea adunare de la Alba Iulia și luarea cu asalt a Bucureștiului de către ardeleni (1928)Obișnuite în polemicile de scandal ale vremii ,cred că sunt de cea mai crasă rea-credință.Sau ... poate mă înșel,și atunci voi lăsa chestiunea deschisă ,nu o voi ocoli, dar o voi trata ca pe **una din cele mai**

deșănțate propagande demagogice

Pentru că, este clar, nu poți să afli adevăruri obiective de la politicienii români în relațiile lor de adversitate]

/Partidul Liberal

"**Autorul de căpetenie** al acestui cutremur molecular în viața noastră de stat este , de sigur,**Partidul Liberal** ,care în atotputernicia lui de ieri , pe lângă reale servicii aduse țării în trecut,canalizează și **răspunderea pentru unele mari neajunsuri** în plină actualitate .. Nu trebuie de uitat că ,atât **resuscitarea spiritului de clasă** din vechiul Regat [PT] cât și **lansarea regionalismului ardelean [PNR]** ,amândouă manifestările care au răscolit instinctele mulțimii ca **să se unească apoi într-o singură tabără [PNT]** au la origina lor **lipsa de orizont din politica Partidului Liberal.**

Cine va scrie odată istoria zbucriumului intern [LD :iar aviz viitorimii !] din prima decadă a României de după război, va avea prilejul să constate deodată cu **regretabila miopie a vechilor organisme politice** la noi, și **necontestata linie de oboesală** prin care se caracterizează activitatea lor posbelică. "

-PT= emanație a miopiei liberale

"**Partidul țărănesc** e o **emanație directă a protestării împotriva stăpânirii liberale** din ultimele decenii.[...] **masele rurale** din România de ieri ,cu tot complexul lor de necesități, **n-au izbutit să atragă** în mod covârșitor **preocupările guvernanților** ,prinși de mirajul atâtor clișee de import ."

-Burghezie inventată ad hoc

"**Urmând lozincile marelui I.Brătianu ,epigonii lui le-au strâmtat și n-au mai văzut dincolo de ele.Încălziți de ideea creării unei burghezii cu orice preț, forțând evoluția într-o țară cu relații de viață patriarhală, ei au anngajat întreg aparatul statului la opera de procreație dificilă a unei clase inventate ad hoc,** în vreme ce **țărănimea** , care constituia elementul nostru de baștină, **era lăsată în părăsire**

-Țărănimea – victimă perpetuă

"**Țăranul**, atât sub regimul conservator-latifundiar cât și sub oblăduirea capitalisto-burgheză a liberalilor,**a fost deopotrivă apăsător** în toate impulsurile lui de a-și ușura greul vieții.**Relațiile de proprietate îl condamnă la servitute** , pe de-o parte ,**înfăptuirile liberale antiagrare îl opresau**, de alta Foamea pământului a strigat zeci de ani , alături cu foamea de dreptate [vorbește de răscoala din 1907 ,de lupta cărturarilor pentru țărani] Partidul conservator a căzut repede,Partidul Liberal rămas singur pe teren, a canalizat toată răspunderea trecutului."

-Blocarea Ligii Poporului pentru evoluție lentă

"**Țăranii demobilizați** au adus cu ei acasă o conștiință politică ,care s-a pus în mișcare și **a făcut zid** împrejurul **Ligii poporului** .**Dacă generalul Averescu** ar fi fost lăsat să-și ducă înainte realizările în favoarea păturii rurale,fără să fi fost înlăturat de la guvern cu savante intrigării de culise,**exaltarea satelor pe lozinci demagogice nu s-ar fi produs** , și politica României ar fi păstrat **ritmul unei evoluții lente** fără salturi vertiginoase .

-Paradoxul relației PL-Ardeal.

[LD :Unele afirmații ale lui Goga ,recunosc,mă șochează și mă depășesc. Înșirate ca pe un inventar de mari greșeli ale liberalilor în Ardeal :**intruși ;postură de negustori, colaboratori dominați de busola stomacului ;cu pronunțat caracter regionalist proconsular ;timorați, fără autoritate , amatori de șurubării** .Toate astea "pregătind" atmosfera care a premers marea adunare de la Alba Iulia și luarea cu asalt a Bucureștiului de către ardeleni (1928)Obișnuite în polemicile de scandal ale vremii ,cred că sunt de cea mai crasă rea-credință.Sau ... poate mă înșel,și atunci voi lăsa chestiunea deschisă ,nu o voi ocoli, dar o voi trata ca pe **una din cele mai deșănțate propagande demagogice** Pentru că, este clar, nu poți să afli adevăruri obiective de la politicienii români.]

"Cu regionalismul din Ardeal lucrurile stau cam la fel în ce privește cauza inițială și biruința recentă a acestui microb indezirabil.**Particularismul de peste munți** , care există în suflete ca o zestre tristă a veacurilor de umilință, **a fost pus în valoare și transformat în instrument politic de greșelile Partidului Liberal** .

..." În adevăr ,s-ar putea scrie pagini multe de migăloasă analiză asupra **raporturilor dintre Partidul Liberal și Ardeal**, menite să explice **paradoxul ciudat al unei izolări reciproce** care stăruie încă.**Cum se face că organismul politic** care în trecut a **accentuat neconținut ideea națională și a girat cu numele lui dezrobirea de peste munți**,a fost socotit zece ani și este azi **socotit intrus în Ardeal ?**

Situația se poate lămurii numai dacă ne gândim la **greșala inițială ,la primele zile după unire**. Necunoscând psihologia specială a provinciei alipite și neavând o intuiție fericită, **conducerea liberală** de la început **a călcat cu stângul în Ardeal**. [...]

..."**Liberalii** –îmi spunea cândva pe bună dreptate un analist obiectiv și crud –n-au venit în Ardeal **nici ca stăpâni , nici ca frați**, și-au ales **postura cea mai rea** și cea mai apolitică:**de negustori** . [LD ?!]Caracterizarea e lapidară , dar nu departe de realitate , fiindcă prestigiul armelor românești biruitoare ca și elanul îmbrățișărilor frățești ,**au fost copleșite** în curând, se știe,**de valul așa-ziselor naționalizări , de operații de bancă și alte afaceri prea puțin altruiste** [?!?]

..."O declarată stângăcie , care intervine totdeauna când sunt prea multe abilități la mijloc,a făcut apoi ca **liberalii să-și asocieze în Ardeal** tocmai **elementele excepționale ca moralitate politică pe vremea unurilor** [?!?],**rătăcitori odinioară după busola stomacului în tabăra contelui Tisza** . "

..."Adăugați la acestea **nota pronunțat regionalistă a Partidului Liberal**, care pătimea și el de **aceleși defect** ca și comitetul de o sută și care a imprimat **caracterul proconsular al politicii sale în Ardeal** [?], unde **și-a instalat șefii de organizații aduși din mari depărtări**."

Toate acestea ,**plus ultima guvernare după decedarea lui I.I.C.Brătianu** , timorată și **fără autoritate** ,ținzând a înlocui gestul franc al omului de credință cu **mici șurubării de învârteală orientală**,toate acestea **au fost teren prielnic pentru demagogii inconștienți și au rodit vestita adunare de la Alba Iulia** , din care prestigiul ultimului guvern liberal a ieșit zdrențuit .

lată în cadrul unei schițe succinte **răspunderea politică a nebuniei de astăzi**. [1930] Nu se cere o specială erudiție ca să fie completată pas cu pas în toată înlănțuirea ei cronologică."

41) Manifestul-program (electoral) , oct. 1919

(Din "Istoricul Partidului național Liberal de la 1848 și pînă astăzi" [1923] ,pag. 221-223)

L.D.:din păcate, xerox fără numele autorului!

Brătianu, nevoind să semneze pacea de la Saint -Germain, a demisionat și s-a format **gouv. Artur Văitoianu**, care a organizat **primele alegeri în România întregită**,și **primele alegeri sub regimul votului universal**.

(Va urma gouv.Vaida , apoi Averescu).

Pentru alegeri, PNL a lansat următorul **manifest- program**:

"ROMÂNII,

Partidul național-liberal se înfățișează înaintea corpului electoral , la **primele alegeri** ce se fac cu **votul obștesc** în **România întregită** , cu conștiința că și-a îndeplinit pururea datoria către țară și către neam.

Întemeietorii și fruntașii lui au chezașuit , în **România mică** , înfăptuirea **unirei** principatelor, a **împroprietăririi** țăranilor, **secularizarea** averilor mănăstirești, **independența** și **regatul**, și aproape toată **organizarea socială și economică** a Statului.

Iar acum în urmă, tot partidul național-liberal a așezat pe temelii nesdruncinate și larg democratice , viața viitoare a românismului ,

prin **unitatea neamului** și prin cele **două mari reforme** interne:

votul obștesc și **exproprierea**.[...]

Noi suntem hotărâți să menținem **strânse legăturile cu aliații** noștri ,consfințite în război prin așteptările, prin așteptările și prin așteptările comune; dar înțelegem că, în această conlucrare , să se stabilească **un acord al acestor interese** , să se țină seama de **granițele recunoscute** chiar de aliați, ca drepte revendicări ale noastre și de legitima voință a Românilor de a-și menține neștirbită **suveranitatea Statului**.

Totuși **unele partide** cred că România poate să consimtă a deveni **o țară cu suveranitatea știrbită** , cu **amestecul altora** în treburile lăuntrice. Unei asemenea politici, contrarie demnității și marilor nevoi ale neamului, **partidul național-liberal** , credincios întregului său trecut , i se împotrivesc cu hotărâre.

De aceea ,el **a refuzat să se supuiască clauzelor** ce nesocoteau drepturile neamului, și rezemat întru aceasta pe voința lămurită exprimată a fraților noștri de pretutindeni , **el invită țara la o politică de apărare** ,cu convingerea că, **susținând o atare cauză, România** reprezintă **marile principii de egalitate și de independență** ale statelor , singurul temei trainic pe care se poate dezvolta în pace și în armonie internațională , roadele războiului.[...]

Între aceste două politice ,

corpul electoral este chemat să aleagă.

Partidul național-liberal, a cărui întregă muncă a fost clădită pe încrederea în virtuțile , în însușirile alese și în bunul simț firesc al poporului român, **nu se poate îndoi de simțămîntul țării**.

[...] [elogierea virtuților din încheiatul război] [...]

Guvernul național-liberal s-a retras de la cîrma Statului **tocmai pentruca cei din străinătate să se încredințeze** pe deplin

că **politica de apărare** a drepturilor și a neafernării țării ,

este politica tuturor celor conștienți de adevăratele interese ale neamului. **Afirmă deci de corpul electoral** , de sprijinul ce va da partidului național-liberal , ca să se facă în mod neîndoielnic

această dovadă și ca să se salveze astfel **viitorul României întregite** , dîndu-i-se dreptatea ce i se cuvine.

ROMÂNII,

Programul PNL îl cunoașteți :

Știți că el vrea să întemeieze înăuntru **o democrație puternică** ,

dar **națională și de ordine** ;

O democrație care , prin **expropriere și cooperare**, prin sincera aplicare a reformei agrare , să asigure **țăranimei** stăpînirea pămîntului și un trai îmbelșugat;

O democrație care, prin **răspîndirea luminei** în straturile cele mai adînci ale poporului,și prin **iubirea de țară**, să dea patriei noastre , înșfîrșit întregită , **strălucirea** ce i se cuvine printre popoarele lumii

și **să o ferească** tot de odată **de rătăcirile**

care au sguduit și au distrus state vechi și împărății puternice.

În această democrație , **minoritățile** pot fi încredințate că,

întrucît vor fi cetățeni credincioși ai Statului român,

se vor bucura de cele mai largi **drepturi naționale și religioase**."[...]

Ion I.C. Brătianu

42.) Programul PNL din 27 nov. 1921

(BCS,Fond St.-G, pch.XLV,ds.4 ,donație Puiu Angelescu)

▣ PNL -partid istoric.

"PNL care și-a legat de-a pururea numele de **renașterea României prin unirea principatelor**, prin **independentă**, prin **regat**, prin **dezvoltarea învățămîntului**, prin **băncile populare**, prin **votul obștesc**, prin **expropriere** și prin **întregirea** neamului, va închina și în viitor toate puterile sale și toate credințele lui ,intereselor superioare ale țării." (p.61)

" **PNL** socotește că generațiile cari au înfăptuit **Unitatea Națională** au acum **datoria s-o întărească și s-o desăvîrșească** printr-o politică **națională și democratică** de **ordine**, de **progres**, de **dreptate** și de **înfrățire socială**."

/Politica națională : " Poporul român n-a putut birui urgia vremurilor trecute **decît prin conștiința ființei sale etnice** și prin **sentimentul misiunii** sale istorice care îi au arătat drepturile și datoriile lui.

PNL va opune,deci, **pornirilor internaționale** dinnăutru și din afară ,nevoia stăpînitoare a **întăririi națiunii**. Prin aceasta el nu înțelege însă să nesocotească alte drepturi naționale.De aceea el vrea ca **naționalitățile** cari trăesc înăuntru României Mari , întrucît vor fi **solidare cu interesele Statului Român** , să se bucure de cele mai **întinse drepturi** și ca toate - fără deosebire de rasă sau de religie - să se poată dezvolta în deplină **liniște ,egalitate și mulțumire**."

/ Politică democratică : "O societate omenească în vremurile noastre nu poate propăși fără o **largă și sinceră democratizare**.

PNL ,prin care s-au îndeplinit toate reformele democratice de pînă acum , va lupta pentru **desăvîrșirea democratizării** , izvorîta din **expropriere și votul obștesc**. [...]

Va face însă această operă propovăduind numai ceea ce este folositor pentru țară și pentru neam, **ferindu-se de a otrăvi sufletele prin agitațiuni demagogice** sau de a **amăgi buna credință** printr-o întrecere în **făgădueli amăgitoare**."

/ Dreptatea socială "**Votul obștesc** a dat națiunii **puterea politică** a țării , iar **exproprierea pentru țărănime și participarea la beneficii pentru muncitorime** , dau acestui popor **puterea economică**.

Aceste **două mari puteri** ,cari erau ale cîtorva, au trecut și trec - prin opera PNL - în mîinile **întregului popor**, îndeplinind astfel, acea dorită și reală **dreptate socială** , care este adevărata **temelie a ordinii** și adevărata **garanție a libertăților** noastre."

/Ordinea : " În vremea de adîncă prefacere de azi , **ideea de ordine** singură poate pune statele la adăpostul sguduirilor ; fără ordine , democrația nu poate deveni o realitate. De aceea **PNL**

va combate pe acei cari urmăresc **nimicirea organizației sociale** și pe acei cari, amețiți de formule atrăgătoare , conștient sau inconștient, **duc țara la distrugere**. "

/Progresul : "Ideea de ordine sănătos concepută este cea mai trainică temelie a **progresului**. PNL poartă grija ordinii, tocmai fiindcă îl frămîntă **dorul progreselor de mîine** , fiindcă privirile îi sunt neconținut ațintite spre **noi reforme politice sociale**. "

/Înfrățire socială : " De asemenea istoria ne învață că nicăeri și niciodată popoarele n-au putut clădi ceva temeinic pe **vrajbă și pe ură**.

PNL ,convins că numai **înfrățirea socială** poate închea o adevărată și rodnică democrație , **consideră propovăduirea luptei de clasă** ca o **primejdie națională** și **se va împotrivi** din toate puterile lui, politice care trăește din **ațîțarea** unor asemenea dezbinări "

(p. 61- 62)

PNL / '21

▣ Constituția :

"Consolidarea unității naționale nu se poate săvîrși cît timp nu se va da o **Constituție** ,României Întregite, potrivit situației și nevoilor ei actuale. Una din primele griji ale **PNL** va fi , prin urmare , **modificarea constituției**. Această reformă va trebui neapărat să ție seama de **principiile naționale și democratice** pe cari se reazeamă toate **statele moderne**. " (p. 63)

PNL/'21

▣ Unificarea administrativă:

"Pe lângă constituție, se impune grabnic și **unificarea administrativă**. Întârzierea ei a contribuit puternic la starea nenorocită de azi. Această unificare , **PNL** înțelege s-o îndeplinească printr-o **largă descentralizare**.

Comuna și județul trebuie să aibă viața lor de sine stătătoare , iar **puterea centrală** nu trebuie să intervie în conducerea lor, decât în măsura impusă de **cerințele unității și siguranței statului**.

Autonomiile ,ca și **centralizarea** ,
nu corespund nevoilor României Mari ."

▣ Unificarea legislativă:

"Ținuturile azi unite nu pot să trăiască indefinit sub **legiuiri deosebite**.

Ținând seama de condițiile izvorâte din împrejurările vremurilor ,
toți fiii țării trebuie să ajungă să aibă

aceleași drepturi și aceleași îndatoriri." (p. 63)

PNL /'21

▣ Finanțele. Bugetul.

Războiul a creat la noi , ca și aiurea,

greutăți financiare , dar **cheltuielile nesăbuite** de la încheierea păcii încoace ,
nepriceperea cu care au fost conduse finanțele publice , și **ultimele impozite** nesocotite
și inaplicabile ce s-au votat , ne-au dus la o situație gravă , care cere măsuri grabnice și
hotărâte.

"**PNL** recunoaște nevoia unor **noi impozite** , dar el socotește că **statul** nu este îndrituit
să impuie contribuabililor sacrificii , decât făcând totdeodată **în buget , economiile
necesare** , așa încât fiecare să aibă conștiința că **banul** pe care îl dă e, într-adevăr,
întrebuințat în folos pentru țară." **Bugetul** trebuie să fie echilibrat , realist.

Banul trebuie administrat cu cinste și chibzuială.

/ **Impozitele** trebuie astfel puse încât să țină seama de
putința fiecăruia și de **puterea de producție** a țării.

" **PNL** va schimba impozitele. **Va propune un impozit progresiv pe venit**, mai simplu,
mai moderat; **va ușura** actualul sistem de prestații apăsător și nedrept ; **va desființa**
impozitul pe proprietăți agricole ,

pe cifra de afaceri , cari duc la scumpirea traiului, și **va recurge** la un **impozit pe avere** ,
numai dacă se va aprecia că ,altfel,

finanțele statului nu pot fi salvate.

În schimb, **PNL** va impune **cîștigurile de război**, ca o cerință
superioară de **dreptate socială și moralitate publică.**" (p. 64)

PNL /'21

▣ Propășirea economică : **P.d.v. al PNL cunoscut de mult :**

" dezvoltarea bogățiilor țării , în primul rînd,
prin **munca , inițiativa și capitalurile românești** ."

Prin această politică s-a asigurat , pînă ieri, "**neatîrnarea** economică a României Mici " ;
prin ea "se cuvine ca și în viitor să se asigure **neatîrnarea României Mari** " .

Asemenea politică "**nu înlătură conlucrarea capitalurilor străine** , dar ea vrea cu
aceste capitaluri **raporturi de cinstită și frățească** conlucrare , iar **nu legături de
asuprire sau de acaparare** primejdioase suveranității naționale ,
care ar lăsa **poporul român sărac** ,

într-una din cele mai **binecuvîntate țări** ale Europei."

Conlucrarea cu capitalurile străine trebuie să fie întemeiată

Pe "**acordul intereselor respective** , pe **comună încredere** și pe **cuvenita
remunerare** a muncii și a priceperii fiecăruia,

sub preocuparea stăpînitoare a **intereselor obștești** și
ale **economiei națiunii române.**" (p. 65)

PNL/'21

▣ Chestia agrară :

Prin munca și străduințele PNL s-au expropriat peste 2 milioane ha ,și au fost date
țăranilor.

S-au săvârșit și abuzuri și nedreptăți, de aceea PNL se va strădui să repare aceste abuzuri și să urgenteze lucrările de expropriere, mai ales în Ardeal, pentruca România să devie **din țară "latifundiară "**,

în țară "de mică proprietate țărănească ."

/ Dar chestiunea nu este numai de "proprietate" ci și de "producțiune".

Țăranul trebuie să îngrijească bine pământul ,
de aceea PNL va încuraja **învățămîntul agricol** ;

va dezvolta **creditul țărănesc**;

va organiza , pe bază **cooperativă**, vînzarea produselor țărănești.

/Pădurile -trebuie să înlesnească traiul **țăranilor** de la **deal** și de la **munte**, nu să-i sărăcească. Fără a primejdui domeniul silvic, trebuie luate măsuri care să ușureze viața țăranilor din aceste regiuni. (p. 66)

PNL / '21

▣ **Chestia muncitorească :**

" Se cuvine de a da **o dezlegare** și problemelor care privesc **soarta muncitorilor** de la orașe.

Preocupat de grija **conflictelor dintre capital și muncă** , PNL a înscris încă de la **lași** [1917? 1918?] în programul său,

participarea la beneficii și va lupta pentru o cît mai **largă aplicare**

a acestui principiu în viața noastră economică.

Recunoașterea și serioasa organizare a **sindicatelor profesionale**, reglementarea **drepturilor la grevă**, cu introducerea principiului **arbitrajului obligatoriu**, reorganizarea și îmbunătățirea **asigurărilor** muncitorești, **contractul colectiv**, **opt ore** de muncă , **proteguirea** muncii femeilor și copiilor , înlesnirea **creditului muncitoresc** ,
sunt **reforme ce nu mai pot fi amîinate** .

Ele trebuiesc însă concepute într-un **spirit de încredere** față de muncitori, **nu într-un spirit polițienesc.**"

/ Înăptuirea acestor **reforme** se impune

ca o "satisfacție adusă unor **legitime revendicări** "

și ca un mijloc "de a stăpîni **curențele anarhice**, care ,

ațîțind suferințele și lipsurile lumii muncitoare ,

o pot lesne ispiti să alunece spre **povîrnișuri periculoase.** "

PNL este convins că **muncitorimea** își dă seama ,astăzi , că "asemenea reforme îi pot mai bine îmbunătăți starea ,

decît **teoriile amăgitoare** cari ,

în alte țări, **au dus la mizerie și foame** " (p. 66)

(L.D : Aluzie directă la Rusia Sovietică)

PNL/ '21

▣ **Chestia religioasă :**

"**Toate confesiunile** din România Mare au dreptul la **solicitudinea statului**.

Biserica ortodoxă trebuie **unificată și reorganizată** după spiritul statutului organic din Transilvania ,**îmbunătățit** la lumina experienței și adaptat stărilor din România întregită și liberă. [...]

Biserica Unită trebuie să dobîndească situația la care este îndreptățită , ca **biserica națională.**"(p. 66)

PNL/'21

▣ **Chestia învățămîntului :**

/ **Școala** trebuie să capete cuvenita dezvoltare , pentru a răspîndi în întreg poporul **știința de carte**

" de care a fost lipsit din cauza greutăților ce pînă azi ne-au apăsat neamul. Timpul pierdut trebuie cîștigat."

PNL, care numără ,pentru serviciile aduse țării , "opera lui Haret",

va urmări să dezvolte **învățămîntul rural** și să distrugă **analfabetismul.**"**O școală** , pe fiecare cătun, **un învățător** la 50 de copii" -iată năzuința PNL.PNL va dezvolta

învățămîntul profesional , punîndu-l în legătură cu nevoile crescînde ale vieții moderne ;

va întinde **învățămîntul secundar** ; va da strălucire învățămîntul **universitar.** " În patria mărită , **Universitatea** trebuie să fie focarul care să împrăștie lumina asupra întregului

învățămînt ."

/ "PNL consideră încurajarea progreselor **culturale și artistice** , întemeiate pe însușirile deosebite de poporul nostru ,
ca o **înalță datorie** către neam și civilizație. " (p.67)
PNL/'21

▣ **Chestia sanitară :**

"Chestia sanitară merită și ea toată **luarea aminte.Războiul** a lăsat în urma lui **epidemii și boli** care amenință poporul nostru în puterea lui trupească.**Statul e dator** să înlătore această primejdie
printr-o bună **organizare sanitară** și
prin facerea din timp a **sacrificiilor** reclamate de sănătatea publică."
PNL / '21

▣ **Armata :**

"Pătruns de recunoștință și de dragoste pentru armata prin a cărei vitejie s-au împlinit aspirațiunile de veacuri ale românismului , **PNL** socotește buna întocmire morală și materială a oștirii , adaptarea ei la noile nevoi, ca o puternică pavăză împotriva primejdiilor din afară și ca cel mai bun mijloc de a asigura pacea în împrejurările actuale. "
PNL vede în " spiritul de abnegație și devotament al ofițerilor și soldaților , o **înalță școală de solidaritate socială și de disciplină morală**, în sevicul intereselor superioare ale neamului și ale statului."
Este o datorie a statului să se îngrijească
de **pensiile militare** , de **ocrotirea orfanilor**,
de **soarta invalizilor** și a **văduvelor de război**. (p. 68)
PNL / '21

▣ **Politica externă :**

"Credincios politiciii sale de pînă acum , **PNL vede** într-o strînsă **legătură cu aliații**, alături de care am dus și am cîștigat războiul pentru Unitate națională , **chezășia consolidării României Mari** și a situației internaționale.**Aceste raporturi** între statele neatîrmate cari au luptat și s-au jertfit pentru o cauză comună , nu pot fi însă temeinic stabilite decît **pe o bază de perfectă egalitate** și , de aceea **PNL** , urmînd fără șovăire poziția marilor săi antemergători , **va lupta pentru menținerea suveranității politice și economice** a țării și pentru **păstrarea neștirbită a drepturilor** ei naționale recunoscute și consfințite " (p. 68-69)
PNL/'21

▣ **Criza morală.**

"În fața **crizei morale** de azi, **PNL** crede că printr-o **administrație cinstită** trebuie să se asigure în țară **legalitatea și moralitatea** ,
că **abuzurile trebuiesc pedepsite** și
că **sancțiunile trebuiesc aplicate**.
Se cuvine a se reda acestui popor cu suflet cinstit și însetat de dreptate , disciplina morală la cari aspiră."

43) PNL.Doctrina liberală , 1923-1924

(Prelegeri la I.S.R ,1923-24)

I.G.Duca , Doctrina liberală , (p. 103-110)

/Institutul Social Român a avut **fericita inspirație** cînd a cerut **reprezentanților** diferitelor noastre înjghebări politice ,
să vorbească despre **doctrinile lor**. [...]

/"**Doctrina național-liberală** este lămurită. Ea se poate rezuma în următoare formulă :<**Progresul sub toate formele** în cadrul însă al **concepției proprietății individuale** . >"
[**L.D.atenție , nu am nici oîndoială peivind paternitatea programelor PN L carevor urma: I.G.Duca**]

(vezi pe larg la **Doctrine politice și Liberalism**)

"Așa fiind **doctrina liberală** crede cu puțință **realizarea progresului** cât de înaintat în cadrul **concepției proprietății individuale** numai prin **ordine**, prin **democrație**, prin **naționalism** și prin **armonie socială**.

Acestea sunt ca să zicem așa cele **patru coloane** care susțin **templul doctrinei liberale**. "

/ "**Liberalismul** nu crede posibil progresul în vremurile noastre fără **democrație**, adică **fără guvernarea poporului prin popor și pentru popor** [...] **demagogia e ușoară**. Ea **trezește toate speranțele**, **ațîță toate patimele**. **Turbură fără să potolească**.

Democrația e grea, e ingrătă. Datoria ei e **să înstruneze pornirile** nesănătoase, **să ridice stavila rațiunii** în fața valurilor pasiunii,

să spuie adevărul cînd **mulțimea așteaptă măguliri**. [...] de aceea

democrația liberală cunoaște nedreptățile trecătoare ale **inpopularității**

/"**Doctrina liberală respinge** manifestațiunile violente

ale așa-zisului **naționalism exclusivist și strîmt**, ca un fenomen **morbid**,

ca o dovadă de **slăbiciune**, sau ca o mărturisire de **nepricepere**...

a nevoilor superioare., de armonie socială, fără de care societățile omenești nici nu pot avea o dezvoltare normală."

Naționalismul este de mai multe feluri : **teoretic**, **cultural**.

"**Liberalismul îmbrățișează toate aceste forme de naționalism**."

/ "**Liberalismul** nu crede posibil **progresul** decît prin **evoluție**

și **evoluția nu poate fi dobîndită fără armonie socială**.

"Prin **armonie socială progresul e asigurat**,

prin **lupta de clasă** el e **amenințat**."

Deosebiriile dintre liberalism și celelalte doctrine.

(conservatorism, naționalism, țărănism, socialism)

(vezi la **Doctrine politice**)

Duca /'23

Liberalismul și partidele liberale.

Partidele liberale, nu liberalismul, **suferă unele înfrîngeri**.

"În domeniul proprietății, **partidul liberal român** a plecat de la **ideea clasică a**

proprietății quirinare romane, sacră și inviolabilă,

și a ajuns la **formula proprietății funcțiune socială**,

din care a ieșit **exproprierea și naționalizarea subsolului**."

Duca /'23

Proprietatea.

PNL a fost adesea învinuit că "**face socialism**" prin expropriere!

Este o confuzie. Cum putea **sporirea proprietarilor individuali** să fie socialism, cînd

socialismul proclamă tocmai **desființarea întregii proprietăți**

individuale. "**Exproprierea este o formulă de progres social**, cu totul credincioasă

doctrinei liberale,

fiindcă **nu depășește cadrul ideii de proprietate individuală**.

E o **repartițiune nouă a proprietății individuale** ce exista la noi la un anumit moment

dat, **nu este nimicirea ei**."

Noțiunea de proprietate poate să fie mai **largă** sau mai **îngustă**.

Ea poate cuprinde **suprafața** sau **subsolul**.

PNL, potrivit nevoilor sociale, a adoptat **ambele forme de proprietate**,

fără a trăda ideea însăși de proprietate. El a plecat de la **despărțirea intereselor**

capitalului și ale muncii, ajungînd la **formula participării la beneficii**, din nevoia

inexorabilă a **conciliațiunii și armonizării lor**.

PNL nu a cerut (ca socialiștii) desființarea capitalului și a mijloacelor de producție. El

respinge cu hotărîre "**introducerea comunismului**",

dar potrivit năzuințelor lui de **progres**, de **armonie socială**,

vrea "**încetarea antagonismul fratricid**" dintre cei doi factori ai producției, **capitalul și**

munca, și înlocuirea acestei lupte de interese egoiste

printr-o **conlucrare** cerută de dreptate."

Duca /'23

Libertatea absolută / Intervenționismul

/ În materie de economie politică ,
PNL a plecat de la formula **<laissez faire,laissez passer! >** spre a ajunge la **<intervenționism >** , care **apără** pe **cel slab împotriva celui puternic și interesul obștesc reprezentat de Stat.**

Libertatea absolută era o necesitate în vremurile de organizare economică a statelor.Cu cât organizarea s-a desăvârșit, viața economică modernă și relațiile internaționale a devenit mai complexă,

a trebuit să se țarmurească forțele în joc.

"Intervenționismul a izvorât astfel din complexitatea economică modernă , nu numai ca o **condiție a progresului**, ci ca un **mijloc** de înlăturare a **ciocnirilor violente** , deci a **anarhiei."**

/ În materie socială, **liberalismul român** a ajuns de la "**individualismul atotputernic**" , la țarmurirea treptată și crescândă a **individului** , în fața nevoii de **dreptate** și de **echilibru** general.

"Individualismul nemărginit și nestînjenit își **avea rațiunea** în epoca de creațiune a liberalimului.[...] Mai târziu însă, când **aceste drepturi** au fost **asigurate oricui și oricând** , stăpîn neturburat pe destinele lui, fiecare era **ispitit** nu numai **să uzeze**, dar adesea **să și abuzeze** de aceste drepturi,oare **datoria unui partid liberal** , conștient de doctrina lui, era să privească nepăsător la această deslănțuire distrugătoare , sau **să restabilească echilibrul social**, stabilind limite peste care **drepturile omului** nu se mai împacă cu **nevoile obștești ? "**

Duca /23

Libertate, liberalism , PNL

Prevăzînd obiecția că , în acest fel, **titulatura partidului nu se mai potrivește cu doctrina** , Duca anticipa : "Dacă la atîta se rezumă critica, o **primesc și recunosc** că există o **antinomie** între formula **liberalismului clasic** și cea a **liberalismului modern**,[...] **Libertatea nu e o rațiune** destul de largă , destul de cuprinzătoare, ca **să îmbrățișeze tot** ce reprezintă actuala doctrină liberală.

Libertatea a fost un mare postulat al omenirii. **Izbînda ei** a stîrnit lupte uriașe și a reprezentat un **mare progres** în viața popoarelor.A fost firesc ca **partidele** care au luptat pentru întronarea ei, să și-o pună **în titulatură**.

(Sunt țări în care partidele,fără a-și schimba doctrina,și-au schimbat-o)

"În România titulatura s-a păstrat și se va păstra fiindcă n-avem a roși la **numele de liberal**.

Acest nume e atît de **strîns legat** de toată **renașterea României Mici** și atît de **strîns unit** cu înfăptuirea **României Mari**, încît a devenit un **simbol**: pentru trecut o **mîndrie** , pentru viitor o **speranță**."

Și dacă **coiful cu trei pene** de la Crecy și stindardul britanic al Plantagenetilor , precum și perimata **<liberté, egalité, fraternité >**

de pe pajera franceză **n-au împiedicat Anglia și Franța** să întemeieze **două strălucite democrații**, tot astfel, sub egida neschimbată a titulaturii sale, **PNL va desăvîrși** opera sa **de progres** , întemeiat pe **ordine**, pe **democrație**, pe **naționalism**, și pe **armonie socială**.(p.109-110)

G.Tașcă - Liberalismul economic

Mircea Djuvara - Evoluție și revoluție

Mihail Manoilescu - Neoliberalism

(vezi pe larg la **Doctrine politice / Liberalism**)

44) Manifestul -program **PNL. Campania electorală 1926.**

(BCS, fond St-G , pch. XLV, ds. 4 ,donație Puiu Angelescu)

PNL cere încrederea țării pe temeiul **serviciilor aduse țării** aproape **80 de ani** ; a **ideilor naționale și democratice** pe care le reprezintă în viața politică a României întregite.

▣ **Monarhie constituțională :**

PNL vede asigurată propășirea statului român numai "printr-un regim monarhic și constituțional , întemeiat pe **democrație**, pe **ordine** și **înfrățire socială** ."

El înțelege să urmeze în totul **hotărârile M.S.R.** ,
consfințite , potrivit prevederilor constituționale,
prin **voturile Adunării Naționale din 4 ianuarie 1926** ,
și **să apere așezământul constituțional** , împotriva oricăror încercări menite să-i
zdruncine temelile sau să-i primejduiască existența.

▣ **Unificarea administrativă și legislativă :**

Opera de consolidare a țării , căreia PNL i-a închinat ,
în trecuta sa guvernare de 4 ani, toate eforturile sale, **nu este sfârșită**.
Statul român nu-și poate regăsi traiul său normal , fără întregirea acestei opere.Trebuie
ca, printr-o muncă fără preget,
să se ajungă la o **desăvârșită unificare administrativă și legislativă** în toate ramurile de
stat .

PNL/'26 (p. 70)

▣ **Capitalul străin :**

În cadrul unei politici de colaborare , **PNL "va fi fericit să vadă capitalurile străine
venind să ajute la dezvoltarea țării."** (p. 73)

▣ **Meseriași și muncitori :**

"PNL se simte dator să acorde întreg sprijinul său meseriașilor și muncitorilor industriali.
Un **Cod al muncii** , întocmit fără întârziere să creeze condițiile menite **să dea
muncitorilor locul și rolul**

ce li se cuvin în economia națională " (p. 73)

PNL/'26

▣ **Minoritățile : PNL, călăuzit de largi principii democratice ,**

" a înscris în **Constituția țării drepturile firești** de care trebuie să se bucure **cetățenii
minoritari**.[...]

El înțelege **să respecte** cinstit aceste drepturi și **urmărește** ca ,
printr-o **politică de înfrățire și de solidarizare** a intereselor acestor cetățeni cu
interesele permanente ale statului român,
să creeze condițiile cele mai prielnice de viață pentru populațiile minoritare și **să
asigure** dezvoltarea normală și liniștită a patriei întregite. " (p. 73-74)

PNL/'26

) Instrucțiuni ale C.Ex. PNL ,cătrec organiz. jud.,?oct. 1926

(BCS, fd St.-G,pch.Cl, ds. 3 -

donajie **Ermil Pangrati***,președ. jud Caliacra)

[* Ermil Pangrati:rector al Universității București, senator PNL

(1923-'28),activitate științifică intensă.Prieten cu I.G.Duca]

Ion I.C.Brătianu : În vederea reînceperii **acțiunii politice** și **reorganizării PNL**, trimite
Instrucțiuni ,pentru a obține **observații**

care se vor discuta la întrunirea Comitetului Executiv din 21 oct.'26 .

PNL /'26

▣ **Educația cetățenească :**

Consolidarea României Întregite nu va fi desăvârșită dacă nu se va face **educația
cetățenească** a maselor.

"Frământările de după război,au îngreuiat și au întârziat această operă
și **masele populare** , **nefiind de-ajuns de luminate** , pot fi amăgite de **curente
demagogice** și de **propagande subversive**."

În faza în care intrăm ,**PNL** are datoria **să consacre puterile acestui țel**.Educația trebuie
să se facă "la suprafață" și în "adîncime".

/La suprafață , pentru a **trezi la viața de stat a României Mari**,

toate **ținuturile** .Trecutul a stînjinit acest proces de unificare .

Se cuvine să-l înfăptuim.

În adîncime, pentru a pătrunde de sus,pînă în cele mai largi straturi.

"**Cei de jos** trebuie să asculte îndrumările cercurilor conducătoare , iar acestea trebuie să îi solidarizeze cu acțiunea lor. "

/Educația cetățenească cere un **caracter național și democratic**.

Ea cere o muncă grea , lungă și continuă.PNL trebuie să se adapteze cerințelor **votului universal**.Nu o propagandă abstractă , de principii, ci aplicarea lor în toate manifestațiile.Îndrumarea trebuie să aibă un **caracter de înaltă moralitate** , pentru a nu slăbi ideea de legalitate și ordine. (p. 98)

PNL urmărește întemeierea unei **puternice și sănătoase democrații** , pe următoarele baze:

a) Națională : hotărât să asigure **minorităților** toate drepturile , cu condiția ca " **să fie credincioase statului român și în cadrul Constituției** " În același timp, **PNL crede** că " se cade a se da **elementului românesc** , oprit în dezvoltarea sa firească prin vitregia vremurilor și prin asuprirea stăpînilor străine , **putința unei depline și strălucite dezvoltări viitoare** , așa precum este și îndreptățit să aibă prin **origina** lui și prin **însușirile** sale alese.

Numai în cadrul **ideii naționale** se poate ajunge la o atare

reintegrare a elementului românesc în drepturile sale istorice și firești."(p. 98)

b) Ordine : "Mai cu seamă **popoarele înconjurate de vecini puternici** , sunt **osîndite să-și piardă independența politică** sau chiar **existența națională** , dacă se lasă tîrîte pe povîrnișul **frămîntărilor anarhice** sau al **mișcărilor revoluționare.**"

c) Progres : **PNL** este hotărât să nu se dea în lături de la nici o **reformă socială** ,oricît de înaintată ar fi ea, cu condiția să fie

"**în cadrul concepției proprietății individuale.** "

PNL merge pe **calea progresului** " pînă la limita **ideologiei partidelor de ordine.**"

PNL a făcut **reforma agrară și votul obștesc** , cînd **România Mică** , **censitară și latifundiară** , trăia între **Rusia autocrată a Romanovilor și Austro-Ungaria feudală reacționară a Habsburgilor.** (p. 98)

d) Armonie socială : "Convingerea noastră este că **lupta de clasă**

nu poate duce decît la **anarhie socială**; ea transformă viața Statului într-un adevărat **război civil endemic** , care înlesnește orice proces de **descompunere socială** , dar nu poate sluji de temelie la o operă de consolidare cum este aceea pe care o cer astăzi toate interesele României Întregite."

Într-un regim democratic , **clasele sociale** sunt în **continuă prefacere**.

Ele **se nasc unele din altele**, masele populare fiind **rezervorul** care alimentează **elita intelectuală** precum și toate **cercurile conducătoare**.Cu cît acest **rezervor** este mai mare , cu atît **elementele** din care se compune sunt mai **viguroase** și mai **luminate**, cu atît **selecționarea** va fi mai bună. (p. 98)

PNL / '26

▣ **Diferența dintre partide :**

Lămurirea acestor **patru principii** fundamentale stabilește de la sine și **deosebirile** dintre noi și celelalte partide politice.**Alte partide** susțin și ele că urmăresc democratizarea și progresul țării , dar , spre deosebire de PNL, fără grija ideii naționale , au un **caracter internațional** .

În baza concepțiunii lor, stă **lupta de clasă** ,

"după noi ,**istoricește greșită și politicește primejdioasă** " .

/ PNȚ : Propovăduind **lupta de clasă ,desordinea și internaționalismul** , aceste partide fiind de fapt **în contradicție** cu adevăratele simțăminte ale **clasei țărănești** ,pe care au pretenția să o reprezinte în viața noastră publică. [aluzie la PNȚ , PT]

Țăranul nostru este **naționalist**;

este strîns legat de **ideea proprietății individuale** (orice idee de proprietate colectivă este opusă tradițiilor , voinței și interesului lui) ;

este **pașnic** (iubirea lui de pace are o notă tradiționalistă, chiar conservatoare)

Din p.d.v. al ideologiei , este o contradicție flagrantă între țărănime și partidele ce pretind a vorbi în numele ei.

/ Celelalte : se acoperă cu **titulaturi seducătoare** , un amestec de **demagogie** , de **internaționalism** și de **concepții socialiste**, care nu pot avea nimic comun cu naționalismul puternic, iubirea de ordine și de proprietate individuală, și cu pașnicul realism al țăranului român.

(p. 98-99)

PNL /'26

▣ Respingerea învinuirilor aduse PNL.

Adversarii spun că **PNL** este partid **oligarhic, bancar, de dreapta.**

a) Partid oligarhic ? :O atare învinuire este total neacoperită.

"**Oligarhia** este o **formă de guvernământ** care urmărește **ocîrmuirea** unei societăți omenești de către **cîțiva** în folosul **cîtorva.**"

Ori, **cum poate fi învinuit PNL** care, de la întemeierea lui,

a stat în fruntea tuturor marilor revendicări democratice din România ;care **și-a**

început activitatea pentru **dobîndirea libertăților** și pentru **desființarea**

privilegiilor ;care a căutat neîncetat

să lărgească drepturile mulțimei și a încoronat această luptă de peste 80 de ani ,prin

votul obștesc și expropriere ?!

/ **PNL** a înfăptuit **cea mai îndrăzneată reformă agrară**, care s-a făcut în Europa, cu

ajutorul unui **Parlament** alcătuit , în mare majoritate ,

de **proprietari funciari**, cu prețul sacrificiilor propriilor interese.

" Este potrivit **să luați în derîdere elementele conservatoare** care, după ce **s-au sforțat**

să împiedice reforma,

acum au pretenția să ne dea nouă **lecții de democrație** ;

de asemeni **pe cei care** , chemați la viața publică prin reformele noastre , **uitînd ce**

datorază PNL,

printr-un **ciudat amestec de uitare a trecutului și de ingratitude** , vorbesc ca și cînd

ei ar fi autorii democratizării țării,

iar **pe noi ne trec în rîndul oligarhilor."**

/ Cînd în oct. 1919 , PNL a plecat de la guvern, în Vechiul Regat **exproprierea** era un

fapt împlinit de aproape un an de zile.

Se luase de la proprietari cotele prevăzute și fuseseră date țăranilor (în obștii) , pînă la

parcelare (care a urmat) .

Toate celelalte provincii au găsit **temeiul și normele de aplicare**

pentru **propriile lor expropieri și împrôpietări.**

Acum **unele partide cer o nouă expropriere !**

Proprietatea mare a fost redusă de la **50 %** la **6-8 %.**

Dacă s-ar expropia întreaga proprietate mare,

tot ar rămîne neîmprôpietăriți sute de mii de țărani.

"**Chestia agrară** nu trebuie să fie o **chestiune de licitație** ,

ci este o **problemă de prevedere și consolidare socială.**

România trebuia să se transforme **din țară de latifundiari**

în **țară de proprietate țărănească.**

PNL a îndeplinit această operă. "(p. 99)

PNL / '26

▣ Partid bancar ?

P.Consevator a lansat , în trecut, această **formulă.**

"**Democrații** " de azi o **repetă.**

/PNL a considerat că **statul român** trebuie să aibă o dezvoltare economică de sine-

stătătoare . " El a considerat o **dogmă** că **independența politică** , fără **independența**

economică ,

este o **iluzie.**" PNL s-a străduit să creeze în România o atare viață economică și a luptat

pentru : înființarea unei **industrii naționale,**

crearea unei **organizații bancare** românești (BNR, Credit Funciar, Băncile provinciale,

Băncile populare) , **naționalizarea bogățiilor** (mai ales petrol) și a **mijloacelor de**

transport , pentru a rămîne în mîinile poporului și statului român.

Această politică era însuflețită de un **sentiment de idealism** ,

manifestare a unui **patriotism sincer și prevăzător.**

/ **PNL** și **capitalul străin.** Este bine să se explice acest lucru.

Se tot spune că PNL ar fi contra lor ! **inexact !**

"Ceea ce vrea **PNL** este ca **participarea capitalului străin** să se facă în astfel de condiții

, încît din ea **să nu rezulte pierderea neatîrnării** economice.Vrem participarea

capitalului străin sub formă de **colaborare** economică iar **nu de acaparare și**

subordonare .

Marile merite a Legilor de comercializare ,Legea minelor,

și-au avut un atre scop.(p. 100)

PNL / '26

▣ Partid de dreapta ?

Este o învinuire lipsită de temei.

Caracteristica **PNL** ,este **spiritul evolutiv**. De 80 de ani a fost purtătorul reformelor înaintate, care au transformat **România** , din **două provincii vasale și oligarhice**, într-o **Românie Mare, independentă, democrată**.

"Caracterul de **dreapta** sau de **stînga**

nu se determină după poziția unui partid față de celelalte , ci trebuie considerată **după soluțiile** pe care partidul le dă **marilor probleme obștești**,

adică dacă au un **substrat reacționar** sau **democrat**."

/ Din acest p.d.v., **PNL** este un **partid de stînga**, chiar dacă se ivesc **partide demagogice sau anarhice** care se consideră, ele, de stînga.

"De altfel, **dacă s-ar judeca bine, toate partidele care se autointitulează de< stînga > , sunt , de fapt, de <dreapta> ."**

Nu se vorbește de "stînga " și "dreapta " și la bolșevici !?

PNL / '26 (p. 101)

Extrase din **presă** despre **PNL**. ('22, '27, '28 etc.)

Atenție L.D ! Cu toată rezerva !

"**Graba încoronării**" : **Brătianu** ține mult să se știe în Ardeal , că regele nu ar aproba **campania P.Național** , și că sprijină pe primul său ministru. De aceea el își dă toate silințele **să se facă încoronarea** înainte de deschiderea sesiunii parlamentare. Catedrala a fost zidită ,dar pereții sunt goi (picturile nu se pot face în grabă) .Se vor pune pe pereți pînze cu picturi improvizate. ("Adevărul " ,3 sept.'22)

"**Ionel Brătianu și național-țărăniștii** " : se afirmă că Ionel Brătianu, privind raportul cu rezultatele alegerilor pentru Cameră, ar fi exclamat :

< **Mai puțin** ,ar fi fost mult **mai bine !** > Prea marele succes al liberalilor încurcă socotelile , deoarece **el urmărea un acord cu național-țărăniștii** ("Adevărul " , 11 iul.1927)

"**Între cele două partide de guvernămînt** " : **Natura raporturilor** dintre cele două partide de guvernămînt **stă în mîinile lui Brătianu**. Dacă va continua să exaspereze opoziția din parlament, liniște nu va fi în țară.

("Adevărul", 22iul.'27)

"**Întrevederea Brătianu- Vaida Voevod**" :**Ionel Brătianu** a declarat că ține să se știe de către direcția PNȚ că **este decis să dea un caracter normal** raporturilor dintre **guvern și opoziție**.

Ar fi dorit **o colaborare** la guvern. **PNȚ a declinat propunerea**.

În joc sunt **mari interese ale țării**, este și **fixarea definitivă a forțelor reale** pe care **Coroana și țara** să știe că **se pot bizui** în orice moment.

Brătianu, mulțumit de felul cum s-a făcut transmisiunea de puteri după moartea lui Ferdinand, vede în aceasta un mijloc sigur de a consolida , definitiv situația și a face ca **instituția regentei** să poată duce carul statului fără dificultăți , în tot timpul **minoratului regelui Mihai**.

("Adevărul " , 13oct. '27)

"**Între I.I.C.Brătianu și succesorul lui** " (Emil Socor) :

Închis la Văcărești drept comunist, se adresează lui **Ionel Brătianu** și cere eliberarea socialiștilor închiși .A cerut o audiență. A fost primit acasă de către **C.Brătianu** (secretar general al președinției guvernului) ,care l-a introdus la Ionel Brătianu. În 20 de minute ... l-a convins că judecarea și condamnarea unor social-democrați (drept comuniști !) este o "primă " dată comuniștilor și că guvernul face o greșeală luînd conducătorii muncitorilor .**Răspunsul lui Brătianu** a fost simplu, lămurit, categoric :

< Deși nu-mi este permis să intervin în mersul justiției , voi face-o.

Punctul d-tale de vedere este just.

Cei de care mi-ai vorbit vor fi, mîine , liberi . >

Și a doua zi după întrevedere , **30 de oameni** nevinovați au fost puși **în libertate** . ("Adevărul"10 mart.'28)

"**Spre era nouă** " (Nichifor Crainic -[pe atunci filo -PNȚ])

În personalitatea lui **Ionel Brătianu** există un **element anacronic**.

El l-a împiedicat să devină un om "reprezentativ".

Ascultînd și citind elogiile ce i s-au adus lîngă scriu, mai toate spuneau că ...<a fost un om mare! >.

Fără îndoială era un om care **"răspîndea forță"**..Cînd îl întîlnea plimbîndu-se pe bulevardul cu numele tatălui său, îl saluta, fără să vrea, fără să-l cunoască **:"impunea"**. "Și impunea mai ales cînd nu vorbea. Cînd vorbea, **vorbea mediocru și șters**:îți contraria și-ți distrugea impresia primă.

Forța lui Ionel Brătianu era ascunsă în tăcere.Cînd tăcea era puternic.

Dicta măsuri cari priveau soarta unei țări și nu simțea niciodată nevoia să se justifice ." Prin această trăsătură, el **aparținea epocii dinainte de război**.În regim democratic, el **devenise anacronic**.

Spiritul nou și tumultos de după război **"i-a forțat mîna pentru marile reforme** ce s-au pus la temelie României contemporane : **împroprietărirea și votul universal**.

S-a evitat, astfel, tragedia unei revoluții. [...]

/ Ce a însemnat sub mîna liberală **reforma agrară** decît imensa **porcificare a dreptății sociale** pe care a rîvnit-o de veacuri țărănimea acestui neam; ce a însemnat decît transformarea ei într-un **tîrg uriaș de afaceri** ?de la ministru jovial și rotofeu, fotografiat cu mîna pe coarneză plugului, pînă la ultimul agronom, aparatul executiv al reformei s-a preschimbat în **oficiu de exploatare**, intermediar între proprietarii deposedați și țărani ce trebuiau împroprietăriți.

Iar **Ionel Brătianu** și-a întors capul în altă parte, și-a pus vată în urechi.

Nici un cuvînt de sancțiune n-a pornit din gura lui

în favoarea **dreptății sociale** astfel **porcificate !"**

/"Dar **votul universal** ce a însemnat sub **Ionel Brătianu** ?

Tumultoasă la început, clarificată treptat și îndoctrinată de principiile democratice, voința țării, conturată de partidul național-țărănesc, s-a ridicat ca un flux oceanic în alegeri, cerîndu-și dreptul legitim de a conduce.**Toate mijloacele diabolice** au fost puse la contribuție pentru a o îmbrînci înapoi și pentru a o sugruma." [...]

/ **Îmbrîncind sistematic PNT** de la cîrma statului, **I.B a îmbrîncit**, fără să-și dea seama, **sufletul Ardealului și al Basarbiei**.

El este adevăratul autor al "regionalismului".

/"**Anacronismul organic** personalității lui Ionel Brătianu **a creat**, postbelic, **un regim suprapus de pseudodemocrație**,

fără nici o aderență cu sufletul real al țării,

în permanent conflict cu voința ei și cu legile ei fundamentale." [...]

"Mitul forței brătienesți

a dispărut în **mormîntul** proaspăt de la **Florica** ."

("Curentul", 22ian. 1928)

"România în doliu"

România pierde **singurul om cu "alură" europeană**.

Inamicii ei naturali -Ungaria, Germania, Rusia - **pot să se bucure** .

("Paris Midi")

"Dictatorul României a murit"

Fiul celui care, în 1907, **a omorît 11.000 de țărani**.

Cei **800.000 eroi** din primul război mondial sunt **victimele lui Brătianu**;

Politica imperialistă a României Mari ;

Masacrul muncitorilor din 1918 (**106 victime**)

Brătianu și-a oferit **serviciile** tuturor **contra-revoluționarilor**, a pregătit armata pentru a **interveni în Rusia**, a înăbușit **revoluția în Ungaria**;

("Humanite", 25 nov. 1927)

Cînd și-a constituit guvernul (1927), **I.C.Brătianu** înfrîngînd teoria **guvernelor "de partid"**, a recurs la **personalități din afara partidului**,

reluînd tradiția creată de **Brătianu bătrînul**, care nu șovăise să întindă mîna lui Mihalache Kogălniceanu, sau să-l roage pe Carp să accepte legația de la Viena.

/ În chestia muncitorească, și-a asigurat **sprrijinul dr. Lupu**; în grelele probleme externe, pe a lui **Titulescu**

(Tudor Teodorescu -Branște, "Curentul", 23 iun.'28)

Concedierea lui Vint.Brătianu, **"în forma brutală în care s-a produs"**, este dovada cea mai precisă că **influența PNL s-a sfîrșit**.

De acum, **PNL** este un un **partid ca oricare altul**.

Are o organizație veche ; are cadre numeroase ; registre mai bine ținute ; concursul prețios bancar ; dar nu mai are "puterea misterioasă" de a veni la guvern când voia, de a guverna cât voia.

Va urma democratizarea PNL.(T.Teodorescu-Braniște "Curentul", 8 nov.'28)

47) "Dinastia " Brătianu .

(Rev. "Parlamentul " , an I, nr.1, 2nov. 1927, p. 14)

3 membri în Guvern : Ionel, Vintilă , Bebé.

11 parlamentari :Ionel, Vintilă, Dinu, Constantin ;Al.Algiu,

Alexandru, Virgil,Constantin - Alimănișteanu ;

Ion Niculescu-Dorobanțu, Mircea Djuvara, Ion Pillat.

Pe lângă ei, Horia Furtună ("Oreste" al lui Pillat)

- I.Plessia (secretar particular al lui Ionel Brătianu)

[Guvern Vint.Brătianu](#).Legislatura I , Sesiunea oct.-nov.'28

48) Comentariu .Dezbateri parlamentare .

("Dimineața", an XXIV,sept.-nov.'28)

Vintilă Brătianu nu voia să plece de la guvern, pînă nu obține **împrumutul extern**,nu votează **bugetul** și nu **modifică legea electorală**.

Discurs,16 oct., în fața grupului parlamentar majoritar :

" Ca **un partid politic** să poată aspira la **conducerea țării** , trebuie să îndeplinească **două condițiuni** :

Prima, **să fie cuminte , în opoziție**.

A doua , **să poată face față nevoilor statului, la guvern**.

Din cele două partide din opoziție [PNȚ și P.P.] care revendică guvernarea , unul [P.P.] a îndeplinit prima condiție ,

a fost cuminte în opoziție ,dar n-a fost capabil la guvernare .

Celălalt [PNȚ] nu e cuminte în opoziție.

Partidul nostru îndeplinește ambele condițiuni,

deci rămîne la conducerea statului ." (Dimineața, 17 oct. 1928)

Istrate Micescu [pe atunci în PNL] cere să nu mai fie reales vice-președ. al Camerei,

cere o anchetă parlamentară (izbucnise un scandal)

pentru a-și putea îndeplini misiunea de avocat în justiție .(Ibidem)

N.Iorga (PND) (discurs la Mesaj , 1nov.'28) :

"Nu odată am avut ocazia în această Cameră ,să arăt

ce datorește țara bătrînelui Brătianu, care **n-a fost om de coterie** ,

om care **să refuze bunăvoințele** de oriunde ar fi venit ele.

Păcatul este ,însă, că n-a avut urmaș la fel.

A venit momentul cînd am ieșit dintr-o țară și am intrat în alta.

Noi am înțeles Ardealul.Ardealul nu a înțeles însă Vechiul Regat pentru că n-a lucrat cu dînsul și pentru că n-a suferit din suferințele lui.

[...] **La unire** , trebuia făcut **un guvern de concentrare națională**.

Nimeni n-ar fi refuzat atunci această concentrare a partidelor.

Dvs, **liberalii, n-ați înțeles** însă momentul

și **n-ați făcut unirea partidelor**.

Cauza :veșnica iluzie a mesianismului liberal.

Ion Brătianu mi-a propus mai tîrziu, **să intru în guvern** , din care să **lipsească ardelenii.Am refuzat.Nu voiam să merg contra ardelenilor."**

("Dimineața", 3 nov. '28)

▣ "Demisia guvernului Vint.Brătianu" (editorial)

Guvernul a demisionat. " Prin acest eveniment , ziua de **3 noiembrie** va rămâne , poate , înscrisă în **istoria politică a României moderne**. Pentru prima oară , **un guvern cade pentru că nu-l vrea țara**.

Între căderea guvernului Vintilă Brătianu și schimbările de regim de până acum , cel puțin după război, este o deosebire imensă.

Guvernul Ion Brătianu din 1919 s-a retras pentru că **N-A VRUT să semneze tratatele de pace** , deși țara n-avea deloc poftă să intre în conflict cu Europa întreagă. [...] au tolerat timp de trei luni **guvernul Vaida** și apoi **l-au răsturnat** , deși majoritatea parlamentului era de partea lui.

A venit **guvernul Averescu** pentru că **L-A VRUT Ionel Brătianu** [...]

În 1922 , guvernul Averescu a fost răsturnat , pentru că **AȘA A VRUT Ionel Brătianu**. [...]

După patru ani , în 1926, guvernul Brătianu a plecat , pentru că **A VRUT SĂ PLECE** ; în locul lui a venit guvernul Averescu , pentru că **AȘA A VRUT Ionel Brătianu**.

În 1927, țara era profund nemulțumită de guvern, care însă n-a căzut din această cauză, ci pentru că **AȘA A VRUT Ionel Brătianu**. Astăzi guvernul **Vintilă Brătianu a fost silit să plece** [...]"

("Dimineața", 5 nov. 1928)

▣ Declarațiile lui **Vint. Brătianu** (consfătuirea majorității) :

Era nevoie de **normalizarea relațiilor** dintre partide și **destindere politică**. "Aceasta nu **depindea** numai de noi ci și **de cuminența** acelor partide. **Am căutat** s-o facem **cînd Ion Brătianu era** încă pe patul de moarte ; **eu, fratele lui, am uitat toate calomniile** și m-am dus să întind mîna adversarilor. **N-am reușit** însă.

Acțiunea violentă a continuat. Am ajuns la Alba Iulia, la Parlamentul ilegal și la toată campania de denigrare contra țării.[...]

Am vrut să fac acest **bloc național** , convins că voi avea ulterior aprobarea dvs. [...]

Trebuie ca **opinia publică să știe cine n-a voit** , în momente grele , să facă jertfe.

Greșelile se plătesc în politică. "("Dimineața", 5 nov. '28)

48 b) Nae Ionescu : despre guvern și PNL ("Cuvîntul") aug-oct.1928

(Nae Ionescu " **Între ziaristică și filozofie**", Ed."Timpul", , Iași, 1996)

[**LD : Paradoxul Nae Ionescu : p.d.v. conservator, junimist , prelungit după 1919 ; folosirea chiar a unor clișee care se limitau la personajele lui Caragiale - ceea ce numai doctrină nu era ! -**

În același timp, p.d.v "revoluționar" - radical ...care, poate l-au atras terecător , spre PNȚ , în epoca sa de răsturnare ...

Cît privește evoluțiile sale viitoare... la timpul lor !]

"Ucenicul vrăjitor " (31 aug.'28) : Presa guvernamentală se preface a petrece pe socoteala tonului grav pe care îl întrebunțează opoziția : amenințări neserioase .Dar presa guvernamentală rîde galben.[...] **prevestirea unor grave răsturnări răsună aproape în fiecare zi** [...] îndemnul **de a curma cu un ceas mai devreme un sistem nenorocit** care face dezastrul inevitabil [...] Guvernul ridică din umeri Guvernul crede că toată lumea s-a vîndut opoziției [...]

Guvernul face greșala să-și închipuie că nu e vorba decît de **un < scoală tu , să mă așez eu .>**

Liberalii uită că **ei au importat în țară**, acum trei sferturi de veac, **o ideologie libertară** , și că ideologiile astea sunt întotdeauna **periculoase pentru stăpînitori** . **Trei sferturi de veac au agitat aceste idei**. [...] **Cultura ideilor** nu a fost niciodată **ocupație predilectă pentru liberali**.

Cel mult **importul ideilor** și întrebuițarea lor ca **berbec de asalt în luptele politice** . [...]

S-au jucat cu ele; le-au aruncat în cele patru vînturi [...]

Vă mai aduceți aminte de **votul universal** , de **deșteptarea țărănimii** la viața politică, de **"tinerimea generoasă "**,

de **Spiru Haret** și de alte activități ... literare ale partidului liberal ? **Inofensiv romantism**

politic, demn de cucoanele pariziene ale veacului al XVIII-lea , care făceau propagandă pentru **iluminismul lui Rousseau sau Voltaire**, [...]

De când le-au adus ei în țară, **ideile acestea s-au învechit** [...] **Liberalii înșiși le-au părăsit** de mult ;

de o doctrină liberală nu se mai poate vorbi la noi ;

iar de o politică a libertăților cetățenești și de o participare a masselor la conducerea țării, **nici atît** .[...]

Ca și ucenicul vrăjitor din balada lui Goethe , care a dezlănțuit duhurile dar nu a mai fost în stare să le stăpînească,

liberalii au fost purtătorii unei ideologii care astăzi se întoarce împotriva lor."

Nae Ionescu /

"... și despre o discuție <de idei > " (30 oct.'38)

"Presa liberală ne invită la o discuție de idei .Găsește adică această presă că noi, gazetele de opoziție, nu știm decît să ocărîm ; și că , probabil, **inculți și nepregătiți pentru a înțelege o operă de guvernare sau un proces istoric,**

și pe deasupra **și de rea credință**. Inducem lumea în eroare și sabotăm opera constructivă a partidului liberal care ,

de la 1848 ...etc.[...] **Ideile și ideologia liberală ?**

Nu există. Partidul liberal **nu a fost niciodată un partid de idei**.

El a împlinit, fără îndoială, începînd de pe la 1840 , **un rol în viața noastră publică**, dar l-a împlinit **instinctiv**, fără conștiința unei formule pe care o realiza. **Literatura politică liberală ?**

Biete formule romantice și sforăitoare , lipsite de cel mai elementar spirit critic, perimate chiar acum trei sferturi de veac, cînd izbutiseră să creeze o modă.

Partid de mahalagii , "ideologia " lui a oscilat între inventivitatea lui **Rică Venturiano** sau **Nae Cațavencu**, de o parte,

și receptivitatea lui **Jupîn Dumitrache** sau **Conu Leonida** , de alta.

Iar **valoarea dialectică** a acestei ideologii se măsoară [...] pe **distanța** dintre gazetăria lui **Eminescu** și a lui **C:A.Rosetti** :

[...] Noi suntem mai îngăduitori [...] nu am băga vină partidului liberal din faptul că nu a izbutit să formuleze o doctrină.[...]

nu ne gîndim să cerem d-lui **Vintilă Brătianu să fie Rathenau**.[...]

Vechiul partid liberal și vechea doctrină liberală... au fost ! [...] Și pe urmă, cu cine să discutăm ?

De cînd există România modernă , **intelectualii și-au căutat alte culcușuri politice decît cele oferite de partidul liberal**.

[D: Nae amintește de prelegerile de la Institutul Social...și de faptul că toți teoreticienii burgheziei române

- Zeletin Sanielevici Șt.Antim etc...- Nu erau membri PNL , conchizînd că nu are cu cine sta de vorbă]

49) Manifestul electoral PNL,Vint.Brătianu , nov. 1928

("Dimineața", 21 nov. 1928)

"Prezentîndu-ne în fața corpului electoral , privim cu **conștiința împăcată a datoriei împlinite** ,

munca noastră de un an și jumătate la guvern."

Guvernul a avut **trei mari sarcini** de îndeplinit :

Să asigurăm după moartea marelui și gloriosului nostru rege Ferdinand I, făuritorul României întregite ,

ordinea constituțională statornicită de El și de legile țării.

Să menținem împotriva tuturor celor cari căutau să o tulbure și amenințau cu revoluția , **ordinea în stat**.

Să continuăm opera de organizare și consolidare a patriei întregite ,

în deosebi prin **stabilizarea monetară**, prin **restabilirea creditului** [...]

Guvernul partidului nostru a îndeplinit cu succes această întreită sarcină.

PNL/'28

▣ Opera PNL:

"Guvernul național , cu toate eforturile noastre , neputându-se constitui, **partidul liberal își reia din opoziție munca lui** pentru **izbînda principiilor** care l-au însuflețit și prin care **a putut** , de peste 70 de ani, să facă **din România despărțită**, mică și vasală de ieri, **România mare** și falnică de azi, **din țăranul lipsit** de drepturi și de pămînt, **țăranul votului obștesc și al împrumutării** și din **românul rob** stăpînirilor străine , **cetățeanul liber** al României întregite.

P.N.L. are astfel mulțumirea sufletească de a fi răspuns astfel **îndoitei lui chemări , naționale și liberale. "**
PNL/'28

▣ Pentru viitor :

"Și pe viitor, în fața demagogiei care înșeală și destramă, noi **ridicăm drapelul democrației sănătoase** care **clădește și unește**.

În fața urei de clasă și a regionalismului funest,

noi aducem **cuvîntul înfrățirii și al unității sufletești a neamului întreg**.

În ultimii zece ani, **PNL** a făcut aproape **întreaga organizare**

a României întregite .Ca atare, el **va da sprijinul** său oricui va continua și va perfecționa această operă , precum deasemeni **va combate** cu toată hotărîrea orice încercări de denaturare sau de distrugere a ei.

Problemele culturale și bisericești vor fi pururea obiectul grijei noastre deosebite.Acum , cînd legile **învățămîntului primar și secundar** sunt înfăptuite, **învățămîntul superior** și mai ales a învățămîntului **profesional și practic** a devenit o necesitate imperioasă.

De îndată ce **stabilizarea** va fi îndeplinită, **viața economică** a țării va intra într-o **fază nouă** care, prin **siguranța tranzacțiilor monetare** va da putință și **factorilor**

producției să se dezvolte în condiții mai prielnice , decît cele de pînă acum, și **capitalurilor străine** să colaboreze și să vie

în ajutorul economiei noastre naționale.[...]

Creditul țărănesc , prin programul de **stabilizare** și prin sistematica **organizare a cooperăției**, trebuie să fie alături de intensificarea producției țărănești prin o **cultură mai rațională**, grija de căpetenie a tuturor celor ce vor să vadă **împrumutarea** dînd **roadele ei depline**

și economia națională luînd o dezvoltare temeinică.

În legătură cu **organizarea serviciilor publice**, trebuie avut în vedere și **bunastare a funcționarilor publici** ,

asigurîndu-li -se stabilitatea și îmbunătățirea statutului lor.

O treptată și sistematică dezvoltare a problemelor **locuințelor ieftine** ,este cerută și de nevoile **lumei muncitoare și de funcționari**. [...]

Muncitorii cunosc programul larg democratic al partidului liberal,program care cuprinde pe lîngă **8 ore de muncă**, regimul de **asigurări** , dreptul de **asociație** și **participarea la beneficii**.

PNL crede însă că spre a fi cu adevărat de folos și țării și muncitorimii, **aceste reforme** trebuie îndeplinite

într-un **spirit de armonie** între diferiți factori ai producției , nu de lupte distrugătoare.

Minoritățile etnice, în cadrul **Constituției**

și al **lealității lor** față de statul român,

vor găsi totdeauna în **PNL** un **apărător** hotărît al **drepturilor lor**,

precum și a unei politici de **sinceră înfrățire."**

PNL/'28

▣ Politica externă.Apărarea națională.

"PNL înțelege să rămîie **credincios politicii externe** pe care România a urmat-o de la întregirea ei încoace.

Alături de **aliații noștri**, dornică de a îmbunătăți **raporturile cu toate statele**, însuflețită de spiritul **Societății Națiunilor**,

România trebuie să continue să fie și pe viitor

un factor de pace și de ordine printre popoarele lumii.

Deși România e chemată să urmeze o politică de pace,

situația ei geografică și **starea de spirit a unora dintre vecini**,

îi impun datoria să **vegheze** neconținut la **siguranța granițelor ei**.

În consecință, PN L ,ale cărui simțăminte de dragoste și de încredere pentru armată sunt cunoscute, înțelege să se facă **toate sacrificiile** necesare pentru **întărirea apărării naționale.**" (Dimineața, 21 nov.'28)

50) .Disidențe liberale : ITh Florescu , Ionescu Quintus.(nov. 1928)

("Dimineața", 28 nov. 1928)

În numeroase județe există disidențe liberale.

Conform legii electorale, ele nu pot reuși dacă nu obțin **2%** din totalul voturilor pe țară, adică cca **60.000 voturi** (4 mandate) .

Pentru a avea șanse să pătrundă în parlament, **disidențele liberale** au decis să anunțe **o listă comună** . În acest scop, ei **s-au întrunit** la **d. Ionescu-Quintus** (Ploești) și au ales ca semn electoral 3 linii verticale. Au participat **disidenții** din Ploești(**Ionescu- Quintus**), R.Sărat, Galați, Craiova, Constanța (**Istrati Micescu** , care ulterior va trece la Goga) , Botoșani.

S-a crezut că în fruntea dizidenților va fi **I.Th.Florescu** ,

dar d-sa a declarat că asta va hotărî după congres.

În alegeri va rămîne în cadrele PNL, va candida la Tîrnava Mare (unde este șeful organizației) și în Capitală (al doilea după Vintilă) .

Ziarul "**Omul liber**" pe care îl va scoate curînd , va fi independent.

Guvernul Maniu.Legislatura I . Sesiunea I , 1928/ 1929

51) Vintilă Brătianu a făcut următoarea Declarație (11 dec. '28)

[Consfătuire PNL cu șefii de organizații ai PNL

la Clubul de pe Calea Victoriei] :

/ **România** este în hotarele ei firești, dar reformele democratice

încă nu și-au arătat roadele , din cauza **lipsei de educație a maselor.**

"Ne aflăm astăzi în **ceasul de desăvîrșire al României Mari.**

Guvernul actual [Maniu] nu-și dă însă seama de importanța acestei situații și dă dovadă de că **nu are simțul răspunderii.**" [...]

PNL (care a guvernat , cu întreruperi mici ,din 1914) **ar avea nevoie**

să se reorganizeze în liniște.**Greșelile adversarilor** noștri sunt însă de asemenea natură , încît contrar voinței sale, **partidul liberal** va fi adus la **guvernarea țării**, mai curînd decît s-ar presupune.

/ "**Suntem** astăzi în situația de **apărători ai României Mari.**

Țara este pîndită de la răsărit și de **la apus** de dușmani periculoși.

Cei de peste Nistru , **sub masca teoriei comuniste** , nu fac altceva decît să continue **politica veche a țarismului** de expansiune spre Constantinopol.Sunt forme noi , de idei politice , care îmbracă o veche politică .Într-un recent congres ținut la Moscova, **Stalin și Bucharin** , conducătorii de astăzi ai Rusiei Sovietice , au vorbit deschis de **necesitatea distrugerii României și Poloniei.**[...]

De aceea , cît am stat noi la conducerea țării , am fost călăuziți de ideea

că **nu e bine să lăsăm să se dezvolte** la noi **acțiunea comunistă.**

Guvernul actual, însă , a făcut **imensa greșală** de a sprijini

prin lipsa sa de vigilență -această acțiune.

Se va vedea curînd care sunt consecințele acestei politici. [...]

De partea cealaltă, **ungurii peste Tisa**, caută să lovească în unitatea și integritatea statului nostru ,

prin acțiunea ce o duc pentru **desființarea tratatelor de pace.**

Ambele primejdii sunt mari și ele nu vor fi înlăturate decît dacă poporul își va face **datoria.** [...]

Vint. Brătianu /'28

/" Partidul liberal este părintele României Mari și părintele votului obștesc, care , însă, trebuie să devie ceea ce am gândit.

Căci nu s-a ajuns încă la **demarcația** dintre **democrație** și **demagogie**.

Democrația întărește statele pe cînd **demagogia ațîță poftele fără să arate și datoriiile."**

Guvernul PNȚ a greșit pentru că **a promis mult.**

"Guvernul trebuie -dacă are simțul răspunderii - **să dezamăgească lumea** , arătîndu-i **adevărul , posibilul"**.

(Dimineața, 12 dec. 1928)

▣" Tactica PNL" -comentariu -

("Dimineața", 28 dec. 1928)

Vintilă Brătianu și-a convins amicii pentru o **"opozitie constructivă "**.

În schimb, vor aplica metoda "divide et impera " :

vor ataca grupul țărănist -Mihalache, Madgearu, Stere ;

vor menaja pe "ardeleni " - Maniu....

Vint.Brătianu

52)I.G.Duca -Declarație la Mesaj, 28 dec.'28

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Viitorul", "Dimineața", 30 dec.'28)

/ În tradiția parlamentară românească, dezbaterile la Mesaj trebuia să fie un prilej pentru **examinarea situației politice generale**, și pentru lămurirea **concepțiilor partidelor parlamentare** , asupra problemelor la ordinea zilei." În împrejurările de față o asemenea cercetare și o asemenea lămurire, ne par **de prisos "**

/ **"PNL se înfățișează cu opera sa...**

Voci PNȚ : de mizerie !

...care a înscris în istoria țării , **întregirea neamului, votul obștesc, exproprierea, consolidarea și îndrumarea României întregite...**

Voci PNȚ :consolidarea mizeriei !

...pe temeiul **democrației sănătoase** și al **înfrățirii sociale."**

/ **" Iar PNȚ se înfățișează după 10 ani de opoziție sterilă, de învrăjbire** între frați și de **agitațiuni primejdioase** , cu un **program** care , dacă ar fi să judecăm după **Mesaj**, cuprinde mai mult **desființarea celor îndeplinite decît** vestirea unor **reforme noi."**

În asemenea condiții, "vă așteptăm la muncă " , și , cu toate că trecutul PNȚ de "violențe și negațiune" justifică legitime interogări, **dacă** va consacra eforturile sale **"continuării unei opere constructive"**, va afla la PNL acea conlucrare de care vorbește Mesajul, iar **dacă** activitatea sa va avea un **"caracter destructiv"** , va avea **împotrivirea hotărîtă a PNL.**

(Aplauze PNL, ilaritate la PNȚ)

/"Sunt totuși , trei puncte în Mesajul regal,asupra cărora toți românii trebuie să fie uniți :

Coroana (aplauze unanime) , **armata** (aplauze unanime) și **politica externă** (aplauze unanime) .

/ Cu rezerva acestor trei puncte , " neavînd putința să ne solidarizăm **nici cu programul, nici cu acțiunea actualului guvern** și al actualelor majorități, reprezentanții **PNL** din Adunarea Deputaților se vād nevoiți să voteze **împotriva Proiectului de Răspuns la Mesajul Tronului "**

(aplauze PNL)

IGDuca

53) Nic. Iorga . Discurs la mesaj , 29 dec. '28.

(D.A.D , M.O. nr. 5/1929, șed. 29 dec. 28 , pag. 124)

Context :opinii privind susținerea **"rotativei "** la guvernare , prin **partide "tari"** .

/ **PNL** este f. bine **organizat** ; un partid căruia **România îi datorește f. mult** ; care numără un mare număr de **oameni de experiență și de talent** ; care vorbește prin

paginile istoriei naționale , prin bronzul celei mai impozante și importante statui din București ...a obținut după atîta guvernare ,în ultimele alegeri ... **12-13 mandate !**
/Organizația PNL , se sprijină pe **anumite interese** dibaciu cultivate,
dar cuprinde într-însa "**o foarte mare primejdie** " :
este "stricătoare" ,"**nu permite elementelor noi să se manifeste cu mentalitatea generației lor și cu tendințele curențelor din acel moment** " ;
"fac pe fiecare să prevadă **la al cîtelea an de tăcere absolută** va ajunge la **demnitatea ministerială**" (ilaritate!) "**taie** de multe ori pînă și **elanul** limbilor celor mai sprintene[...]
"lorga

54) M.Ralea (**PNTJ**) Discurs la mesaj , **șed. 29 dec.'28.**

D.A.D. ,M.O.nr.5/1929, pag. 153- 156)

[L.D :"**Filipica**" lui Ralea, **mostră de discurs demagogic -partizan.**

Fără argumente , fără analiză ,o cascadă de epitete și injurii ,

...un "junimism" sui-generis, vulgar,

pe care el îl denumește "democrat " , eu l-aș numi "**marxism"mascat** , dar nu am competența necesară să o demonstrez.

Sau poate , mai degrabă, este dovada "**conservatorismului** " congenital al **marxismului**, dar iarăși nu mă bag...]

/ În Declarația PNL (Duca) ,s-a vorbit numai de perspectiva de "viitor" și nu despre "trecut". Nu poate începe o nouă legislatură , fără a lichida ceea ce a fost "**trecutul politic și moral**" al celor zece ani.

Invocînd pe **Talleyrand** -care spunea că un guvern nu este trîntit de la putere , ci cade prin propriile sale păcate - el afirma că...

"grele sunt păcatele partidului liberal "

Ralea/ '28

"[...] ne aflăm în fața **disolvării vieții de Stat** .Am asistat zece ani de zile la o **criză a magistraturii**, la o **criză a administrației**, la o **criză a școlii**,și eu cunosc și o **criză universitară** [...] Întreaga **viață de Stat** este **paralizată**, e secătuită în avîntul ei, și ,fatal, nu se putea continua ;

nu era vorba de o criză a unui organ, ci **întreg corpul este bolnav**.[...]

Nu putea să funcționeze viața de Stat , din cauză că rînd pe rînd

se paralizase organele importante.[...]era o **criză anatomică** pentru că , rînd pe rînd, toate **provinciile** [...] sufereau , toate provinciile nu puteau să realizeze puterea de unitate sufletească și s-a ajuns la această criză a instituțiilor de Stat,prin **zavistia aruncată între frați.**"

Ralea /'28

/ Care a fost **soluția** care s-a adus

în această "**disoluțiune**" a **vieții de Stat** ?

"[...] a fost **tirania**, a fost **despotismul**, a fost **împilarea** , a fost **oprimarea** [...] Dar cum poate să aibă loc o **autoritate bazată pe siluire și despotism** , fiindcă eu cred că autoritatea nu este altceva decît o liberă adeziune ? [...] Cu **revolverul la tîmplă** nu mi se poate smulge o declarație de loialitate , adeziunea la viața **unui Stat**, pe care nu pot să-l recunosc pentru că **nu este al meu**. (aplauze pe băncile majorității)

Ralea /'28

/ Mai este și o "**disoluție morală** ":

"Realști, da,dar ce fel de realiști ?

Cunoscători ai unui anumit **psihologii de viții**, de **pasiuni**, de **decăderi**, fiindcă dacă **trecutul nostru istoric a fost penibil** și dacă am moștenit o mulțime de **năravuri proaste** ,apoi aceste năravuri proaste cari au format **forța de exploatare psihologică a partidului liberal** , n-a fost exploatarea decît de dînșii, în dauna noastră."

/ "**Psihologi , cunoscători ai mediului românesc , da,**

dar psihologi **cunoscători ai pasiunilor josnice**, nu ai pasiunilor care nobilează, ci care scad.**Realismul psihologic al partidului liberal** , îl pot compara cu cu acela a **unui zaraf** [...] îl pot asemăna cunoașterea pasiunilor **unui crîșmar** care întinde alcoolul, care distruge ,[...]

Ralea /

/ **Cunoscător** a ceea ce este **josnic**, speculator de **lașitate**, speculator de **lipsă de bărbăție**, da, dar **nu educator** [...]

crima cea mai mare a oamenilor **partidului liberal** este de a fi fost **buni psihologi** , dar **mizerabili pedagogi**.

(Aplauze prelungite, ovații, la PNȚ) [...]

Partidul liberal n-a luptat atât contra Partidului național- țărănesc [...] a luptat contra personalității autonome , contra caracterului demn, dîrz și orgolios din țara aceasta .

(Aplauze prelungite la PNȚ)

/ "[...] **s-a spus** de multe ori că **fruntașii** partidului liberal **sunt patrioți** ,

și nu neg acest patriotism.Dar vă întreb eu pe dvs. **ce fel de patriotism** este acela **care urmărește** să transforme un **organism politic național** de 18 milioane de oameni , în **18 milioane de lichele ?**

(În acel moment IG Duca a protestat pentru limbajul neparlamentar, contra acelei insulte nedemne de cultura celui ce o rostea.

A fost luat în derîdere ! *

* **Vintilă Brătianu** .Ales în parlament, prima oară, la 36 de ani ,în1903.

Nu a fost un mare orator și debater parlamentar ,

dar a **considerat parlamentul o incintă sacră** și l-a tratat cu mare seriozitate.

Discursurile și le rostea modest, fără patimă, erau profund studiate, conținînd adevăruri permanente, aforisme politice și o mare cunoaștere a fenomenelor economice.

Avea replică ușoară; întreruperile nu-l dezarmau.Omagiul celor două Camere

la moartea sa au fost pe deplin meritate. (Constant Georgescu,V.Bătianu parlamentar, rev."Parlamentul românesc ", nr. 1 , 18 ian.1931, p.8) .

Ralea/'28

Junimism "democrat "

/[...] în toate manifestările de mai bine de **70 de ani** ale **partidului liberal** nu găsim decît **o singură metodă , ipocrizia** .

De acum 70 de ani s-a văzut că **obiectivul principal al partidului liberal** nu este altul decît **aparența** , adică s-au creat **o serie de forme** ,

o serie de aparențe,pentru ca **să se mascheze un conținut** ,

care nu era în totdeauna perfect concludent cu forma.

Și **vechea critică a junimismului** , formulată acum 40-50 de ani,

care arăta că există o ipocrizie în această **depărtare între formă și fond** ,

din nenorocire este **și astăzi actuală**.[...]

Eu vă împărtășesc această idee că, cred, că d. **Iuliu Maniu** (aplauze prelungite la PNȚ)

nu este altceva decît **continuatorul politicii** acesteia **junimiste , cu mijloace democratice**.

Aș caracteriza pe **dl Maniu** ca pe un **neo-junimist democrat** fiindcă ,

și astăzi , ca și atunci, se pune aceeași problemă :trebuie și astăzi

să creiem la o serie de forme conținutul,

la o serie de ipocrizii nota de sinceritate,

la o serie de fantome , corpuri vii,

care să poată da fecunditatea de care are nevoie Statul român."

Ralea /'28

Critica lozincii **<Prin noi înșine! >**

"Aș putea rezuma toată **opera financiară a partidului Liberal**

în **două mari erori : O primă eroare** : s-a crezut că se poate trece peste interdependența

pe care Statele în organizație capitalistă o prezintă astăzi, interdependența care leagă

organismele unele de altele, așa de strîns , încît **nu se poate concepe "prin noi înșine**

"

nu se poate concepe izolare în această țesătură de fire inestricabile ,complexe, cari formează organismul economic contimporan."

(exemplifică: lîna din Bretania și Australia ,o poartă țăranul român; fierul din vestfalia, în plugul țăranului basarabean;)

"**A doua eroare** a politicii liberale [...] consistă și se exprimă în **subordonarea** chestiunilor economice , **chestiunilor financiare**."

(exemplifică cu **analogia tratării sifilisului**, nu prin eradicarea bolii, ci prin încercarea de a trata rana)

55.) Dr.N.Lupu (P.Ț) ,Discurs la Mesaj, 29 dec.28

(D.A.D, MOF nr. 5 /1929, p156- 158)

/ Felicită pe "concețeanul " și "tînărul simpatic" Ralea, dar...

"**protestez** cu toată energia asupra cuvintelor <țara noastră are un apropiat odios și un trecut glorios >.

lubite coleg, **nu uita** că **acest apropiat odios** ne-a dat **România întregită, reforma agrară și votul universal**.(aplauze la opoziție)

Eu înțeleg patima politică. [...] dar **aceste fapte** nu se cheamă odios, ci **glorios**, și sunt apanajul nostru , al tuturor.

(aplauze la opoziție)

/ Explică situația lui "delicată" ca om care a participat la guvernarea PNL, dar și de "coleg" al multor țărăniști din majoritate.

"Dar să nu se supere **prietenii liberali**, cînd le spun că

sunt un partid organizat, că au mijloace și au totul,

dar **nici ei nu au știut** , în acești 10 ani de zile , să poată să trezească **rezonanță în opinia publică** , iar cum metodele de violență nu se vor mai putea încerca azi , este de **datoria partidului Liberal** , este în interesul lui și al țării, **să schimbe metoda."**

56.) Iosif Pistiner (PSDR) ,Discurs la Mesaj, șed. din 31 dec.'28

(D.A.D., M.Of. nr. 8 / 1929, p. 344- 348)

[L.D. gîndire rudimentară, formule marxist- gheriste "aplicate" , ură pătimășă "de clasă", tendențiozitate de rea credință, contaminări cu lozinci din vocabularul bolșevic.]

Pistiner /'28

▣ Legea electorală. (vezi la Regim electoral)

/Muncitorimea nu a putut să-și trimită reprezentanți în Parlament , datorită **legii electorale "fasciste"** ,făcute de liberali (p. 344)

Pistiner /'28

▣ Amoralitatea PNL

/Sistemul liberal electoral (PNL și PP-care este o "ediție aventuristă" a PNL)) a creat **o stare de corupție** , de jos, de la percepțiile financiare , pînă la panamaua petrolieră.

"Am văzut că ei **au otrăvit țara cu corupție** , așa că nu numai **imoralitatea** s-a născut , ci chiar **o amoralitate, o lipsă de gîndire pentru morală** , așa că masele au început să creadă că așa trebuie să fie totdeauna și că nu mai poate fi altceva."

"Violența , începînd cu **violarea legilor** scrise în **Constituția** pe care ei singuri au votat-o" (ex: "libertatea" presei-cu **confiscări** de ziare ;

"libertatea" întrunirilor - cu **interzicerea** lor ; 8 ore de lucru - cu interzicerea întrunirilor muncitorești care o cereau)

"Pentru că **liberalii** au făcut totdeauna **legile numai pentru străinătate**, iar **pentru țară** au avut numai **jandarmi și arbitrarium**."

"**Violența** aceasta a dus pînă la **asasinarea cetățenilor în massă**.

Ei au provocat **comploturi** , cu **singurul scop** de a menține mai departe **starea de asediu și dictatura lor**.Ei au schimbat **armata și jandarmeria**

În **instrumente politice** [...] pentru **menținerea lor la putere**." (p. 344)

Pistiner / '28

▣ Banco -boierimea liberală

/ **Capitalul străin a fost împiedicat prin legile economice** , și prin starea de **amoralitate** și **anarhie** care a fost în țară.

/S-au găsit oameni [L.D. aluzie la doctrinari ? !] care să declare că

"**liberalii vor face din România o țară burgheză**".

Ei, Pistiner, a declarat de 7-8 ani, tot în Parlament, că " **nu este adevărat că liberalii sunt un partid burghez**, ei **n-au fost și nu vor fi**.

[...] nu reprezintă **nici capitalul industrial**, ci **un fel de banco-boierime** , un capital bancar [...] **exploatînd industria și ruinînd-o chiar** ."

(aplauze la PNT)

**/"Capitalul bancar nu a urmărit decât dobânzi " ruiniind economia țării.(p. 345)
(aplauze PNT)
Pistiner /'28**

▣ Militarismul liberal .

/ " În afară de bănci, **liberalii dispun și de militarism.**"

"Tendința militaristă există prin faptul **întrebuințării armatei** pentru **scopuri politice** ,așa cum au făcut totdeauna liberalii (aprobări la PNT) și **reacțiunea** mai dispune de **o biurocrație înaltă** , pusă în seviceiul liberalilor, **care v-a sabotat** pînă acuma și **sabotează** astăzi încă actele noului guvern .(p. 345)
Pistiner / '28

▣ Imperialismul liberal.

/"Puterea liberală este bazată pe un imperialism internațional ."

"Industria, care este interesată la un **război**, industria care **subvenționează imperialismul internațional** ,acea industrie, fără îndoială, **va încerca** cel puțin ca **regimul oligarhic să revie încăodată.**

[...]anul **1929** va aduce **lupta decisivă** dintre **democrație și dintre fascism** și va veni un an care **va decide despre evoluțiunea României** ,dacă România va merge spre **democrație sau fascism.**" (p. 345)
Pistiner /'28

▣ Siguranța. (vezi la Siguranță)

E o chestiune "măruntă", însă legată de **democratizarea țării.**

"În nici o țară democratică , nu există **o instituție** cum este la noi

Siguranța Generală a Statului .[...] cu singurul scop de a **provoca comploturi**, de a **face spionaj**, chiar între cetățenii de aici din țară, numai **în interesul partidelor oligarhice.** (p. 346) (aplauze la PSD)

/ "Știm că avem o **Siguranță** , știm că avem o **Jandarmerie** care pînă acum, cel puțin, **au avut ca scop** al lor numai **prigonirea gîndurilor politice.**(p. 347)(aplauze la PSD)
Pistiner / '28

▣ Capitalul străin

/Prin **naționalizare** s-au creat doar **locuri** unui șir de **membrii ai PNL** în **consiliile de administrație** .S-a mers pînă acolo , încît **s-au împărțit acțiuni gratuite** pentru **anumite partide**, iar capitalul nu s-a mărit.
(p. 346)

Pistiner / '28

Muncitorimea.

Prea puțin se vorbește despre ea în R.la Mesaj.

/ "Se vorbește acolo despre **armonia între clase** ; **lucru în care noi nu avem nici o încredere.**" Nu se vorbește despre nici o lege.

/ **Se fac legi numai pentru străinătate**, iar **în țară nu sunt aplicate.**

Cînd s-a discutat **Legea privind 8 ore de lucru**, **Dinu Brătianu** a spus industriașilor :<**nu aveți frică, legea asta nu va fi aplicată niciodată** >

/ **În sistemul oligarhic** , **muncitorii** au fost considerați în totdeauna ,

ca străini, ca niște criminali, au fost **suspectați** , **prigoniți** și niciodată **nu** au fost tratați ca **cetățeni egali.**" (aplauze PSD)

/" Sunt și acum în **închisorile din România** , la **Doftana**, la **Jilava**,

sute de oameni reținuți numai din cauză că au fost **implicați în comploturi provocate de Siguranță**, sau pentru că au dovedit **părerile lor politice.**" (aplauze PSD) (p. 347)
Pistiner /'28

▣ Politica externă.

/ Se zvonește că s-a încheiat **un nou acord anti-sovietic**, prin semnarea unei noi **convenții cu Polonia.**

- **IGDuca** :dta prezinți chestiunea sub **o formă inexactă**, fiindcă știi f. bine că **intențiile României sunt cît se poate de pașnice** (aplauze)
că nu există în România nici un partid cu intenții războinice,

există **unanimitate** (aplauze) și este bine că ea există (aplauze) .

Fiindcă, **pe cale de insinuare, ai căutat să strecuri** că partidul, din care fac eu parte , nu a avut în această chestiune o atitudine destul de hotărâtă,

țin să-ți reamintesc că noi, **partidul și guvernul Național Liberal, am oferit Rusiei Sovietice , de două ori , încheierea unui pact de neagresiune , nu limitat , ci permanent "** (Vezi la **Politică externă**)

(aplauze întreaga Cameră)

- **Pistiner** :Nu a vorbit despre agresiune, ci de **zvonul unui acord anti-sovietic;"poate"** s-au adăugat lucruri noi ; el **nu a apărat niciodată Rusia sovietică ;socialiștii se deosebesc de comuniști .** (p. 348)

Pistiner intervenție Duca

57) Octavian Goga (P.P.-Averescu),discurs la Mesaj, șed. 15 ian.'29

(D.A.D., M.Of. nr. 10 / '29, șed. 15 ian.'29,p.371-388)

[L.D.:Discurs naționalist echilibrat, moderat ,

în care, totuși , mijeste viitorul naționalism extremist, xenofob]

"Partidul Liberal este o alcătuire a trecutului , o emanație a vremurilor vechi.Un sentiment de reală pietate se sălășluște în sufletele noastre , atunci când ne gândim la vremurile de odinioară, în care începuturile partidului liberal se confundă cu începuturile României moderne.

Reprezentanții partidului liberal de atunci sunt printre **marii înaintași**

ai țării , care **au zidit această țară**, și în fața amintirii cărora , noi, fără deosebire de partid, dintr-un sentiment patriotic , ne plecăm genunchii.

Dacă n-am vorbi decît numai de umbra unui **Ion Brătianu** și a unui **Mihail Kogălniceanu** , acest sentiment de venerațiune este perfect justificat în sufletul nostru."

O.Goga /'29

"Doctrina acestor mari înaintași

era **doctrina liberalismului revoluționar** din secolul al XIX -lea care , aplicat la împrejurările de la noi din țară ,

se traducea în **formula de a se creia** cu orice preț , la noi, **o burghezie față de clasa latifundiară** dintr-o **țară primitivă , patriarhală.**

Această doctrină privită acum retrospectiv ,prin prisma trecutului, putem să spunem că era **perfect justificată** și că **se impunea** , cu puterea **fatalității unui determinism istoric.**

Aplicată însă la **vremurile schimbate** ,

după zguduitoarele transformări cari au intervenit,

putem spune că **din punct de vedere național** , astăzi **este un paradox**

iar din punct de vedere politic , **un anachronism.**

O.Goga /'29

α **PNL ,burghezia "străină",Ardealul.**

/ "De ce ? Pentru că **burghezia**, clasa pe care în mod doctrinar o sprijină , consecințe cu el însuși, partidul liberal, această burghezie **în teritoriile alipite** și de o parte și de altă parte , este **cel puțin 90 de procente străină** și lipsită prin origina ei **de legături sufletești cu această țară.**

Aceasta explică de ce **partidul liberal** a rămas **descoperit** în ambele flancuri , de ce partidul liberal astăzi și pe mai departe stăruie mai mult **între granițele vechii României.**

[...] Urmîndu-și deci doctrina înaintea , **partidul liberal** este **în Ardeal**, în Ardealul pentru care a girat cu numele său războiul de eliberare , **este astăzi indezirabil.**

Pentru ce? Pentru că **burghezia** căreia i s-a adresat , potrivit doctrinei sale , **în Ardeal** , **îl refuză din motive naționale , fiind străină,**

iar **românismul din Ardeal**, alcătuit din **cărturari și țărani** ,

nu se simte acoperit în interesele lui **de doctrina partidului liberal.**

-Voce : sunteți în contradicție cu doctrinarul partidului dvs, **Zeletin...**

- Justin Georgescu (PNL) :Plecați de la o premiză cu totul greșită dacă credeți că **singura ideologie a partidului liberal a fost creiarea unei burghezii.**

(Goga face o incursiune în trecutul burgheziei și capitalismului din Ardeal)

/ **În Ardeal** erau cca 300 de bănci, erau numeroase întreprinderi industriale și comerciale,

care nu erau în mîna românilor. **PNL, nepreocupat de creditul agricol -țărănesc, și-a pus creditele** la cele **întreprinderi industriale neromânești**, care s-au dezvoltat mai departe, fără nici un cîștig asupra organismului național.

Naționalizarea întreprinderilor , în Ardeal , s-a făcut, **la fel**, fără prevedere.

Rezultatul ? Distrugerea rețelei bancare românești, întărirea celei străine. "Ardealul este și astăzi în zona de de influență economică a Budapestei "

"S-a compromis ideea burghezimii române în Ardeal.[...]

Ardealul s-a pus într-o atitudine de protestare " (p. 372-373)

-Leonte Moldovan (PNL) :Nu din cauza noastră.

- **O.G.:** "Eu respect pe dl.Slăvescu, [...]am citit unele cărți ale dsale, [...] cu mult folos pentru mine [...] mi-a rămas din vechile mele îndeletniciri literare , respectul de specialitate"

-IGDuca :dar de ce PP nu are succes în Ardeal ?

-DRIoanițescu (PNȚ) : Aceasta este inspirată de Argetoianu

-**O.G. :**Partidul poporului o rețea de oameni , intelectuali de marcă.

Iosif Willer (P.Maghiar) : Niciodată nu ne-a sprijinit Bucureștiul . .

/ Politica pe care a dus-o **PNL în Ardeal a fost "proconsulară "**, deoarece în lipsa oamenilor de baștină,și-a trimis acolo **oamenii săi**, care **s-au aciuiat în Ardeal:** proconsulul Oromolu(Făgăraș) , Tancred Constantinescu (Tg. Mureș) , Duca (Sibiu) , I.Th.Florescu (Tîrnava Mare) , Gral Văitoianu (Satu Mare) , Tătărescu (Hunedoara) , Argetoianu (CarașSeverin) , Chirculescu , ține loc de Mihai Viteazul (Alba Iulia) .

O.G.: El este un **"prea bun român"** , ca să transforme **capitalul său moral în protestarea Ardealului** contra Vechiului Regat !

O.Goga

58) D.Bogos (PNȚ) Discurs la Mesaj, 16 ian.29

(D.A.D, M.O. nr. 8 , șed. 28 nov. 1928, pag. 92))

(PNȚ,Basarabia) : Invocînd pe Lincoln care împărțea oamenii în trei categorii (prima , **stăpînii realității** ; a doua , **sclavii realității**, a treia ,**victimele realității**) el era de părere că **liberalii din România** fac parte din ultima categorie - "**victimele realității** " - că au urmărit numai o "**himeră** " și că cea mai **gravă greșală** a lor a fost "tendența de a transforma **țara noastră agricolă** într-o **țară industrială** " și "**concepția naționalistă exagerată** economic."

▣ **D.Bogos**, Discurs la Mesaj, 16 ian.29 .

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

(vezi pe larg critica virulentă la adresa PNL , la **Etică**)

▣ **Oligarhia română.**

/ Odată cu instaurarea regimului PNȚ, asistă la "**înmormîntarea oligarhiei române** ,înmormîntare de gradul I,cu toată cinstea și onoarea "

(aplauze PNȚ, ilaritate)

Voce (PNL) : de aceea te-ai îmbrăcat în negru ? .Nu ar trebui să se rîdă, pentrucă **această oligarhie** a avut "**rolul ei** în trecut , dar numai **pînă la Unire**. De atunci, a făcut **numai păcate. Rolul acestei oligarhii**

a fost acel al unui **par** , în mijlocul ariei de treer.

Înainte se învîrtea **frînghia Vechiului Regat în jurul acestui par**; însă, cînd s-a lărgit această arie cu **provinciile alipite**, frînghia a fost grea, **parul s-a rupt**, fiindcă era **putred**.

Dlor, să-i zicem **oligarhiei române, Dumnezeu să-i ierte ! "** (p. 446)

D.Bogos

59) Petre Andrei (PNȚ) , Discurs la Mesaj, șed. din 16 ian.'29

(D.A.D., M.Of. nr. 11 /'29, șed. din 16 ian., pag. 400-406)

/ Regretă că opoziția nu participă activ la discuții, că PNL s-a mărginit la o "simplă" declarație , "anemică " ca fond , "melancolică " , plină de "isinuări", și deseori cu informații "inexacte".

/"[...] obiectivitatea mă obligă să recunosc [...] existența **partidului liberal** , care e un **partid cu rădăcini în realitate**.

Nu apreciez ce fel de legături are acest partid cu realitatea - dar are o legătură și **reprezintă o ideologie: ideologia burgheziei bancare."**

/ **Regimul trecut** (liberal și averescan) **"nu a avut interes** , nici din punct de vedere practic, nici din punct de vedere teoretic să sporească prestigiul vieții parlamentare ,**să susțină parlamentarismul...**

Leonte Moldovan (PNL)- se închină!

"Închinați-vă dle Moldovan ,faceți și dvs. acum o cruce de pocăință !"

PNL **nu a avut niciodată succes în masse**.(dă un ex. de la Vaslui),

nu a avut **popularitate**, a avut **parlamentari numiți de guvern**,

nu aleși de națiune .

Petre Andrei /'29

/ **"Partidul liberal** a supravvalorificat **individualitățile** [...]

Selecțiunea personalităților a însemnat pentru partidul liberal

reliefarea acelor care cari **renunțau la orice personalitate**,

, la orice **autonomie morală**.Cine era mai **supus**, cine înțelegea să facă **servicii mai**

multe, servicii cum se înțelegea în vechiul regim

acela era **declarat o capacitate**.[...] **PNL a disprețuit mulțimea**

și **a supravvalorificat** aceste individualități "

Petre Andrei

60.) Virgil Madgearu (PNȚ, ministrul Industriei și comerțului),

discurs la **"Legea pentru organizarea și administrarea întreprinderilor și avuțiilor de stat "**, șed. 19 febr.1929.

(D.A.D , M.Of. nr. 36/'29, șed. 19 febr., p. 1122- 1136)

/ Enunțînd **noua lege**, nu face altceva decît **să aplice programul** înfățișat **în 1924** , cu prilejul discutării **Legii comercializării bunurilor Statului**.

Atunci a constatat că **se legifera în neconuscut**, fără ca **Parlamentul și Guvernul** să aibă cunoștință **de materia în care legifera ; se anatemiza**

demagogic **"concesiunea "**,ca formă de exploatare a bogățiilor statului,

pentru ca , apoi, să fie introdusă ,pe ușa de din dos, în toate legile economice care au urmat ; se menținea **regia birocratică la CF R și Poștă** ; se ignora **regia cooperativă** .

/ **PNL** a făcut mare larmă (Duca , în Cameră ; Vict.Antonescu în Senat)

la votarea **concesiunii chibritelor**, consinderînd-o neconstituțională.

Uitaseră cum **au concesionat ei, fabricarea de exploziv** (1924).

Duca : acest monopol a fost concesionat de gov.Averescu, înainte de Constituție(1922) .Liberalii au modificat-o doar , în 1924.

A trebuit să reparăm greșelile altora, cum va trebui să modificăm și ceea ce faceți dvs. acum.

/ Cum au administrat liberalii **Regiile publice, ale statului ?**

La Hunedoara , erau înrudiți toți funcționarii - sistem "liberal " ,"Brătianu".

Comisiile de anchetă nu au reușit nici pînă azi să puie în regulă registrele.

-Duca: Nu este un "sistem Brătianu".Este o acuzațiune calomnioasă.

Aveau bilanțuri fictive, falsuri în evaluări, pentru ca funcționarii și muncitorii să-și poată încasa beneficiile.

La fel era situația la **CFR**; la regia **docurilor și porturilor**;la **conducta de petrol** ; la **minele de cărbuni -Lonea, Petoșani**; la **-Sometan**, în Ardeal (în care nu a contat oferta "națională" , românească , ci s-a dat societății U.E.G !) ; (explică, dă date, cifre.)

-Duca îl corectează,îi explică, îi contraargumentează....

Dă aceste exemple pentru a arăta **lipsa de competență** a guvernelor liberale, **ipocrizia lor** cu privire la stimularea capitalului românesc, urmărirea **proprilor interese...**

-Duca :dacă societ. de metan din Ardeal este așa de frauduloasă, ce caută în ea ministrul de finanțe național-țărănist, Mihai Popovici?

Chiar **dl.Popovici** (care a ieșit din Societate) **i-a semnalat** aceste nereguli.Ar fi mai bine ca Duca să se ocupe de "oculta" din PNL...

"Dle Duca,de ce v-ați roșit așa de tare ?[...] v-am demascat și v-am arătat că în regia publică sunteți incapabili[...] și că sunteți "interesați" doar în regiile "cointeresante" [...]

-Duca : "Dar nu ați demascat nimic;**ați acuzat și calomniat fără teme** [...] roșesc de indignare în fața sistemului dvs. de a calomnia."

V.Madgearu / '29

Capitalul "național" și "străin"

/ S-au ridicat **obiecțiuni** privind **înlăturarea articolului discriminator** privind **inegalitatea de tratament** a capitalului "național" și "străin" (proporția participării de 60 %, respectiv 40 %; restricția ca administrația să fie de 2/3 în mâini românești).

" eu cred că toată **această obiecțiune** a avut tot acel **caracter de fățarnicie** , ca multe alte obiecțiuni cari au fost ridicate de partidul liberal [...] pentru că **PNL** este cel dintâi care **se bucură** pentru că știe din experiență că , pe baza **pozițiilor îngrăditoare** ale dlui **Vintilă Brătianu** , **capitalul străin a refuzat să intre în această țară.**" (Aplauze la PNȚ)

-Duca : Nu este exact.

/ "S-a ridicat ,de sigur, din partea **partidului liberal**,discuțiunea aceea veche care se purta de atîția ani **între ei și conservatori** [...]

între ei și noi, acum, după război,

cu privire la **capitalul național și capitalul străin.**

Dacă național- liberalii sunt **sinceri** în această materie,

dovedesc o **totală ignorare a legilor economice ;**

iar **dacă nu sunt sinceri**,nici acum după război, dovedesc că

încă nu s-au adaptat la noua situație , creată prin lărgirea hotarelor noastre.[...] Pentru ca un **economist** să se urce la tribună

și **să nu cunoască legile de circulație a capitalului** , legile cari cîrmuesc importul și exportul de capital și care **să socotească** că este posibil ca **România să intre în concertul economic mondial** ,

fără să facă **să dispară din legislația** sa toate acele

măsuri discriminatorii împotriva capitalului străin ,

este ceva extraordinar.[...] Procesul de **naționalizare** și de **desnaționalizare** a unei

economii naționale, este un **proces quasi-natural.** [...] noi **nu ne închinăm** în fața capitalului străin [...]

noi facem un singur lucru, **dle Slăvescu** [...]

noi deschidem porțile României , pentru a **reindra** în circuitul capitalului internațional și pentru a putea să se facă astfel **economia națională**

a acestei țări." (explică pe larg teoria sa, făcînd comparații cu alte țări) .

Madgearu / '29

Liberali -conservatori / liberali -național țărăniști .

/ "Ați cercat să comparați lupta noastră , de astăzi,

cu **lupta dintre dvs. și dintre partidul conservator** .

Încercare vană ,dle Slăvescu;**repetițiile istoriei nu sunt întotdeauna la situații identice**,

cum v-a spus atît de bine [...] raportorul nostru, dl.Ghelmegeanu [...] noi ,**de la**

conservatori ,am luat doar **simțul criticist** , iar ca acte pozitive , **aplicarea fierului roșu**

, pe care v-am făcut-o de atâtea ori,de cîte ori a fost nevoie.(aplauze la PNȚ)

Procesul dintre dvs. și conservatori a fost mai mult un **proces academic**, care nu a dus la rezultate pozitive, nici chiar în domeniul moral.

Procesul dintre noi și dvs. este de altă natură,

este un proces politic de realități, pentru că noi rezemăm forța noastră de o realitate socială care este astăzi în plină ascensiune ,

pe cînd forța dvs. este în plină decadentă. (aplauze prelungite la PNȚ)

Și atunci noi, astăzi , îndeplinim prin legiuirea noastră un **rol istoric** [...]

Rolul **descătușării forțelor economice** ale națiunii [...]marele rol al **despresurării**

Statului , asediat de o **coterie** după război."(p. 1135)

Madgearu

61) M.G.Orleanu (senator PNL)declarație la modificarea legii minelor.

(D.S. , M.Of. nr. 38 /'29 , șed. 20 martie 1929, p. 1315)

Liberalii s-au opus prevederilor care **știrbeau** , după părerea lor , **interesele**

naționale.Ei a citit o **Declarație** în acest senz, **retrăgându-se** de la discutarea ei ,
promițind că **la revenirea la putere** va face tot posibilul pentru **a împiedica**
consecințele nefaste ale ei, pentru a salva marile interese naționale. Fără a fi potrivnici
capitalurilor străine,
ei considerau **legea dăunătoare** ,
ducând la **distrugerea industriilor românești** de petrol și altor ramuri.

62) I.Fluerăș (PSD) , Discurs la mesaj, 18 ian.'28

(DAD,MO 13 /'29, șed. 18 ian.'29. p. 447-456)

[L.D discurs emblematic pentru **social-democrația românească**,
expresie a **marxismului "reformist"** ; emblematic și pentru **mentalitatea ardelenescă**,
de respingere a regătenilor ; adăugată și doza de **politicianism curent**, pentru victoria
contra liberalilor .Din această
suprapunere - **ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism -**
a rezultat un discurs distructiv, sumbru, subiectiv.]

Fluerăș /'29

▣ Legiferarea muncitorească.

- **Legea pentru 8 ore** de lucru (**Guv.PNL. ministrul Lupu**, care aplecat din Cameră cînd
a văzut că urmează el la cuvînt) **s-a făcut** pentru că
a fost obligat de Conferința Internațională a muncii (Washington)
(**Duca** ,parcă ,i-a liniștit pe majoritari că **legea nu se va aplica !**).
Fluerăș / 1929

▣ 1918. PNR - PSD

Mai tîrziu, evenimentele s-au precipitat și am plecat la **Alba Iulia**.
"Nici după 10 ani **n-a sosit timpul ca să vorbesc [atenție LD!!!]** destul de larg despre
acțiunea aceasta [...] [...] dar **ne preocupa gîndul** și în special **îndemnam pe domnii**
naționali să îngrijească **ca nu cumva**
[atenție L.D !!!] **dacă ne aruncăm cu toată dragostea**
așa zisei < maici dulci > , România,
să nu ne aruncăm și în ale liberalilor ,
pentru că **ne vor strînge prea tare ... (aplauze PSD)**
Fluerăș / '29

▣ PNR - PNL,1918

D-lor [PNR] , n-au ascultat de noi, dar mai tîrziu **au pățit-o**.
Iar azi putem să o spunem că **dacă ne-ar fi ascultat și și-ar fi făcut datoria atunci**, prin
asta nu **s-ar fi salvat pe dinșii , ci salvau poporul** , nu numai **din Ardeal**, dar **din**
întreaga țară. (aplauze PSD)
-Gavril Alvirescu (PNT?) : "Cum înțelegeți **aruncarea aceasta în brațele liberalilor ?**
Vedeți că, după zece ani, partidul național este tot în opoziție cu liberalii."
-I.Fluerăș :"[...] **dacă partidul național ardelean opunea o rezistență mai mare** ,așa
cum trebuia, **împotriva acaparărilor național-liberale**,
atunci **partidul liberal** nu putea să domineze zece ani și să împilească țara. [...] era mai
bine dacă [...] **liberalii ar fi fost reduși** la ceea ce trebuia.**Ei au ocupat un loc pe care**
nu-l meritau și nu din vina d-lor,
ci mai cu seamă **din vina dvoastră [PNT]**, cari, de la început
trebuia să vă opuneți.[...] nu din slăbiciune [...] ci **din marea încredere ce ați avut-o**
față de dinșii ."
Fluerăș

63) V.Toncescu (PNT , raportor la Mesaj),șed. 28 ian.'29

(D.A.D.,M.Of.nr.20 / '29 , șed. 28 ian., p.582-590)

/ Respinge criticile aduse de Duca (validări și Răspunsul la mesaj),
contraatîcînd PNL pentru trecut.

/Legislația liberală , în întregul ei, **nu este intangibilă**, este **plină de greșeli**, și dovedește cât de puțin serioasă este pretenția PNIL, care se pretinde singurul partid de "competință".

(Ex. legile : de organizare **judectorească**, reforma **administrativă** (exagerat de centralistă) ,de organizare a **jandarmeriei**(transformată în agent electoral, cu misiuni politice), (vezi la **Legislație**)

în acest context, grupul parlamentar PNL părăsește Parlamentul.

(Vezi la **etică, moravuri**)

Toncescu / '29

▣ Jandarmeria

"Puteți să plecați; dovediți astfel nu numai că **nu puteți discuta** în mod serios **chestiunile politice** și că **n-aveți răspuns** de dat la aceste grave acuzațiuni precise și dovedite." (dă ex.de ingerințe)"

" [...] **corpul de jandarmi** era **anarhizat** și lucra în plină campanie politică [...] ați pîngărit toate instituțiile cari trebuiau să apere ordinea în stat și ați introdus **anarhia de sus în jos.**" (dă alte ex.)

Toncescu /'29

▣ Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! > (p. 587-588)

"Cred că toată țara a primit cu un hohot de rîs , **pretențiunea liberalilor** că ,dacă noi ne atingem de politica lui economică , **am face o operă negativă.**

Pornea de la o **cuvîntare în Senat** a lui **Vintilă Brătianu** , (14 iunie 1924) , în care acesta prezentase **prioritățile PNL** în economie.

Brătianu susținea ca **industria** să fie astfel încurajată, încît să devină **egală cu agricultura** . "**Această politică a fost un rău** , căci **în momentul cînd se transforma proprietatea** noastră prin expropriere și trecea **de la marea proprietate** [...] **la mica proprietate** , [...] cînd **noul proprietar de pămînt** avea nevoie de **numerar** , să poată să-și înființeze **gospodăria** lui și să fie în măsură a face o **cultură intensivă** cât mai bună, tocmai atunci **d. Brătianu cerea** să trecem **capital de la agricultură la industrie.**" Era **capitalul agricol** al fostului mare proprietar , devenit disponibil atît în **numerar** cît și cu **inventarul** în vite și instrumente.

În loc să înființeze o bancă agrară , care să acorde **împrumuturi** noilor proprietari, cu dobînzi mici, **Brătianu** l-a îndrumat spre **comerțul falimentar și industria parazită.** **În** politica de **încurajare excesivă a industriei**, " **PNL** a urmărit să facă **legi** cari **să puie în valoare** toate **bunurile Statului** și legi cari **să transforme** din punct de vedere **industrial** țara noastră. Aceste legi sunt în număr de **patru** : **legea energiei, legea comercializărilor, legea regimului apelor și legea minelor.**" (Vezi la **Legislație**) El invoca autoritatea economico-financiară a lui **Virgil Madgearu** care spuse că **efectul legilor liberale** va fi că "**vor mai comercializa dînsii cîteva averi ale Statului** , ca să le treacă din patrimoniul acestuia **în patrimoniul liberal**, așa cum le este obiceiul." Dacă **dl Madgearu n-a crezut** că poate capitalul românesc să ajungă la această operă, **Vintilă Brătianu a justificat această "enormitate"** :

< Gîndiți-vă la **datoria publică a Statului** [...] care va da **peste un miliard** pe piața țării **în mîinile românilor** timp de 40 de ani ; gîndiți-vă la **resursele foștilor proprietari mari** [...] un capital de peste **14-15 miliarde**, tot pe o perioadă de 40 de ani .

Tuturor acestor **disponibilități de capital național** nu trebuie să ne gîndim să le dăm o îndrumare ?[...] de aceea trebuie comercializare , **trebuie regie cointeresată , cu capital românesc**, spre a putea intra în această nouă activitate.>

"**Acel om** care credea că este capital românesc suficient pentru această operă imensă, **acel om există, era dl.Vintilă Brătianu**, și ,**pe baza credinței sale fundamental greșite** , s-a făcut tot **eșafodajul de legi pentru industrializarea țării.**"

Toncescu / '29

Politica PNL față de capitalul străin.

În **Programul PNL** din 1921, liberalii afirmau că aceste mari lucrări voiau să le facă cu **concursul frătesc al capitalului străin.**

Atunci cînd au ajuns la legiferare ,însă, au introdus în legile lor economice **un astfel de regim** pentru capitalul străin ,încît "**era imposibil ca să vie acest capital** ". (Ex. art. 11 din **Legea energiei**, străinului i se făcea această invitație : < **vino de colaborează frățește** cu capitalul nostru [...] nu-ți dau decît **40 %** , iar **60 % țin pentru mine** ;da însă, odată ce ai intrat, să știi că **acțiunile sunt nominative** și

fără voia mea nu le poți trece la nimeni. >)

Liberalii nu au fost de bună credință ,nu au fost nici naivi,ci ...
 au urmărit **această politică** măturisită de însuși conducătorul partidului .
 Rezultatul a fost cel știut : n-a venit nici un capital străin, lucrările nu s-au făcut, tot ce au promis a rămas pe hîrtie."Ați văzut dvs. **vreo parte a acestei țări să se asemene cu Italia** -cum promitea **gral Moșoiu** - adică cu o grădină irigată,cu canale navigabile, cu uzine electrice numeroase ? Ați văzut dvs. **vreun țaran** care să aibă tovarășul - pe care îl promitea **Tancred Constantinescu** - motorul electric cu curent ,venit de la vreo uzină electrică [...] ? "

"Tot ceea ce ați promis dvoastre nu s-a realizat , fiindcă era conceput absolut greșit.În această politică economică a partidului liberal au vrut să facă lucrări ce nu se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu /'29

▣ PNT : < Porți deschise!>

"De aceea , la **politica partidului liberal fundamental greșită, noi opunem** în Proiectul de Răspuns la Mesaj, **o altă politică**,și , de sigur, aceasta va fi **mult mai bună**."Noi, în Țara Românească , **nu avem capitalul necesar** și vom cere **concursul frățesc al capitalului străin** pe care îl vom primi într-adevăr frățeste.
 (aplauze pe băncile PNT)

Toncescu /'29

▣ PNL și democrația.

Pornea de la un articol al lui **IGDuca** din "Viitorul" ,în care acesta demonstă că **PNL** este un **partid democratic**.

Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.

Au avut "**o guvernare absolut oligarhică**" , în sensul științific al cuvîntului, adică "**guvernarea cîtorva**" cari **s-au sustras** în administrația lor **de la toate controalele** (Curtea de conturi era cu controlul la anul 1916, deci de 12 ani nu făcuse nici un control!) și n-au avut să se teamă

de **nici un fel de sancțiune** guvernînd "**după bunul lor plac**."

Au făcut numai **alegeri violente**, în cari **au impus** corpului electoral **anumiți candidați**, cari **n-au fost aleși , ci numiți ;au violat libertatea presei**; au instituit **starea de asediu** etc.

Au scăzut prestigiul **Parlamentului**,nerăspunzînd la interpelări, neducînd la final nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele.

Au sacrificat **interesele Statului** în favoarea și beneficiul instituțiilor liberale (ex.comercializarea subevaluată a gazului metan ; adjudecarea a 125 ha de pămînt pentru societatea petrolieră "Steaua română ")

PNL este un partid bancar. A pus mîna pe **Banca Națională** și pe cele două **Credite** ,punînd astfel baza acelei "**oculte liberale**".

Vint. Brătianu, care este **șeful atotputernic** al acestei laturi **bancare**, este și **șeful partidului**, "și ceea ce vrea să facă , face **cu partidul pentru bănci și cu băncile pentru partid**."

Toncescu /'29

▣ PNT, adevăratul partid "liberal "

"Rezervele de nesecat ale neamului nostru au făcut ca **principiile pe cari le susținea Ion Brătianu ,la 1866**,adică **alegeri libere , parlamentarism, sancțiune, libertate** , aceleași principii **să fie susținute astăzi** de **românul ardelean** , președinte al Consiliului de Miniștri, **Iuliu Maniu**."(aplauze la majoritate)

" Închidem astăzi **prima decadă de la unirea din 1918** .

Bilanțul este dezastruos.Răspunderea o are , întregă, PNL., pentru că acest partid **a monopolizat conducerea țării și a împiedicat** să se desfășoare , în mod normal, **munca poporului românesc întregit ."** (p. 590)

Toncescu

febr.'29

(DAD, MO. 32, șed. din 14 febr. '29 , p. 1026-1029

I.G.Duca (PNL) : ca orice români, nu ne putem decît bucura că **Statul** nostru a reușit să iscălească **la Moscova** , cu reprezentanții guvernului sovietic, **un pact care exclude războiul** , în **rezolvarea diferendelor** dintre noi, deoarece politica României, este profund pacifică.

Duca /'29

▣ **Rezervele la Pact .**

/ Când aceasta chestiune s-a ridicat prima oară în Parlament,

a spus și repetă **cele 2 rezerve** :

Din preambulul Pactului ,**să fie eliminat orice echivoc, orice formulă** care ar putea **să ne slăbească situația**, privind drepturile noastre asupra **Basarabiei** , din cauza unor termeni "prea generali" .

Satisfacție că acest lucru s-a realizat , grație ajutorului **polonez** ;

Iscălirea unui pact cu Rusia, **să nu presupună automat reluarea relațiilor diplomatice.**

Duca / '29

▣ **Rusia Sovietică / Basarabia !**

/Noi am fost printre primele state care, încă de acum 7-8 ani, **am declarat că nu facem obiecții teoretice contra recunoașterii Rusiei sovietice** ; că fiecare țară, este liberă să-și aleagă forma de guvernare ; că **noi nu pentru forma de guvernămînt nu reluăm legăturile diplomatice cu Rusia sovietică** .

/"Noi am spus însă : **nu putem relua relațiile diplomatice cu Rusia sovietică** decît atunci cînd ea se va hotărî **să recunoască drepturile noastre asupra Basarabiei.**

"(aplauze unanime) Și eu cred că trebuie **să ne menținem pe acest p.d.v.**

De trei ori am oferit Rusiei această posibilitate , dar ea a respins-o.

Duca /'29

▣ **Pactul de la Moscova .**

/Reprezintă doar o etapă , pînă ce Rusia va înțelege că "este inutil să stăruie în pretențiunile ei asupra Basarabiei, fiindcă această provincie este , și din punct de vedere istoric, și din punct de vedere etnic, și din punctul de vedere al principiului de autodeterminare al popoarelor, p provincie românească, pe care nimic și nimeni nu o mai poate despărți de la trupul patriei mume " (aplauze unanime prelungite)

(P. 1028) I.G.Duca '29

LD: Vezi fișierul următor, Sesiunea a II - 1929/ 1930
